

ВІСНИК ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ БІБЛІОТЕЧНОЇ АСОЦІАЦІЇ:

інформаційний бюлетень

ВИПУСК 10/2024



ШАНОВНІ КОЛЕГИ!



В котрий раз, аналізуючи будь який напрямок роботи публічних бібліотек області в нинішніх реаліях повномасштабної війни, знову і знову накриває хвиля емоцій і вдячності бібліотекарям за те, що ви робите все можливе і навіть неможливе для допомоги людям в цей складний час.

Адаптуючись до затьмареного війною сьогодення, бібліотеки Дніпропетровщини дедалі частіше позиціонують себе як поліфункціональні установи, що спроможні запропонувати читачам широкий спектр культурних послуг, нові форми обслуговування, креативний простір для спілкування. У сфері інформаційного протистояння ключовими напрямками бібліотек області стало документування та архівування матеріалів про події війни, надання доступу до верифікованої інформації, протидія російській пропаганді, навчання мешканців громад цифровій грамотності та інформаційній безпеці, популяризація української мови та правдивої історії України.

Ця війна принесла і продовжує приносити багато горя, людських трагедій, масштабних руйнувань. Численні повітряні тривоги та жажливі обстріли всієї України і нашої області зокрема, вкрай негативно впливають на емоційний та психологічний стан жителів

громад. Всі ми зараз занурені у стрічку новин, серед яких сподіваємось побачити єдину, бажану і омріяну – закінчення війни. Але довготривала відсутність такої новини, переживання за подальшу долю рідних і знайомих, за збереження незалежності нашої держави перенапружують нашу психіку і спонукає шукати шляхи її стабілізації. І важливими центрами, які допомагають мешканцям громад залишатися морально стійкими, не впадати у відчай та депресію є наші публічні бібліотеки, які дуже швидко переорієнтували свою діяльність відповідно до потреб жителів і внутрішньо переміщених осіб, ставши гуманітарними штабами, волонтерськими та консультативними центрами. Виконуючи функцію осередків культурного, освітнього і творчого розвитку особистості, бібліотеки проводять різнопланову роботу, про яку і піде мова у цьому випуску «Вісника Дніпропетровської бібліотечної асоціації».

**Надія ТІТОВА, директор Дніпропетровської
обласної універсальної наукової бібліотеки
ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія,
голова Дніпропетровської бібліотечної асоціації,
заслужений працівник культури України**

*До 190-річчя з дня заснування
Дніпропетровської обласної універсальної
наукової бібліотеки імені Первоучителів
слов'янських Кирила і Мефодія (ДОНБ)*

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ТА ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ ДОНБ В КІНЦІ ХХ- ПЕРШІЙ ЧВЕРТІ ХХІ СТОЛІТТЯ

2024 рік став ювілейним для Дніпропетровської обласної універсальної наукової бібліотеки імені Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія (ДОНБ). Заснована 9(22) травня 1834 року, вона стала першою культурною установою, яка була відкрита на той час в Катеринославі. Подолавши велетенський шлях свого розвитку протягом трьох століть, бібліотека із невеличкої публічної книгозбірні з обсягом фондів у 200 книжок і штатом службовців, що складався з двох осіб, стала провідною бібліотечною установою Дніпропетровщини з обсягом фондів близько 3 млн примірників.

Історичний шлях бібліотеки насичений багатьма подіями, за 190 років декілька разів змінювалась її назва, коло виконуваних нею функцій. Але завжди, за всіх політичних режимів і урядів, книгозбірня, зберігала свої найкращі риси і традиції – донесення до жителів нашого краю здобутків вітчизняної і світової культури, втілених у друкованому слові, утвердження своєї громадської значущості як духовної скарбниці краю.

Початком кардинальних змін в бібліотеці стало останнє десятиріччя ХХ століття, основою яких було запровадження в практику роботи бібліотеки нових інформаційних технологій. В 1992 році була розроблена перша Програма комп'ютеризації бібліотеки, в 1993 році почав створюватись електронний каталог на нові книжкові надходження. В 1995 році бібліотека отримала перший грант від Міжнародного Фонду «Відродження» за проект, підготовлений бібліотекою: «Автоматизована база даних ОУНБ як базовий інформаційно-комунікативний ресурс регіону». В 1996 році в результаті участі в проекті Євразії були отримані грантові кошти на відкриття Інтернет-класу, який пізніше (в 1999 році) був розширений і став самостійним структурним підрозділом – Інтернет-центром. В 1998 і 1999 роках за проекти по автоматизації бібліотечних процесів були отримані гранти на загальну суму 24 тис. доларів США. Враховуючи умову проектів щодо співфінансування, така ж сума, тільки в гривнях, була отримана з обласного бюджету. Варто відзначити, що в останні роки ХХ сторіччя, в результаті кропіткої роботи адміністрації та авторів проектів, бібліотека заклала міцний фундамент для подальшого запровадження в практику роботи бібліотеки нових інформаційних технологій: всі приміщення бібліотеки за допомогою прокладених оптоволоконних ліній були об'єднані в корпоративну комп'ютерну мережу; введено в експлуатацію нову

систему автоматизації бібліотек; в мережі Інтернет відкрито сайт бібліотеки.

Таким чином, за порівняно короткий період бібліотеці вдалося пройти еволюцію від моделі радянської бібліотеки в переважній більшості уніфікованої і зорієнтованої на один еталон до сучасної бібліотеки, зорієнтованої в першу чергу на читача, інтереси свого регіону, його жителів. ХХІ століття, в яке бібліотека ввійшла оновленою і сучасною, поставило перед адміністрацією та колективом бібліотеки ряд важливих завдань щодо прискорення темпів свого розвитку, а саме:

- продовжилась робота з підготовки нових проектів. В результаті було отримано гранти за наступні проекти: 2001 р. – «Інтернет для публічних бібліотек»; 2003 р. – «Створення регіональних порталів та інформаційних центрів на базі ОУНБ»; 2004 р. – «Інформаційний центр Вікно в Америку»; 2005 р. «Центр європейської інформації»; 2010 р. – «Регіональний тренінговий центр», «Зоряне місто», «Центр слов'янської культури»;

- активізувалось запровадження в практику роботи нових інформаційних технологій. У бібліотеці були автоматизовані основні технологічні процеси, пов'язані з комплектуванням, обробкою видань і інформаційним обслуговуванням читачів. Почали функціонувати системи автоматизованого замовлення і автоматизованої книговидачі, індивідуальної розсилки інформації і формування статистичних даних бібліотеки. Було створено електронний Імідж-Каталог на весь фонд бібліотеки, який став доступний не тільки із внутрішньої мережі, але й із сайту бібліотеки.

- розширились кордони і форми популяризації унікального фонду бібліотеки. Бібліотека з розгорнутими переглядами літератури була активним учасником масштабних заходів, які проводились обласною владою на загальнодержавному та обласному рівнях: під час проведення творчих звітів у Києві в Палаці «Україна», в Національному Експоцентрі в рамках програми «Барвіста Україна», під час проведення регіональних заходів обласної державної адміністрації та обласної ради.

- було проведено великий обсяг робіт по функціонально-структурним змінам в бібліотеці. Об'єднані патентно-технічний відділ і відділ обслуговування спеціалістів сільського господарства, створені нові структурні підрозділи – Центр художньої літератури та відділ соціокультурних проектів та зовнішніх зв'язків. Групу бібліографів переведе-

но у відділ періодики, який знаходився в іншому приміщенні. Розформовано Інтернет-центр, оскільки доступ до Інтернету почав здійснюватись з кожного комп'ютера. Сектор обліку читачів теж зазнав змін, оскільки обслуговування забезпечувалося в трьох приміщеннях і єдиного центру запису в силу об'єктивних умов не могло бути. Користувач отримував читацький квиток у тому відділі, куди він прийшов. Трансформувався також і відділ МБА, оскільки стала доступною електронна доставка документів

- завдяки адвокаційній роботі адміністрації бібліотеки значно підвищено рівень комплектування фонду. З 2000 по 2013 рік бібліотека почала отримувати значні суми на комплектування фонду відповідно до «Програми розвитку культури Дніпропетровської області» та державних програм щодо придбання української книги.

- розширено коло міжнародних зв'язків та міжнародний книгообмін. У 2000 році було відкрито Канадсько-Український бібліотечний центр; у 2002 р. за участю Генерального консула Великобританії Дональда Макларена був проведений інформаційний ярмарок «Сучасна Британія»; в 2004 році було відкрито Інформаційний центр «Вікно в Америку, в 2006 році – «Центр європейської інформації».

- з метою подальшого вдосконалення та активізації методичної, аналітико-прогностичної діяльності обласна бібліотека почала запроваджувати нові власні розробки моделі форм і методів підвищення професійної компетентності, а саме: виїзні проблемно-творчі лабораторії з краєзнавства, першими в Україні бібліотека почала проводити квітневу школу методистів, травневу школу керівника – менеджера та ін.

Загалом, аналізуючи роботу бібліотеки за першу чверть XXI сторіччя, ми констатуємо той факт, що статус обласної універсальної наукової бібліотеки почав визначатися не тільки кількісним складом фонду друкованих документів та обсягом передплачених періодичних видань, а й тими електронними інформаційними ресурсами та сервісами, якими ми володіємо, наскільки оптимально забезпечуємо їх використання нашими користувачами. Тож, задля забезпечення якості і комфортності обслуговування користувачів в бібліотеці постійно відбувається інтегрування традиційних і електронних технологій, реалізовано повний цикл автоматизації бібліотечних процесів, вирішені такі важливі завдання, як запровадження безпаперових технологій: автоматизовано замовлення і видачу літератури; автоматизована перевірка фонду; введено електронний формуляр. Всі відділи залучені у процес штрихкодування фонду, оскільки для використання технології швидкісної книговидачі, автоматизованої перевірки фонду, необхідна наявність на джерелах штрихкодів. Мережа автоматизованих робочих місць бібліотеки налічує 193 одиниці, з них 66 автоматизованих ро-

бочих місць – для читачів, надається безкоштовний доступ до інтернет, WI-FI зони організовані у всіх відділах обслуговування.

Помітною тенденцією останніх років є перенесення багатьох видів професійної бібліотечної діяльності в мережеве середовище. На сайті ДОУНБ для користувачів доступні наступні електронні сервіси: запис у бібліотеку on-line; пошук і замовлення по електронному каталогу; особистий кабінет читача; віртуальна довідкова служба; електронна доставка документів; сервіс поштових розсилок; рекомендаційні сервіси та ін.

Електронний каталог (ЕК) бібліотеки містить більше ніж 4,5 млн записів, доступних для читачів, як із внутрішньої мережі, так і через Інтернет. Починаючи з 2015 року, до більшості бібліографічних описів книг підключені скани обкладинок, змісту та анотацій, що суттєво підвищує привабливість та інформативність ЕК для користувачів. Слід відзначити, що завдяки інноваційній технології сканування і розпізнавання карткового каталогу, на весь книжковий фонд бібліотеки створено електронний «Імідж-Каталог», який забезпечує всі необхідні функції, починаючи від повнотекстового пошуку за образами карток, до автоматизованого замовлення літератури. Найвищим індикатором визнання в оцінці ЕК нашої бібліотеки є те, що з вересня 2020 р. він був підключений до міжнародного каталогу Worldcat в OCLC. Worldcat – це найбільша у світі бібліографічна база даних, яка створюється спільними зусиллями більш ніж 72 тис. бібліотек зі 170 країн світу в рамках організації OCLC.

ДОУНБ ще два десятиріччя тому віддала перевагу застосуванню ефективного рівня організації праці, пов'язаного з використанням системи корпоративної каталогізації. Таким чином – із загального числа записів електронного каталогу – 2,5 млн отримані з корпорацій. Якщо окремі джерела відсутні у фонді бібліотеки, то вони доступні для користувачів за допомогою сервісу електронної доставки документів системи «Взаємодопомоги», які є обов'язковими складовими роботи корпорацій. Наявні проекти корпоративної каталогізації, в яких ДОУНБ виступає ініціатором і організатором: «АІБС Дніпропетровської області», «Придніпровський корпоративний каталог», Регіональний проект публічних бібліотек області «Електронний каталог». Останній проект є відкритим для нових учасників і цікавий тим, що дає можливість бібліотекам регіону створювати власні електронні каталоги на сервері ДОУНБ, отримуючи саму різнопланову підтримку співробітників обласної наукової бібліотеки. За період існування проекту створено 264,5 тис. записів ЕК.

Робота зі створення електронного каталогу – це не єдина площина у формуванні доступу до електронних ресурсів бібліотеки. Оцифрування фондів і створення електронних колекцій – ще один пріоритетний напрямок роботи відділів. Цифрові електронні бібліотеки «Колекції» і «Краєзнавча

електронна бібліотека» доступні на сайті ДОУНБ. В них розміщено 1440 видань, що становить майже 181 тисячу сканів з посторінковим переглядом. Розуміючи важливість більш ширшого представлення електронних ресурсів у мережі Інтернет, бібліотека бере участь у корпоративних проєктах по створенню цифрових колекцій на сайті Internet Archive, де було розміщено 213 джерел з фонду ДОУНБ різноманітної тематики. Кількість переглядів на 01.01.2024 рік становить 30242.

Цифровий контент, який генерує бібліотека, не обмежується тільки повнотекстовими електронними бібліотеками. У 2017 році запущений в дію унікальний проєкт зі збереження культурного надбання регіону – власноруч створений інформаційний Портал «ДніпроКультура», який виконує важливу роль наповнення мережі Інтернет унікальним краєзнавчим ресурсом. На Порталі на 01.12.2024 рік розміщено 1395 публікацій, кількість переглядів яких складає більш ніж 3 млн 560 тис. Створений розділ Порталу «Атлас» надає можливість здійснити пошук матеріалів за географічною ознакою у прив'язці до населених пунктів, згідно з урахуванням нового адміністративного розподілу (7 районів, 86 ТГ). Неабиякий інтерес у користувачів викликає також розділ «Тести», який виконує функцію перевірки знань з питань історії та сьогодення Дніпропетровщини та її видатних діячів. Варто згадати, що у 2020 році у конкурсі УБА на кращий впроваджений інноваційний проєкт, регіональний проєкт Портал «Дніпрокультура» було визнано кращим у номінації серед великих бібліотек і відзначено відповідним дипломом.

Культурно-просвітницька робота є важливою складовою діяльності бібліотеки. Зараз особливо актуальною для користувачів є тема історії української державності. З урахуванням цього попиту, у 2022 році на сайті бібліотеки відкрито розділ «Україніка», а з 2023 року цей розділ доповнюється англomовною версією. Тематика підрозділів «Україніки» багатоаспектна: державні символи України, культура та мистецтво України розвиваємо міфи, українська мова та література, україніка в книгах, духовний всесвіт українців та ін.

До нових напрямків роботи можна віднести створення віртуального бібліотечного помічника – чат-бота «ІБІС», який доступний у месенджерах Viber і Telegram. ДОУНБ також широко представлена в соціальних медіа. Створені сторінки бібліотеки різної спрямованості: від технологічних консультацій фахівців до промоції читання і презентацій бібліотечних заходів. Повний перелік розміщено на сайті бібліотеки (<https://www.libr.dp.ua/socmerezhi.html>).

Варто зазначити, що значні корективи в роботу з обслуговування читачів внесла епідемія коронавірусу (2020-2021 рр.), а потім війна (2022-2024 рр.), що змусило бібліотекарів освоїти роботу в режимі онлайн через ZOOM.

Сьогодні ми всі переживаємо трагічний період історії України – повномасштабну російсько-українську війну. І завдання бібліотек – зафіксувати всю хроніку цього трагізму, який діється в містах і селах, де ми проживаємо. Адже пам'ять нетривка – з часом деталі, емоції та навіть самі факти можуть швидко забуватися, втрачати достовірність або зникати з пам'яті зовсім. Саме тому стає важливою для бібліотек робота щодо збору та фіксування фактів злочинних дій агресора та їх наслідків проти культурної спадщини на території Дніпропетровської області, а також інформації про впровадження нетрадиційних бібліотечних практик, які народжуються в бібліотеках області в умовах воєнного часу.

Одразу ж після початку війни з березня 2022 року було розпочато створення бази «Факти» – це аналітичний розпис інтернет-публікацій щодо подій, пов'язаних із російсько-українською війною. На 01.12.2024 року внесено близько 7200 статей, до яких приєднані повні тексти, а до деяких – фото. Інший проєкт, який започаткувала бібліотека – створення хронікально-фактографічної електронної бази «Бібліотеки Дніпропетровщини: хроніки війни» і електронної бази «Хроніки війни. Факти. Онлайн медіа» та розміщення їх на бібліотечному сайті (<https://www.libr.dp.ua/xronika.html>)

Створення і використання інформаційних ресурсів стало для бібліотеки повсякденною нормою, оскільки користувачі відчують все більшу потребу в новітніх бібліотечних послугах, сервісах, мобільному і комфортному інформаційному обслуговуванні з використанням найновіших технічних комп'ютеризованих засобів, у безперешкодному доступі до будь-якої релевантної інформації. І тому ми розуміємо, що серед пріоритетних напрямів розвитку бібліотеки особлива увага повинна приділятися посиленню її ролі в якості порталу для інформаційного доступу. Для кожного співробітника повинно стати аксіомою, що доступність електронних документів стимулює підвищення користувацької активності та збільшення обсягів їх використання.

Колектив Дніпропетровської ОУНБ імені Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія, зберігаючи у своїй професійній діяльності традиції і досвід роботи бібліотеки протягом трьох століть, додаючи використання в практиці своєї роботи сучасні інформаційні технології, запроваджуючи інновації, прагне, щоб бібліотека була багатогранною, створювала для читачів максимально комфортне середовище і була відкритою та затишною домівкою для всіх, кому потрібна інформація.

Надія ТІТОВА,
директор КЗК «ДОУНБ»
засл. працівник культури України

ПУБЛІЧНІ БІБЛІОТЕКИ ДНІПРОПЕТРОВЩИНИ В ЦИФРАХ. РІК 2023

Кількість бібліотек – 1 685

Спеціальних і спеціалізованих – 1 070

- профспілкових – 9
- науково-технічних – 21
- закладів професійної (професійно-технічної) освіти – 58
- закладів фахової передвищої освіти – 62
- закладів вищої освіти – 24
- закладів загальної середньої освіти – 851
- інших – 45

Бібліотеки системи Міністерства культури та інформаційної політики України – 615

з них:

за значенням:

- обласні – 3:
- КЗК «Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія»
- КЗК «Дніпропетровська обласна бібліотека для молоді ім. М. Светлова»
- КЗК «Дніпропетровська обласна бібліотека для дітей»
- 172 бібліотеки, приналежних до міст і селищ міського типу
- 440 бібліотек обслуговують мешканців селищ і сіл

За призначенням:

- бібліотек для дітей – 50
- бібліотек для юнацтва – 1

За юридичним статусом:

- бібліотеки – 274
- відокремлені структурні підрозділи бібліотек (філії) – 310
- структурні підрозділи інших закладів культури – 27
- публічно-шкільні бібліотеки – 4

Кількість бібліотечних пунктів – 28

Загальна площа приміщень – 88 160 м²

- Обладнані пандусом – 156

Загальний склад бібліотечного фонду – 10 365 062 прим. видань
у т. ч.

- у публічних бібліотеках ТГ – 7 246 665 прим. видань
- у сільських бібліотеках – 2 185 640 прим. видань

- Користувачів – 454 315 чол.
- Відвідувань – 2 371 116 чол.
- Документовидача – 7 974 266 прим. видань
- Комп'ютеризовано бібліотек – 442
- Мають доступ до мережі «Інтернет» – 376
- Мають доступ до зони Wi-Fi – 404
- Мають електронний каталог – 46
- Мають WEB-сайт – 15

Бібліотечний персонал

- Усього бібліотечних фахівців – 1 259 чол.
- зі спеціальною бібліотечною освітою – 642 чол.

БІБЛІОТЕКИ ДНІПРОПЕТРОВЩИНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

БІБЛІОТЕЧНІ ПРОЄКТИ ПІД ЧАС ВІЙНИ

БІБЛІОТЕКИ ПАВЛОГРАДУ, РІК 2024: ЗБЕРІГАЄМО МЕНТАЛЬНЕ ЗДОРОВ'Я, НАБЛИЖАЄМО ПЕРЕМОГУ!

Не маючи офіційного статусу, Павлоград, по суті, з 2014 року є прифронтовим містом. Через місто для забезпечення фронту понад 10 років транспортуються вантажі, з зони бойових дій прямують біженці в середину країни. За статистикою майже 30 тисяч із них зупинилися у Павлограді, натомість багато містян виїхали через регулярні обстріли промислових підприємств і швидкого наближення фронту.

Незважаючи на постійну міграцію населення, часті обстріли, систематичну відсутність електрики, бібліотеки КЗ «Павлоградська МЦБС» залишаються відвідуваним громадським простором, а бібліотечні сервіси – затребуваними, весь час урізноманітнюються. Так, за перше півріччя читачами ЦБС стали 13 954 містянина різного віку, які відвідали 4 бібліотеки системи 63 572 рази й отримали 172 710 документів.

Відповідно до перспективної річної програми ЦБС і календарного помісячного планування проведено 371 стаціонарний і онлайн-захід. Пріоритетом у роботі, поруч із інформаційними сервісами, є всебічна емоційна підтримка городян, створення цікавого безпечного простору для роботи або навчання, інтелектуального відпочинку й особистісного розвитку, психологічного розвантаження, отримання необхідної допомоги: від інформаційного супроводу для вирішення нагальних соціальних проблем (матеріальні виплати, пошук роботи, фахова допомога тощо) до координації при створенні нових соціальних зв'язків із однодумцями.

Основним вектором роботи бібліотечної системи у 2024 році визначено:

- о надання психоемоційної підтримки та допомоги постраждалим від війни, сприянні відновленню ментального здоров'я містян;

- о практична допомога ЗСУ, родинам ВПО та іншим малозахищеним категоріям, поширення і популяризація ідеї волонтерства;

- о просування української мови та літератури, а також розвиток безбар'єрності в системі надання інформаційно-культурних послуг.



З метою актуалізації та поліпшення якості сучасних послуг для громади другий рік поспіль ЦБС працює у партнерському соціальному проєкті «Освітній центр для дітей «Змістовно» спільно з ГО «Центр інноваційного розвитку «Персона». Мета проєкту – створення безпечного простору для навчання й інтелектуального розвитку дитини, зняття психоемоційної напруги, спричиненої війною. Яскраві настільні ігри, майстер-класи, арт-терапія, психологічні етюди, кіноперегляди та багато іншого корисного дозвілля тепер доступні дітворі з родин біженців і павлоградським дітлахам. У поточному році в межах цього проєкту вже проведено 85 розвивальних заходів, охоплено 1 184 учасники. З січня 2024 року розпочато новий партнерський проєкт з ГО «Центр інноваційного розвитку «Персона» #Молодвіж для юнацької категорії. За пів року проведено 32 освітньо-культурних заходи, учасниками яких стали 398 підлітків. У межах соціальних проєктів для розвитку нових бібліотечних сервісів залучено майже 80 тис. грн додаткового позабюджетного фінансування.

Спільно з донорами-благодійниками проводяться акції з нагоди визначних дат. Так, за фінансової підтримки та безпосередньої участі фахівців БФ «Право на захист» проведений яскравий комплексний захід «Зігріти теплом та любов'ю кожне дитяче серце», під час якого дітки віком від 3 до 14 років брали участь у веселих ігротеках, вікторинах, майстер-класах, психологічних етюдах, фотографувалися у святкових фотозонах і отримали солодощі, напої та морозиво. Всього у святі взяли участь понад 80 дітей, залучено 18 110 грн 25 коп. коштів благодійника.

Результативними в плані фандрейзингу є заходи, які проводила ВБСЧ № 2 спільно з БФ «Жива!». Це яскраві емоційно й інформаційно насичені івенти (свята, майстер-класи, ігротеки), спрямовані на інтеграцію у громаду та загальне поліпшення психологічного стану родин біженців, теплі зустрічі в бібліотеці, на згадку про які всі учасники отримують від фонду запас мультівітамінів, улюблених солодоців, інші приємні сюрпризи.

До Всесвітнього дня біженця у червні ЦБС провела читацьку волонтерську акцію «Подаруй дитині українську книгу», під час якої городяни приносили до бібліотек улюблені книжки для дітей і підлітків як з особистих колекцій, так і зовсім нові з магазинів. Усього зібрано близько 50 чудових українських книжок, які ми подарували малечі у модульному містечку разом із ігровою програмою та гарним настроєм.

Продовжувалася робота за багаторічною програмою «Інтеркультурні міста» в проєкті «Руйнування стереотипів – побудова довіри та надії заради миру». Бібліотекарі з Павлограду та Ботчирки (Швеція) провели спільні «Корисні п'ятниці» разом із лектором з соціальної роботи, супервізором і психотерапевтом Лілією Кайверт (Швеція). В межах програми розроблено партнерський проєкт «Такі різ(д)ні люди» з залученням благодійних коштів на загальну суму 35 тис. грн. Це кроссекторальний проєкт, спрямований на підтримку національного культурного розмаїття міської громади.

У поточному році ЦБС працює у спеціальному корпоративному проєкті #Атмосфера_Павлоград. Протягом півріччя проведено 40 заходів для зняття психологічного напруження, які здобули популярність і схвальні відгуки серед громади. Їх відвідав 591 користувач. Це також грантівський проєкт, який поки що не отримав фінансової підтримки, але дуже полюбився нашим відвідувачам. Теплі інформаційно й емоційно насичені, музично оформлені зустрічі з відомими людьми завжди дуже відвідувані в бібліотеках міста.

У 2024 році продовжує працювати проєкт «Бібліотечний волонтер-хаб «Добродія». З початку року організовано 23 благодійні й інформаційні акції з популяризації волонтерського руху на допомогу ЗСУ, біженцям тощо. В них взяли участь 350 городян. Ми в'язали теплі шкарпетки (280 пар), збирали засоби гігієни, ласощі до Великодня і не

тільки, власноруч зроблені обереги з побажаннями нашим захисникам, ПЕТкришки на протези, матеріал для виготовлення окопних свічок, кошти на підтримку ЗСУ тощо.



З успіхом у бібліотеці продовжує працювати у 2024 році проєкт «Вільний 3D-кінотеатр у бібліотеці» в ЦМБ, створений за проєктом «Бюджету участі в м. Павлоград» ще в 2021 році. У цьому році проведено 27 кіно- та мультипереглядів, які були окремими заходами або частинами інтегрованих подій.

Активно впроваджується в бібліотеках Павлограда програма створення безбар'єрного інформаційного простору, заснована на засадах індивідуального інклюзивного підходу до потреб кожного відвідувача. Сучаснішими, більш зручними для маломобільних груп користувачів стають приміщення книгозбірень. Коштом місцевого бюджету фонд оновлюється книжками, виданими шрифтом Брайля. Маємо новісінький тифлокомплекс для надання інформаційних послуг користувачам із вадами зору.

Після очищення фондів від російськомовної літератури для їхньої актуалізації бібліотека веде активну фандрейзингову роботу з авторами, видавцями, громадськими організаціями, благодійними культурними фондами, меценатами для поповнення бібліотечного фонду новою сучасною українською літературою, а також виданнями іноземних авторів. Бібліотекарі щороку беруть участь у конкурсних програмах на здобуття книжкових грантів від Київbookfest, інших книжкових форумів, у міжнародних волонтерських проєктах (від ПЕН Інтернешнл, «Книжкова валізка», «Польська полицка»), «Бібліотечний шелтер» тощо. Завдяки цьому з початку року книжкова колекція ЦБС поповнилася чудовим фондом англomовної сучасної та класичної літератури, навчальними іграми, а також оксфордською програмою (словники, робочі зошити тощо) з вивчення

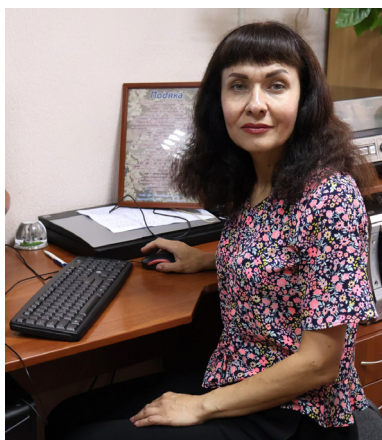


мови для будь-якого віку та літературних вподобань. Усього 505 примірників. Одержали полицку перекладної польської

літератури, книжки німецькою, польською, чеською, китайською мовами. Багато дарують наші читачі з власних колекцій. Тож фонд оптимізований, актуалізований, мобільний. Мобільні наші погляди на бібліотечну справу, сучасні стандарти роботи. Єднаємо громаду навколо бібліотек, віримо в ЗСУ!

Тетяна Борисенко, методист КЗ «Павлоградська міська ЦБС»

«МУЗИЧНА WEB-ПЛАТФОРМА ДОБМ» – ОНЛАЙН-ПРОЄКТ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ БІБЛІОТЕКИ ДЛЯ МОЛОДІ



З початком повномасштабної війни з російськими загарбниками найбільш затребуваними серед користувачів нашої бібліотеки стали онлайн-послуги. Усі навчальні заклади Дніпра й області перейшли на змішану та дистанційну форми навчання. Активно спілкуючись у соціальних мережах з нашими підписниками, я дійшла висновку, що підліткам і молоді не вистачає «живого» спілкування, але в умовах війни не всі мають можливість відвідувати бібліотеку. Тому я вирішила започаткувати онлайн-проект на платформі Zoom, який надасть можливість учням і їхнім вчителям не тільки поспілкуватись, а й зануритися в чарівний світ музики, зокрема української народної пісні. Що ж являє собою цей проект?

Це – вокальний онлайн майстер-клас. Він складається з презентації пісень за темою майстер-класу у моєму виконанні, їх розучування та колективного співу за допомогою караоке-версії. Також я надаю інформацію про історію створення пісень відповідного жанру і рекламу видання бібліотечного фонду – пісенники та збірки українських народних пісень. Головною метою проекту є залучення користувачів віддалених районів Дніпра й області до онлайн-діяльності бібліотеки, культурно-просвітницька робота з учнівською

аудиторією для поширення знань про музичне мистецтво, виклик зацікавленості до подальшої участі в бібліотечних заходах, формування патріотичних почуттів підлітків і молоді через ознайомлення з українською музичною та фольклорною спадщиною.

Свої вокальні майстер-класи я присвячую державним святкам України, знаменним датам і народним святкам. Наприклад: майстер-клас із вивчення козацьких пісень «Засвітали козаченьки» до Дня українського козацтва; вокальний майстер-клас «Пісні вільної України» до Дня Гідності та Свободи; вокальний майстер-клас з вивчення колядок і щедрівок «Колядуємо, щедруємо, у Новому році миру бажаємо» до різдвяно-новорічних свят.

Хочу зазначити, що заняття співом мають потужний позитивний вплив на психологічний стан підлітків в умовах постійного стресу, спричиненого війною. Пісня дає можливість позбутися негативних емоцій, розслабитися та зосередитися на цікавому й приємному! Багатьма вченими-медиками доведено, що спів сприяє поліпшенню стану дихальної системи людини, допомагає у лікуванні бронхолегеневих захворювань і є невід'ємною частиною арт-терапії. Це все зараз дуже потрібно нашому підростаючому поколінню!

Незважаючи на тяжкі реалії сьогодення – складнощі з електропостачанням, зв'язком та інтернетом – у наших зустрічах взяли участь понад 200 юнаків і дівчат! Особливо вдячна за плідну співпрацю Михайлу Григор'єву, вчителю ліцею «Тандем» № 123 м. Дніпра; Марині Саєнко, вчительці Просянського ліцею Маломихайлівської сільської ради Синельниківського району Дніпропетровської області; Валентині Пустовій, вчительці філії Чаплинського ліцею Дубовиківської сільради Синельниківського району. Дякую за

підтримку проекту директорці бібліотеки Ользі Матюхіній!

Працюємо на Перемогу! Слава Україні!

Галина Гаращенко, бібліотекарка КЗ «Дніпропетровська обласна бібліотека для молоді», випускниця факультету музичного мистецтва за фахом «хорове диригування» Київського національного університету культури і мистецтв

БІБЛІОТЕКИ НІКОПОЛЯ І ВИКЛИКИ ВІЙНИ: СОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА ГРОМАДИ», АБО ТІ, ХТО ТРИМАЮТЬ МІСТО ЖИВИМ

24 лютого 2022 року змінилося життя кожного українця. Війна перекреслила багато наших планів.

Для бібліотекарів Нікополя це був день питань без відповідей, день розгубленості, невизначеності, страху за рідних і день багатьох, невідомих до цих пір, емоцій. Здавалося, що життя завмерло...



Проте бібліотекарі, оговтавшись від перших днів ворожого нападу, продовжили працювати в штатному режимі та перетворилися на осередки волонтерської діяльності й емоційно-психологічної підтримки.

Працівники Центральної бібліотеки з помічниками-волонтерами облаштовували укриття в підвальному приміщенні будівлі. Стали приходити мешканці міста, щоб бути разом, подолати відчуття розгубленості та страху, у спільній роботі поспілкуватися і відчувати приналежність до спільнотворення Перемоги, а ми стали по можливості обслуговувати маленьких і дорослих користувачів.

Під гаслом «#Кожен_робить_те_що_в_його_силах», бібліотекарі, читачі та небайдужі мешканці міста шукали тканину, різали на стрічки та плели маскувальні сітки. Збирали речі для військових тероборони та всі разом стали частиною проекту «Теплі руки»: плели шкарпетки й напіврукавички для захисників, шили подушки та наволочки на них, чоловічу білизну, виготовляли розпізнавальні стрічки та наколінників і шили українські прапори. А зго-

дом оголосили збір коштів, речей і смаколиків для воїнів ЗСУ. І завдяки акції «Збери макулатуру та ПЕТ кришки! Підтримай армію!», яка триває з квітня 2022 року, раз на місяць ми робимо донати на ЗСУ.

Благодійна акція «Великодній ярмарок», яка відбулась у Центральній бібліотеці Нікополя і де можна було придбати хенд-мейд вироби місцевих майстрів, збрала 13 500 грн., які теж, разом зі смаколиками, засобами гігієни, ліками, та виготовленими дітьми вітальними листівками і розписаними пряниками були передані через військового капелана на потреби наших захисників. І так до кожного свята ми намагаємося разом із нашими надійним другом капеланом ігуменом Меркурієм передавати подарунки та смаколики.

А від командування військової частини А0593, якій нещодавно Президент України присвоїв звання Нікопольської, колектив бібліотек міста отримав Подяку за активну громадську ініціативність та жертівність, повагу до українського народу та підтримку тих, хто захищає незалежність і суверенітет у дні боротьби за волю і єдність України.

Майже в кожній бібліотеці Нікопольської ЦБС у співпраці з КП «Нікопольський центр первинної медико-санітарної допомоги» та товариством Червоного хреста з березня 2022 року для громади міста проводилися заняття з надання першої домедичної допомоги.



А волонтери Благодійного Фонду «Україна – справедлива країна» проходили курс з тактичної медицини завдяки лікарю

реанімаційної бригади нікопольської станції швидкої медичної допомоги.

Улітку 2022 року бібліотеки Нікополя стали частиною міського волонтерського проєкту «Небайдужі» та для дітей-переселенців організували купу літніх проєктів «Здорове літо з бібліотекою», готували з волонтерами-вчителями до першого класу дошкільнят ВПО, з тренеркою-волонтеркою проводили заняття зі стретчингу, маленькі діти разом із батьками могли відвідувати уроки малювання, розвивальні заняття та сімейні майстер-класи, а окремо для дорослих організували розмовний клуб спілкування українською мовою.

Так тривало до середини липня 2022 року. Вночі з 12 на 13 липня 2022 року місто Нікополь уперше було обстріляне з РСЗВ «Град» з боку тимчасово окупованого міста Енергодара (Запорізька область), а згодом обстріли почастишали, і в вдень, і вночі. Мешканці, рятуючись, виїжджають із міста. Поменшало і бібліотечного персоналу. Майже 50% співробітників залишили Нікополь, рятуючи свої життя, а здебільшого – життя своїх дітей від обстрілів.

Наказом Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України від 17 серпня 2022 року у переліку громад, що перебувають у зоні бойових дій, входить і Нікопольська міська територіальна громада.

Протягом чотирнадцяти місяців наше місто зазнає руйнувань – це житлові будинки, інфраструктурні об'єкти, школи, лікарні, клуби, бібліотеки, а головне... калічаються та гинуть люди. Станом на 31 грудня з вересня загинуло 35 мирних мешканців Нікополя, поранено 195 чоловік. Зруйновано та пошкоджено 3 841 об'єкт житлового фонду, 53 промислових підприємства, 55 закладів освіти, 22 заклади культури... всього 4 500 об'єктів інфраструктури міста.

Майже кожна з наших бібліотек зазнала пошкоджень, вибито скло, потрощено шифер на дахах, але часткової руйнації двічі зазнала Центральна дитяча бібліотека під час ворожих обстрілів, в результаті прямого влучання зі ствольної артилерії пошкоджена цегляна стіна, знесені віконні рами, у всіх вікнах і утворились

отвори, у шифері покрівлі – дірки, які порушують цілісність покрівлі, порушена система опалення бібліотеки, уламком снаряду перебито силовий електричний кабель під покрівлею фасадної частини будівлі.

Жодного цілого вікна не залишилося і в бібліотеці-філії №2, що розташована в центрі міста.

На сьогодні з семи бібліотек ЦБС працюють п'ять.

Узимку 2022/2023 років бібліотеки працювали без опалення, зігріваючи себе та користувачів невеличкими обігрівачами та гарячим чаєм, але не зачиняли свої заклади та намагалися об'єднувати мешканців в саморобних укриттях. Блекаути теж переживали разом з усією Україною, а через графіки відключень світла великою потребою нікопольців стали саме книжки, які наші незламні люди брали в укриття та читали з ліхтариками.

Хочу зауважити, що з початку повномасштабного вторгнення РФ в Україну в нашому місті стали швидко змінюватись уподобання наших читачів. Багатьох стала цікавити література саме українською мовою, класична, сучасна, історична, дитяча тощо. Попит збільшується.

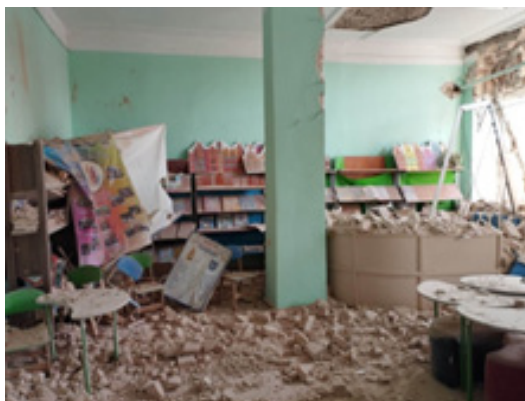
З лютого 2023 року ООН розпочала видачу гуманітарної допомоги на Нікопольщині всім мешканцям. Кожного місяця на пунктах видачі продуктових наборів працювали наші бібліотекарі. По черзі для того, щоб бібліотеки працювали в штатному режимі, формували списки, розвантажували машини з коробками, фасували продукти на базі по пакетах і багато іншого. Взагалі 40% працівників були задіяні на гуманітарних пунктах по чергово і це, як ви розумієте, переважно жінки.

З травня 2023 року розпочалась реєстрація мешканців Нікополя на отримання грошової допомоги від МОМ (Міжнародної організації міграції). І знову стали в пригоді бібліотекарі зі своїм умінням роботи з ПК та гаджетами. Реєстрували мешканців у спеціальній програмі, тому на пунктах реєстрації вже були постійні працівники, вони не мінялись і працювали там за гнучким графіком роботи. Три місяці кропіткою праці, коли зареєструвався майже весь Нікополь, і бібліотекарі повернулися до улюбленої роботи.

Але новим неочікуваним (хоча, як ми всі знаємо, від ворога можна всього очікувати) випробуванням для містян і працівників бібліотек став підрив Каховської ГЕС 6 червня 2023 року.

Ми, нікопольці, не уявляли собі, що колись взагалі не буде води, а весь берег нашого Каховського водосховища заміновано, і неможливо підійти майже до невеличкого струмка, який тече зі старого русла Дніпра, щоб набрати води... І ось 8 червня води в Нікополі не стало зовсім.

За короткий термін керівництво міста забез-





печило підвіз води в ємностях, але для чергування на пунктах видачі розливу технічної води знову потрібні були люди. І для нас розпочалася нова епоха, епоха «літнього водостояння», а саме чергування біля ємностей на роздачі води з 6:00 до 21:00.

Питну воду нам забезпечили благодійники. І знову робота зі списками на пунктах видачі вже бутильованої води, чергування, графіки, вислуховання претензій від роздратованих мешканців «чому закінчилась вода? коли буде? і т.д.»... і так два місяці.

Завдяки продуктивній роботі місцевої влади наприкінці липня воду поступово почали подавати в помешкання нікопольців.

Зараз у місті налагоджено водопостачання, але ворог намагається якомога частіше бити

саме по критичній інфраструктурі, по новому водоводу, тому, ми завжди готові до нових завдань і викликів, ми розуміємо, що живемо в такому непростому місті.

І хто як не бібліотекарі можуть надати вичерпну інформацію? Так! Ми допомагаємо гарячій лінії міськвиконкому на чергуванні у вихідні дні. А для відвідувачів бібліотек маємо необхідні листівки з зазначенням пунктів видачі гуманітарної допомоги, безкоштовної артезіанської питної води, телефонів гарячої лінії МОМ та будь-якої корисної інформації.

Так триває наше нікопольське бібліотечне життя... але ми обов'язково виконуємо і свою суто бібліотечну роботу, списуємо непотрібне, комплектуємо необхідне, беремо участь і отримуємо гранти, наші читачі перемагають у конкурсах, ми зустрічаємо у своїх закладах волонтерів і друзів, які ніколи не приїждять з порожніми руками, а також запрошують до своїх проєктів та ініціатив.

І свято віримо в нашу ПЕРЕМОГУ, в наших захисників, і чуємо їхні гучні відповіді за руйнування нашого міста, за загибель наших мешканців, відчуваємо цю підтримку, що ми не сам на сам з ворогом, ми не ціль у тирі, з нами наші воїни, наші ангели-охоронці. Тому, які виклики не кидала б нам війна... ми повинні впоратися, ми – українці, ми – нікопольці, ми – незламні!

**Олена Стовба, директорка КЗ
«Нікопольська міська ЦБС»**

ЕФЕКТИВНІ ІНСТРУМЕНТИ РОБОТИ БІБЛІОТЕКИ З МОЛОДДЮ

Починаючи з лютого 2022 року Всевікова бібліотека сімейного читання №2 «ДіМ», переорієнтувала свою роботу відповідно до потреб ЗСУ, громади міста та внутрішньо переміщених українців, ставши гуманітарним штабом, волонтерським та консультативним центром, навіть шелтерами. Зараз ми, як ніколи, є потужним інформаційним центром для громади. Згуртовуємося та спільно діємо заради нашої великої мрії - ПЕРЕМОГИ. Ми надаємо психологічну підтримку кожному, хто потребує, творчо та інтелектуально розвиваємо наших дітей та молодь під час воєнної дистанційки, створено волонтерський пункт допомоги нашим захисникам та багато іншого. Кожен з нас зараз на своєму маленькому фронті з усією стійкістю та волелюбністю наближає омріяний день.

У Всевіковій бібліотеці сімейного читання №2 «ДіМ» завдяки участі у проєкті «Nova Ukraine» за підтримки Громадської організації «Центр інноваційного розвитку «Персона» створено молодіжний простір у форматі



Вільний театр #Молодвіж. Мета якого, комфортне середовище для згуртування, розвитку молоді та підтримки їхніх інтересів та потреб. Активізація та залучення молоді в життя громади. Це особливо важливо в умовах війни, коли відчувається невпевненість у майбутньому та великий запит молоді на психологічну підтримку, прагнення до самоорганізації. В цілому, бібліотекарі відіграють не лише роль кураторів та організаторів, але й фасилітаторів розвитку та спільноти, сприяючи створенню стимулюючого середовища для молоді.

Реалізація проєкту передбачає: мистецькі лабораторії ART-ROOM, тренінги, екскурсії, поетичні акорди, майстер класи, ігрові челенджі, В- реклама книг тощо. Заходи проводяться кожної середи. Обов'язково включаємо анкетування, спостереження за молоддю.

Соціальне партнерство є основною функцією у проєкті Всевікової бібліотеки сімейного читання №2 «ДіМ», прогресивною формою взаємодії бібліотеки з іншими організаціями та користувачами: Павлоградський міський ліцей, Ліцей №7, Гімназія №8, Західно - Донбаський професійний ліцей, Павлоградський медичний коледж, Міжнародний благодійний фонд «Жива», Модульне містечко для ВПО.

Досвід роботи :

- Філателістична АРТ-платФОРМА «Glory to heroes! Героям слава!»

Молодь дізналась про творців перших світових та українських марок, де і коли з'явилися марки та як перетворилися на маленький витвір мистецтва. До уваги присутніх була презентована виставка - експозиція марок з колекції Іваніченко І.І., керівника «Кімнати Бойової слави Прикордонних військ ради ветеранів селища «40 років Жовтня», виданих після повномасштабного вторгнення росії. Молодь спробувала свої творчі здібності, малювали власну марку «Перемоги».

- Літературний гурман «Книга с присмаком успіху»

В рамках Регіональної компанії бібліотек Дніпропетровщини «Читаємо разом» «Письменники короновані словом» для студентів III курсу Західно - Донбаського професійного ліцею проведений літературний гурман «Книга з присмаком успіху». Присутні ознайомилися з творами сучасних письменників, їх шлях до успіху в формі тренінгу.



- В – реклама «Книга – міст у світ знань»

Молодь взяла участь у пізнавально - розважальній програмі. У сучасному світі реклама оточує нас буквально скрізь: і на вулиці, і в дома, і особливо в мережі інтернет. Учас-

ники переглянули відео «Загальні поняття про рекламу». Через гру «Ребрендинг книги» розкрили свої творчі здібності у рекламі послуг. Здійснили «подорож» країнами світу за допомогою гри «Прапори країн світу». Використовуючи папір та свою уяву молодь виготовила «Оскар».

- Майстер клас «Патріотичний браслет»

У дружньому колі та з гарним настроєм хлопці й дівчата навчилися плести із ниток стильні прикраси - браслети, поєднуючи патріотичні кольори сині та жовті. Цей аксесуар допоможе виразити свої почуття до Батьківщини, стати чудовим подарунком або оберегом для наших воїнів. Молодь із задоволенням провела час за таким заняттям.

- Посиденьки «Культ@чаювання: Історія успіху»

Учасникам презентували презентацію «Історія успіху видатних людей світу та України». Молодь була в захваті від тренінгової програми «Як стати успішним». Енергійно виконувала вправи: «Мій зірковий портрет», «Очікування», «Паркан – перешкода», проблемну ситуацію «Як досягти успіху в житті».

- Мистецька лабораторія «ART-ROOM»

Учасники опановували нетрадиційну техніку малювання «Ниткографія».

З захопленням розповідали про свої роботи і з зацікавленістю розглядали малюнки друзів. Ділилися власними враженнями та думками, що ж вийшло на малюнку. Малювання ниткою - цікава і незвична техніка, яка розвиває зорову координацію, уяву, фантазію, логічне мислення й здатність до творчості і пізнання. Малюнки вийшли чудові.

- Поетичний акорд «Живуть, Тарасе любий, і голос твій, і пензель, і слова»

Відбувся поетичний акорд «Живуть, Тарасе любий, і голос твій, і пензель, і слова» для молоді Гімназії №8. Переглянули презентацію «Цікаві факти про Т.Шевченка». Бібліотекар Пасикалюк О. ознайомила молодь з книгами-малюнками: «Поезія», «Творчість Т.Шевченка». Учасники залюбки відповідали на питання онлайн літературної вікторини «Чи знаємо ми Шевченка Т.?, складали прислів'я про великого Кобзаря. На зустріч завітали тріо «Маки», які виконали пісні «Рече та стогне Дніпр широкий», «Така її доля». Далі переглянули відеокліпи сучасних пісень на твори Тараса Шевченка: «Думи мої, думи мої», «Тече вода з під явора», «Не журися, Україно» та дискутували «Як змінилася музика за останні два роки». Завершився поетичний акорд майстернею пазлів картин Олега Шупляка «Дво-зори».

- Бібліоглобус «Сучасна молодь – крок у майбутнє»

Проведено бібліоглобус «Сучасна молодь – крок у майбутнє» для молоді міста та молоді ВПО з Міжнародного благодійного фонду «Жива» до Міжнародного дня молоді. Учасники переглянули кумедне відео «Один день з

життя студента». Далі на них чекав мозковий штурм: «Автограф», «Аукціон», «Башта». Всі впоралися з завданнями і отримали масу позитивних емоцій.

Мозольова І.М., провідний бібліотекар з функціями завідування

МІСІЯ ПРОФЕСІОНАЛІВ – БУТИ ЗАВЖДИ НА КРОК ПОПЕРЕДУ

*Йти вперед – значить втратити спокій,
залишитися на місці – значить втратити себе.*

С. Кьєркегор

Вдосконалення діяльності бібліотек КЗК «Жовтоводська ЦБС» у сучасних умовах пов'язано з методичним забезпеченням їхньої роботи. Серед головних завдань методичної роботи – стимулювання інноваційних процесів у бібліотеках, розвиток творчих ініціатив бібліотекарів, удосконалення досвіду, зміцнення професійної психології бібліотечного персоналу, утвердження значимості ролі бібліотек у територіальній громаді, підняття їхнього іміджу як громадських центрів, розвитку партнерських стосунків, вирішення організаційних проблем функціонування бібліотек у сучасних умовах, збереження стратегії їхнього розвитку.



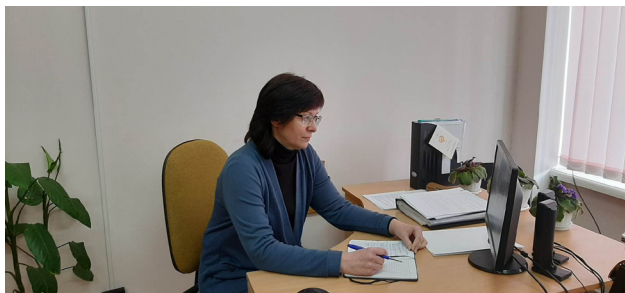
Важливим напрямком методичної служби є навчання та підвищення кваліфікації бібліотечних працівників. Питання, що розглядаються під час заходів професійної освіти, завжди актуальні за змістом, допомагають вирішити нагальні проблеми практичної роботи, в їхній програмі присутнє професійне спілкування працівників бібліотек, обмін досвідом роботи, обговорення проблем та шляхів їх вирішення. Найефективнішими є: семінари-практикуми, професійні дискусії, творчі лабораторії, години ділового спілкування, дні якості бібліотек, в програму яких включаються не тільки консультації, а й аналізи бібліотечної ситуації, ознайомлення з друкованими методико-бібліографічними матеріалами, тематичні огляди, огляди нових надходжень, які надійшли до фонду наших

книгозбірень.

Щорічно бібліотечні фахівці КЗК «Жовтоводська ЦБС» стають учасниками професійних зустрічей, знайомств, творчих спілкувань на обласному, всеукраїнському та міжнародному рівнях. Сприяють підвищенню професійної кваліфікації, загальноосвітнього та культурного рівня бібліотечних працівників усіх рівнів зустрічі в межах регіональних проєктів, участь у засіданнях обласного клубу ділового спілкування, міжвідомчих науково-практичних конференціях, обласній квітневій школі методиста, Всеукраїнській школі бібліотечного журналіста, у міжнародних конференціях. Бібліотекарі системи неодноразово брали участь у семінарах, тренінгах, вебінарах, навчаннях, які у сучасних реаліях відбуваються переважно в онлайн-форматі.

Курси підвищення кваліфікації – один із напрямків бібліотечного навчання, який забезпечує поповнення теоретичних і практичних знань у відповідності з новими вимогами до рівня професійної кваліфікації та необхідністю вирішення нових виробничих завдань. Бібліотечні працівники КЗК «Жовтоводська ЦБС» регулярно проходять курси підвищення кваліфікації, організовані обласними методичними центрами, на яких завжди отримують змістовні консультації та поради від фахівців області, відбуваються цікаві та корисні зустрічі з запрошеними гостями, обговорюються найактуальніші питання сьогодення. Набуті знання й отримані матеріали учасники курсів використовують у своїй практичній роботі.

Збагаченню професійної практики працівників бібліотек КЗК «Жовтоводська ЦБС» значною мірою сприяє видавничо-продукційна методико-бібліографічного відділу. Розповсюджені серед структурних підрозділів методичні видання регламентують порядок реалізації основних напрямків діяльності бібліотек, конкретизують способи і прийоми раціонального здійснення рішень,



вказівок вищих організацій, пропонують найефективніші форми і методи популяризації літератури, надають рекомендації з різних напрямів діяльності, до ювілейних і знаменних дат, на допомогу організації обслуговування різних груп користувачів.

Щоб залишатися в епіцентрі основних трендів розвитку громадянського суспільства, бібліотечні працівники активно займаються самоосвітою, використовуючи можливості відкритих онлайн-курсів на платформах Prometheus, Дія. Освіта, ВУМ, EDERA, «Вище» GoHigher.org. Бібліотекарями успішно пройдено онлайн-курси та отримано іменні сертифікати з актуальних тем: «Сучасне керівництво проєктами – мистецтво порушення правил», «Соціальний менеджмент і залучення зацікавлених сторін», «Підготовка та впровадження проєктів з розвитку громад», «Медіаграмотність: практичні навички», «Логіко-структурний підхід у розробці проєктної заявки», «Культура та політика: багатозначність (взаємо)зв'язків», «Бібліотека – відкритий публічний простір», «Основи веб-розробки (HTML, CSS, JavaScript)», «Держава без бар'єрів», «Безбар'єрна грамотність».



У межах національного проєкту Дія. Освіта, який зосереджений на цифровій грамотності та цифрових навичках, актуальних у сучасному світі, бібліотечні працівники переглянули освітні серіали та пройшли тест Цифрограм, який допоможе оцінити рівень цифрових знань і навичок, виявити прогалини в знаннях, визначити сфери, що потребують покращення та правильно планувати подальший професійний розвиток.

У системі підвищення кваліфікації бібліотечних працівників важливу роль відіграють форми, які спонукають до творчості та пошуку нестандартних рішень. Дієвим засобом реалізації творчого потенціалу працівників, розвитку їхньої ініціативи є професійні конкурси. В бібліотеках КЗК «Жовтоводська ЦБС» щорічно проводяться різноманітні конкурси для бібліотекарів, які сприяють поглибленню професійних знань, розвитку творчої ініціативи і є чудовим стимулом майстерності, активності та захоплення, а також своєрідним контролем за рівнем самонавчання.

Значно стимулювала творчу і професійну активність працівників участь у конкурсі «BiblioNika» та фотоконкурсі «Будні бібліотекаря». Мета цих заходів – допомога персоналу бібліотечних установ у професійній і особистій реалізації, представлення досягнень, кращих інновацій, ідей, що сприяють ефективній роботі, представлення праці бібліотекаря у різноманітних аспектах, за допомогою фотомистецтва, а також збереження цікавої та цінної інформації для майбутніх поколінь і розповсюдження успішного досвіду роботи. На фотоконкурс «Будні бібліотекаря» 10 учасників представили 12 робіт з міні-розповідями про сюжет фотознімка. Переможці, що зайняли I–III місця нагороджені дипломами та сувенірами. Фото також розглядалися в номінаціях: портрет в інтер'єрі бібліотеки, репортажне фото – в процесі роботи, у спілкуванні, в хвилини відпочинку, а також гумористичні фото. Номінанти також були нагороджені сувенірами та подяками за участь у фотоконкурсі.

Конкурс «Зірки бібліотечних сторінок у FB» серед бібліотек КЗК «Жовтоводська ЦБС» проводився з метою використання можливостей FB у власній медіадіяльності бібліотек, підвищення престижу бібліотек у суспільстві, ролі бібліотек у соціокультурному й інформаційному просторі. Стимулювання використання інформаційно-комунікативних технологій в діяльності бібліотек; володіння мережовим етикетом співробітників бібліотеки.

Конкурс «Кращий скрапбукінг бібліотеки» був націлений на мотивацію бібліотечних працівників до нових ідей і форм роботи, поширення видів рекламно-іміджевої діяльності, визначення рівня творчості та професійності серед бібліотечних фахівців. Роботи, представлені на конкурс, відрізнялись оригінальністю та творчим підходом. Усі бібліотеки по-різному, включаючи політ своєї фантазії, оформлювали та прикрашали свої

альбоми декоративними елементами: мереживом, квітками, намистинами, ґудзиками, стразами, стрічками. Вийшли яскраво створені мистецькі витвори, які розповідають про бібліотечні новації, співпрацю з владою, партнерство, соціокультурні заходи з найрізноманітніших тем.

З метою підвищення ролі книги в суспільстві, розвитку культури читання населення Жовтоводської ТГ, розповсюдження реклами про книги, які є в фондах бібліотек КЗК «Жовтоводська ЦБС», виявлення інтересів читачів до літератури різної тематики, заохочення бібліотекарів впроваджувати інновації, залучення нових користувачів за допомогою відео й онлайн-маркетингу та підтримка іміджу сучасних бібліотек, методико-бібліографічним відділом організовано конкурс «Краща стоп-моушен реклама книги». На конкурс приймалися матеріали у вигляді рекламних роликів про книги. Техніку виконання роботи в форматі Stop Motion учасники визначали самостійно. Головними критеріями оцінки конкурсних робіт були: актуальність, легкість сприйняття, відповідність робіт до умов конкурсу. Перше місце отримали дві конкурсні роботи: конкурс-на робота, представлена в номінації «Книга для молоді»: реклама книги для підліткової та молодіжної аудиторії – стоп-моушен «Крила метелика, подаровані мрією» на книгу Оксани Радушинської «Метелики в крижаних панцирях» та представлені в номінації «Моє відкриття: реклама творів сучасного автора» найпопулярніші книги відомого сучасного українського письменника та мандрівника Макса Кідрука. Друге місце було присуджено представлений в номінації «Книги для молоді»: реклама книги для підліткової та молодіжної аудиторії, конкурсній роботі «Толерантність починається з мене», яка розкрила зміст книги С. Талан «Коли ти поруч».

Конкурс «Букслем: Провайдери читання» на кращу «рекламну кампанію» з промоції книги проводився у межах Проєкту-2022 «Письменники, короновані словом». Беручи участь у конкурсі, презентуючи свою діяльність, бібліотекарі розкрили творчий потенціал, ерудицію, кмітливість, неординарність та ефективність форм реклами книги, уміння відчувати, розуміти та сприймати читачів, мотивуючи їх до читання книг. Відповідно Положення про проведення конкурсу «Букслем: Провайдери читання», було передбачено наступні номінації: «Креатив-шоу» (творчі заходи, акції, презентації); «Відеопрорив» (буктрейлер, відеоролики, флешбук-презентації, відео рекомендації книги, інтернет-банери,

віртуальні виставки); «БібліоPrint» (друковані бібліографічні посібники).

Члени журі отримали заявки від 4 бібліотек, які оцінювали за п'ятьма критеріями. За результатами обговорення визначені бібліотеки-переможці: в номінації «Креатив-шоу» журі визначило ансамбль літературних зірок «Коронація слова» – нова хвиля української літератури, який було проведено для користувачів центральної бібліотеки; в номінації «Відеопрорив» – віртуальна виставка «Світлана Талан – золота письменниця сучасності», яка знайомить з короткою біографією видатної письменниці, в якій використані всі «короновані твори Світлани Талан», наявні у фонді бібліотеки; в номінації «БібліоPrint» – комплект інформаційних закладок «Андрій Кокотюха. Спинитися неможливо». Комплект – короткий екскурс по сторінках творів письменника для дітей молодшого та середнього шкільного віку. За рішенням журі, було додано ще одну номінацію «Рівень рекламної комунікації», в якій визначено роботу – бібліографічний огляд «Золоті письменники України».



З метою розкриття творчого потенціалу бібліотек в умовах онлайн-роботи, задля презентації їхніх можливостей і розширення аудиторії відвідувачів проведено професійний конкурс на кращий онлайн-захід – «Віртуальні Івент-змагання». За умовами конкурсу передбачено проведення бібліотеками заходів в онлайн-форматі або у «гібридному» форматі, тобто у приміщенні бібліотеки з обмеженою кількістю учасників із застосуванням відеотрансляції на офіційній сторінці бібліотеки у Facebook. Головними критеріями оцінки конкурсних робіт були: актуальність тематики заходу, творчий підхід, оригінальність і креативність роботи, сприяння подоланню стереотипів у сфері бібліотечної справи, грамотність і якість дописів, візуального су-

проводу й фото звіту, які стосуватимуться заходу. За рішенням журі, переможцем конкурсу в номінації «Патріотичний ракурс» став колектив відділу обслуговування Центральної бібліотеки, яким на конкурс було представлено бренд автор-зустріч із письменницею та волонтеркою Людмилою Охріменко – «Творчі акценти Людмили Охріменко». На заході презентовано роман «Оскар» – найкращий твір 2021 року воєнної тематики, за версією міжнародного літературного конкурсу «Коронація слова». В номінації «Свята по-новому» переможцем визначено колектив бібліотеки-філії №1 для дітей, який представив на конкурс цикл святкових заходів до Дня Святого Миколая для читачів молодшого шкільного віку.

Наразі серед бібліотек КЗК «Жовтоводська ЦБС» оголошено два професійні конкурси: «Бібліородзинка» на кращу книжкову виставку, у межах Проєкту-2024 «Письменники, короновані словом» та «Додай читання!» на кращий постер-мотиватор на підтримку та розвиток читання. Підсумки проведення конкурсів будуть представлені наприкінці року на сайті КЗК «Жовтоводська ЦБС», а також на сторінках бібліотек у соціальній мережі «Facebook».

Конкурс без винагород – не конкурс. Тому постійна підтримка профспілки працівників КЗК «Жовтоводська ЦБС» надає конкурсам ваги та впевненість у тому, що зусилля організаторів і учасників не марні.

Наші бібліотекарі беруть активну участь у проєктах, акціях, конкурсах міського, обласного, всеукраїнського рівнів. Це: міська соціально-патріотична акція відеороликів «Україна понад усе» до Дня Незалежності України; обласні конкурси на кращу інтернет-публікацію «Вернісаж талантів: декоративно-ужиткове мистецтво» та «Майстри слова: письменники Дніпровського краю» в межах

регіонального Інтернет-проєкту «Портал «ДніпроКультура»; обласний конкурс на кращий літературний вебквест або віртуальну виставку за творами Валентина Чемериса «Сіях добра і любові» та конкурс на кращий відеокліп з популяризації творчості Івана Сокульського «Благословлю все болем і добром» у межах регіональної кампанії «Читаємо разом!»; обласний конкурс «Легенди Дніпропетровщини»; обласний огляд-конкурс бібліотек для дітей «Моя креативна бібліотека»; творчий фотоконкурс «Жіноча постать, яка вплинула на моє життя» серед публічних бібліотек Дніпропетровської області та їхніх читачів; фотоконкурс «#БібліоЛюб», або «Гуляє хвіст по сторінках»; фото-челенж «Бібліотека – твоя точка опори» від Української бібліотечної асоціації.

Участь у таких заходах різного рівня стимулює освоєння й застосування бібліотекарями сучасних інформаційних технологій, сприяє популяризації краєзнавчої роботи, читання та позитивно впливає на подальше утвердження іміджу бібліотек.

Уся система заходів із підвищення кваліфікації, яка формувалась і удосконалювалась за вимогою часу у КЗК «Жовтоводська ЦБС» упродовж багатьох років, покликана вчити бібліотекарів мислити та діяти професійно, шукати нетрадиційні підходи у вирішенні питань, розвивати творчу ініціативу. Набуті знання дають можливість нашим співробітникам орієнтуватися в соціальних і виробничих умовах, які зазнають постійних змін, підвищувати свій професійний рівень і розширювати кругозір.

Інна Неделяєва, завідувачка методико-бібліографічного відділу КЗК «Жовтоводська ЦБС»

INSTAGRAM ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ПРОСТІР ПРОМОЦІЇ БІБЛІОТЕКИ

У сучасній епосі цифрових технологій важливо враховувати вплив соціальних мереж на суспільство. Створюючи контент про книги, ми не лише демонструємо їхню актуальність, а й привертаємо увагу до читання загалом, нагадуючи про роль бібліотеки як осередку культури та знань.

Організації, заклади, підприємства тощо обирають просування в Instagram за ефективність і велику аудиторію, яка стрімко збільшується. Він визнаний одним із найбільших рекламних майданчиків та не вимагає витрат і додаткових особливих умінь,

тому кожен може займатися просуванням акаунту самостійно після швидкого базового навчання.

Метою активного ведення бібліотечної сторінки в Instagram є привернення уваги до бібліотеки в Інтернеті та створення власного інформаційного простору. Саме ця соцмережа дозволяє вийти на площину молодіжної категорії користувачів, привернути увагу до бібліотеки та читання в цілому молодшої вікової категорії. Instagram є однією з найпопулярніших соціальних мереж серед молоді, і наявність у ній акаунту бібліотеки дає

можливість отримати авторитет серед молодих потенційних читачів.



У період 2023–2024 років Бібліотека на Шевченка розгорнула активну рекламну кампанію в Instagram, виводячи культурні та літературні події на новий рівень візуальності. Керування сторінкою взяли на себе саме бібліотекарі відділу абонементу: щоденні пости та історії під хештегом #БібліотекаНаШевченка привертають увагу широкого кола аудиторії, що сприяє збільшенню популярності бібліотеки серед інтернет-користувачів. Завдяки успішній рекламній кампанії нам вдалося залучити нових читачів і забезпечити поповнення бібліотечного фонду через дарування та придбання літератури, підсилюючи культурний вплив бібліотеки в онлайн-середовищі. Регулярна підтримка зв'язків із популярними книжковими блогерами, видавництвами, книгарнями дає можливість бути видимими та пізнаваними у всеукраїнському книжковому просторі. Завдяки діяльності в Instagram бібліотекарі відділу відкрили для себе книжкові розіграші: вони не тільки виграли не менше десятка книжок, але й провели власний розіграш онлайн, спонсорований читачами-благодійниками.

Уже п'ять разів відділ абонементу успішно проводив рекламну ініціативу «Задонаті книжки бібліотеці» у форматі онлайн, мотивуючи читачів активно долучитися до поповнення книжкового фонду. За результатами цієї акції протягом півтора року надійшло близько 500 нових книг, що розширило асортимент відділу та збагатило його літературні можливості. Така акція сприяє активній участі громади в розвитку бібліотеки та формуванню культури дарування й обміну літературою. Цей онлайн-формат дозволяє зручно й ефективно залучати нові видання до бібліотечного асортименту та зберігати взаємодію з читачами. Проведення такої акції саме через соцмережі дає можливість охоплювати набагато більше категорій користувачів — завдя-

ки онлайн-просуванню найбільше дарованих книжок нам надсилають саме книголюби з різних куточків України, а не безпосередньо містяни. Отримуючи нові книжки, бібліотекарі завжди висвітлюють їх у соцмережах, і одним з найяскравіших прикладів є відео розпаковки «книжкового донату» від видавництва RM (Рідна мова), який ми отримали завдяки акції «Задонаті книжки бібліотеці». Цей ролик набрав більше 23 000 переглядів, і є абсолютним рекордсменом серед книжкового контенту, створеного відділом абонементу в цьому році.

Саме в Instagram найефективніше просувати бібліотечний медіа-продукт. Всі цікаві й особливі для нас події та проекти розлітаються завдяки репостам і коментарям зацікавлених у книжковому та культурному контенті користувачам соцмережі. Прикладом слугують літній книжковий адвент «Summer time book», річна регулярна виставка «Бібліотекар рекомендує», флешмоб «Топ-3 українських письменники» до Національного тижня читання тощо.

Періодично Бібліотека на Шевченка, як і багато інших бібліотек нашої країни, отримує партії книжок від благодійних організацій, фондів, а також Українського Інституту Книги. Найгучніші приклади – «Польська полиця в Україні» від УІК, «Військо читає» від видавництва «Наш формат» та ГО «Реформація», «Книжкова валізка» від Goethe-Institut Ukraine. Кожна співпраця вимагає ретельної промоції, і в цьому випадку Instagram також є дуже зручним майданчиком. Створюючи та публікуючи якісний рекламний контент, завдяки цій соцмережі ви можете відправити його напряму до організації, тим самим підтвердивши свою відповідальність до покладених на бібліотеку обов'язків щодо співпраці. Таким чином бібліотека залишається видимою у виконанні умов отримання книг, що підвищує шанси на майбутнє можливе поповнення фонду.

Instagram як соцмережа для просування полюбляє «соковитий», особливий контент. Потрібно мати навички використання певних графічних редакторів, щоб створювати якісний візуальний контент, а також певний контент-план, що матиме свіжі ідеї. Для сторінки Бібліотеки на Шевченка прикладом такої «родзинки» є відеорубрика відділу абонементу – «Рецепт на weekend». На фоні «відеогорталки» бібліотекарі створюють книжковий рецепт, складовими якого є популярні класичні та сучасні книжки, які можуть створити присмак рекламованої книги. Ця рубрика полюбилася як нашим читачам, так і новим підписникам нашої сторінки.



3 2022 року відділ абонементу встановив плідну співпрацю з державним ЗМІ ТРК «МІС» задля популяризації бібліотеки, читання та української книги. Завідувачка відділу зробила рекламні книжкові добірки, які кожні два тижні регулярно публікуються на вебсайті телеканалу та дублюються на їхній сторінці в Instagram з позначкою акаунту Бібліотеки на Шевченка. Ця книжкова ініціатива сприяє приверненню уваги до бібліотеки серед містян, особливо тих, хто звик взаємодіяти з інформацією у вигляді візуального контенту. Завдяки цій співпраці вдалося ефективно використовувати популярні медійні платформи для розповсюдження книжкової інформації.

Регулярні публікації книжкових добірок на сайті телеканалу та в Instagram стали не лише джерелом інформації для їхніх глядачів, а й інструментом для залучення нових читачів до бібліотеки. Цей унікальний проєкт акцентує увагу на важливості читання та розвитку культури читання в міському середовищі.

Впровадження ведення бібліотечного акаунту в мережі «Instagram» не має на меті отримання миттєвих результатів. Підняття популярності облікового запису в Instagram — це напруження, результат якого можна побачити з часом. Лише у порівнянні зі стартом ведення можна побачити реакцію користувачів Instagram на нашу діяльність. Найочікуваніший результат — це зростаюча реакція, під якою мається на увазі кількість підписників, коментарів до постів, перегляди історій, інші кількісні та якісні показники роботи. Реклама в соцмережах є довготривалим проєктом, розрахованим на роки, якщо метою є масштабна популяризація бібліотеки та промоція читання. І на даному етапі Бібліотека на Шевченка притримується ефективної стратегії просування.

Кристина Чуйкова, завідувачка відділу абонементу Центральної публічної бібліотеки ім. Т.Г. Шевченка КЗ «КМПБ» КМР

BOOK TIME – ПРОМОЦІЯ КНИГИ ЗА ДОПОМОГОЮ TV В УМОВАХ ВІЙНИ

23 травня 2024 року дистанційно відбулися Сьомі бібліографічні студії, в яких я брала участь.

Сьомі бібліографічні студії
«ФАХОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ
В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ»

BOOK TIME

ПРОМОЦІЯ КНИГИ ЗА ДОПОМОГОЮ TV
в умовах війни

Завідувачка відділом комплектування і обробки
літератури Центральної публічної бібліотеки
ім. Т.Г. Шевченка
м. Кам'янського Дніпропетровської обл.



Наталія Чуфешук
Авторка та ведуча програми «Book Time»
ТРК «МІС»

Бібліографічні студії започатковані Харківською державною науковою бібліотекою ім. В. Г. Короленка 2001 року.

Я запросила всіх за лаштунки свого спільного бібліотечно-телевізійного проєкту як авторка та ведуча програми «Book Time» телерадіокомпанії «МІС».

Чим бібліографічний огляд відрізняється від програми про книги на TV?

Для підготовки бібліографічних відео-оглядів книг із фонду бібліотеки долучається команда професійних телевізійників: редак-

тор, оператор, монтажер, режисер та інші фахівці.

І бібліографічні огляди, і телевізійні програми надають інформацію про нові книги, знайомлять аудиторію з новими виданнями. Вони мають спільну мету популяризації книги, але різняться форматом подання та цільовою аудиторією.

Бібліографічний огляд як посібник є документом, що містить систематизовану інформацію про літературні джерела з певної тематики або авторів. Бібліографічний огляд як жива бесіда являє собою усний формат, який може відбуватися під час бібліотечних заходів, літературних зустрічей. Живі бесіди дозволяють слухачам безпосередньо взаємодіяти з ведучим, ставити питання й отримувати рекомендації у реальному часі.

Посібники орієнтовані на вужчу, професійну аудиторію, тоді як живі бесіди можуть охоплювати ширшу публіку, включаючи випадкових відвідувачів.

Традиційні бібліографічні огляди у поєднанні з можливостями телебачення, дозволяють створити інтерактивний і візуально привабливий формат.

Телевізійна програма, спрямована на широку аудиторію, поєднує в собі інформаційний контент і розважальні елементи для залучення глядачів. Телебачення надає можливість створити яскравий візуальний образ запропонованих книг завдяки використанню зображень, звуку, музики, руху, кольору, кадрів із кінофільмів і цитат на екрані, що привертають увагу. Огляди книг тут орієнтовані на широку телевізійну аудиторію, включаючи тих, хто не є регулярними читачами. Однак у цьому форматі бракує прямого контакту та діалогу з глядачами, що обмежує їхню залученість і активну участь у обговоренні, оскільки глядачі не мають можливості висловити свої думки, поставити питання або поділитися враженнями у реальному часі. Це може призвести до меншої емоційної прив'язаності до програми та її контенту.

Щоб цього не сталося, бібліотекарі, спільно з журналістами впроваджують інтерактивні елементи, такі як опитування або можливість залишати коментарі на спеціально створених платформах.

Соціальні мережі та YouTube-канали відіграють важливу роль у створенні інтерактивного простору для обговорення телевізійного контенту. Вони дозволяють розширити аудиторію та створити спільноту навколо програми, де глядачі активно взаємодіють між собою та з авторами контенту. Інтеграція телевізійної програми з цими платформами дозволяє створити більш динамічний та інтерактивний формат, залучаючи глядачів, сприяючи їхній активній участі

та підтримуючи інтерес до контенту.

Я розповіла про сильні та слабкі сторони такої співпраці, про неочевидні лайфхаки та інші професійні виклики, подолання яких сприяє професійному розвитку. Поділилась, які теми обираю для виступу і чи змінився вибір книг з лютого 2022 року.

Книги, про які розповідається у програмі, об'єднані однією темою; чи то книги одного автора; або психологічні детективи; мотиваційні книги; книги, які було вдало екранізовано тощо. Звичайно текст будується за тією ж схемою, що і бібліографічний огляд: вступ, основна частина, закінчення. Обсяг тексту: 3 500 символів (1,5 сторінки).

Книги російською і російських авторів ніколи не були презентовані. Але зараз доводиться звертати увагу, якщо це зарубіжний автор, на ставлення його до війни, до України.

На сьогодні «Book Time» – це 45 випусків, відеогляд 150 книжок, шість годин в ефірі та безліч планів на майбутнє, а саме на кінець 2024 року підготувати 52 випуски загалом, створити подкаст на Book Time, вишукати можливості отримати на нього авторське право для бібліотеки.

Наталія Чуфещук, завідувачка відділу комплектування і обробки літератури Центральної публічної бібліотеки ім. Т.Г. Шевченка КЗ «Кам'янські міські публічні бібліотеки» КМР Кам'янської міської ТГ

КЛУБ ДОКУМЕНТАЛЬНОГО КІНО У МІСТІ ПРОМЕТЕЯ

«Бібліотеки – це свобода. Свобода читати, свобода спілкуватися... Якщо ви не цінуєте бібліотеки, значить, ви не цінуєте інформацію, культуру та мудрість» – це висловлювання англійського письменника-фантаста, автора численних романів, коміксів і кіносценаріїв, лауреата багатьох літературних нагород. У 2022 році під час російського вторгнення в Україну Ніл Гейман підтримав Україну, написавши у Твітері, що не бажає відновлювати контракти з російськими видавництвами, а також закликав донатити українським біженцям. І як не погодитись із такими словами на адресу бібліотек!

2024 рік – ювілейний рік для центральної бібліотеки в місті Кам'янське. Цього року Центральній публічній бібліотеці імені Т.Г. Шевченка виповнилося 90 років. Незважаючи на свій вік, вона залишається популярною серед мешканців міста та внутрішньо переміщених осіб, для яких проводиться

безліч різних заходів, показів фільмів, працює психолог. Ми бачимо, як в умовах війни люди виділяють час на читання, адже знають: перемога за правдою і розумом.

У бібліотеці широко розвинена клубна робота. Але зараз хочеться розповісти про роботу, завдання та цілі одного з клубів –



клубу документального кіно з прав людини Docudays UA «Прометей», який функціонує у бібліотеці понад десять років, з самого старту створення мережі DOCU/CLUB. Унікальність Мережі DOCU/CLUB полягає в її принципах самоврядності, децентралізації та використанні кіно як потужного інструменту для творення змін. Адже значну частину колекції Мережі DOCU/CLUB складають саме фестивальні фільми, показ яких проводиться щовесни у Києві. Їх покази й обговорення відбуваються потім по всій країні, у великих містах і маленьких селах.

У 2024 році з 31 травня по 9 червня в Києві відбувся 21 Міжнародний фестиваль документального кіно про права людини Docudays UA. Його тема – «10 років триденної війни, яка триває три століття». Незважаючи на нескінченні тривоги та відключення світла 5–7 червня 2024 року з ініціативи Мережі DOCU/CLUB у Києві відбулася VII конференція «Документальні фільми як інструменти медіаосвіти з прав людини». Участь у ній взяли 75 модераторів/ок з усієї України, щоб навчатися, спілкуватися, дивитися фестивального кіно. Серед них була і бібліотечарка Наталія Бохан, модераторка клубу «Прометей» міста Кам'янське.



Учасники конференції мали можливість взяти участь у навчальних сесіях від запрошених експертів і команди Мережі, а також відвідати покази фільмів та зустрічі з режисерами під час фестивалю.

Кожен рік колекція фільмів для показу в клубі оновлюється та поповнюється. Аудиторія глядачів розширюється незалежно від віку. Бібліотека працює з прилеглими школами, запрошуючи їх до себе на перегляд і обговорення. Часто бувають і виїзні перегляди зі студентами середніх навчальних закладів. Як говорити на непрості теми? Документальне кіно виконує цю задачу набагато краще, ніж ігрове. Тому що ти не можеш від цього відвернутися: це з, одного боку, шматок реальності, а не чиясь вигадка, а з іншого – це все-таки кіно, мистецтво, і воно з тобою розмовляє на рівні

емоцій. Тобі показують не лише цифри або сухі історії, тебе емоційно включають. Роздуми, складні тематики, життєві ситуації – величезна кількість тем, які можна розглядати.

Місія клубу – можливість для кожної людини в нашому місті дивитися талановите й актуальне документальне кіно з усього світу про права людини; формування активної громадянської позиції та поваги до людської гідності; підтримка розвитку української кіноіндустрії.

Хотілося б зупинитись і загострити увагу на фільмах, які користуються найбільшою популярністю у глядачів. Ці фільми показували багато разів, різним аудиторіям і різним віковим категоріям. Завжди вони викликали сплеск емоцій та бурхливе обговорення, дискусії щодо захисту прав людини.

«Боротьба Джамали» – можливість наблизитися до розуміння трагедії незламного народу, з яким нас єднає спільна мета – звільнення тимчасово окупованих територій України від російських окупантів, перемога та мир. Робота шведської журналістки Елін Йонссон розповідає про депортацію кримських татар на прикладі родини співачки Су-санни Джамаладінової, відомої світові під псевдонімом Джамала. У фільмі йдеться й про триумфальний виступ на Євробаченні-2016, під час якого Джамала заспівала пісню «1944» про трагедію корінного народу Криму, організовану сталінським режимом. Це перша пісня в історії конкурсу, виконана кримськотатарською мовою.

«Край електросміття» – чи потрібно говорити про екологію під час війни? Не тільки потрібно, а й необхідно. Адже після перемоги нам потрібно буде відновлювати зруйновану скалічену країну. І окрім нас цього ніхто не зробить. Фільм режисера-документаліста з Австралії, лауреата численних нагород, нікого з глядачів не залишає байдужим.

«Лізо, ходи додому» литовської режисерки Оксани Бурої присвячений міжнародним правам людини, проблемам сім'ї, стосункам між батьками та дітьми. Історія однієї неблагополучної родини. В цій сім'ї з постійними випивками, порожніми розмовами, розвагами немає місця для дитини, батьківської турботи, душевного, уважного спілкування з донькою. Саме тому Ліза часто втікає з дому, щоб серед природи відновити втрачену душевну рівновагу. Фільм про маленьку дівчинку зворушив душу кожного глядача. Мета досягнута – засобами кіномистецтва привернути увагу до проблем правової освіти, сприяти розвитку відкритого діалогу про права людини та їхнє розумінню.

Цей перелік фільмів може бути дуже довгим, а цього року колекція фільмів поповнилась і оновилося, значить і робота в клубі грає новими барвами, новими темами обговорень і гарячих суперечок, в яких народжується істина.

Іноді говорять, що документальне кіно складно сприймати, бо воно не розважає, а змушує людину задуматись, зануритися в ту чи іншу проблему... Документальні фільми може дивитись кожен, хто любить думати й хоче цьому вчитися, незалежно від віку. Документальне кіно відкриває для людей увесь світ і вчить свободи. Коли глядач клубу «Прометей» бачить документальне кіно, бачить інших людей, сміливих, активних, він починає

все приміряти на себе. У нього з'являється сміливість і бажання, хочеться вірити в світ, втручатися в життя і покращувати його.

Розвиток Мережі DOCU/CLUB фінансується Агентством США з міжнародного розвитку (USAID), Посольством Швеції в Україні, Національним фондом на підтримку демократії (NED) та Fondation de France.

Наталія Бохан, бібліотекарка відділу інтернет-центру центральної публічної бібліотеки ім. Т.Г. Шевченка м. Кам'янського КЗ «Кам'янські міські публічні бібліотеки» КМР Кам'янської міської ТГ

ІДЕЇ. ПРАКТИКА. ДОСВІД

ДЖЕРЕЛА КНИЖКОВИХ ПОПОВНЕНЬ, АБО ЯК ОНОВИТИ ФОНДИ В ПЕРІОД ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ

З початку війни в нашій країні, ще з весни 2014-го, пильні бібліотекарі звернули увагу на зростаючу потребу своїх користувачів читати українську книгу. Та не просто українську або українською, а саме нову, сучасну, свою книгу, свого автора. І це, ще тоді, десять років тому, стало викликом для наших колег.

Спочатку були акції, розраховані на подарунки від читачів, від населення міста, але це не приносило явних позитивних результатів. Не вистачало сучасної книги, подарунки були, переважно, з особистих книжкових полиць дарувальників і в дуже обмеженій кількості.

На початку 2020 року порядком стали державні програми поповнення фондів українською книгою від УІК. Саме тоді наш читач почав оцінювати і смакувати гарну українську книгу. Потреби користувачів зростали, джерела були обмежені, місцева влада не завжди розуміла потреби саме в кількості та якості книги, яку жадав читач, і виділяла кошти більше на періодичні видання.

І ось, із початком повномасштабного вторгнення РФ уподобання наших читачів стали швидко змінюватись. І вже багатьох користувачів стала цікавити література саме українська, українською мовою, класична, сучасна, історична, дитяча й інша. І на допомогу прийшли книжкові гранти.

У квітні 2023 року ми отримали перший книжковий грант на 30 000 грн у кількості 102 примірники від Української асоціації видавців та книготорговців і Благодійного фонду «Бібліотечна країна» разом із канадськими й американськими благодійниками.

Напередодні такої визначної події до

нас перший раз у гості завітали волонтери з Українського PEN-клубу. Оцінивши наші фонди, серед яких була переважно російськомовна література, подивившись на розгромлену вибухами дитячу бібліотеку, з якої ми майже врятували нові дитячі українські книги, небадужі друзі ініціювали збір книжок для бібліотек Нікополя за проектом «Незламні бібліотеки». Акцію зі збирання книжок оголосили серед авторів, видавництв і благодійників протягом місяця.



І так з 1 по 31 травня 2023 року ми майже щодня отримували посилки з книжками від справжніх людей з добрим серцем. 446 примірників літератури на суму майже 49 000 грн. ми отримали за місяць оголошеної акції. Це був книжковий бум, який перевернув наше уявлення про те, що таке «допомога». А в 2024 році це були також подарунки від PEN-клубу, тільки вже й англійські видання від видавництва Великої Британії. 388 англійських книжок і 96 українських на загальну суму 76 543 грн.



Ще одним вагомим внеском в оновлення наших фондів і технічної підтримки бібліотек був благодійний проєкт Публічної бібліотеки ім. Лесі Українки #Ukrainian_Library_Renaissance, ініційований і профінансований волонтеркою з Праги Олександрою Вахрушевою та благодійною організацією «Народжені в сорочці». Завдяки їхній ініціативі ми отримали в 2023 році для двох бібліотек 299 екземплярів книг на суму 65 267 грн і 2 ноутбуки та павербанк на суму 42 000 грн, а в 2024 році ще для двох бібліотек – 184 примірники літератури на суму 62 595 грн. та ще 2 ноутбуки на 40 000 грн. Щиро вдячні директорці пані Ользі Романюк за безсонні ночі задля підготовки проєкту!

У 2023 році команда «ACER в Україні» (посольство Бельгії) також не залишилась байдужою. Від неї ми отримали 101 примірник українських книжок на суму 13 860 грн.



Приємним сюрпризом у листопаді 2023 року було повідомлення від фундаторки з Токіо Даші Мураками (Українська бібліотека в Токіо), яка запропонувала нам сформулювати список літератури, яку вона для нас придбає через інтернет-магазини. В результаті наші полиці зайняли 62 примірники суперкнижок на суму 17 444 грн.

Наші місцеві благодійники теж не стали осторонь захопливого «книгооберту книжок у природі») – Громадська організація «МИР» та благодійний фонд «Коло» до нового 2024 року зробили нам подарунок, придбавши за нашим замовленням у «Видавництві Старого Лева» 136 книжок на суму 43 529 грн.

Не можна не звернути уваги на поповнення фондів із міського бюджету. Незважаючи

на тяжкий стан у місті, постійні обстріли, нестачу коштів на відновлення, поміч фронту, керманичі міста разом із депутатами все ж таки змогли знайти кошти і на поповнення фондів бібліотек Нікополя. В 2023/2024 роках вони виділили на придбання 376 екземплярів книг суму майже 100 000 грн, і обирали літературу саме за нашими замовленнями.

Продовжуючи тему волонтерів і благодійників, необхідно згадати і про наших колег, які зараз мешкають за кордоном.

Вагомий внесок у поповнення фондів дитячої бібліотеки-філії № 4 зробила Анастасія Бабич, колишня наша колежанка, яка вже майже 8 років мешкає в Ірландії. Цікаві книжки для дітей англійською мовою в кількості 114 екземплярів на суму 8 000 грн передали з нею небайдужі мешканці міста Корк (Ірландія) для дітей Нікополя протягом 2023/2024 рр.

У 2023 році Центральна бібліотека Нікополя взяла участь у пілотному проєкті



Інституту книги в Польщі (IKPL) «Польська полиця в бібліотеці» й отримала 20 примірників книжок польських авторів українською мовою на суму 4 733 грн, яку з задоволенням читають нікопольці.

І, нарешті, наші традиційні джерела комплектування – це ОРФ ДОУНБ (35 примірників на суму 10 567 грн.), дарунки від мешканців міста (52 примірники літератури на суму 2 052 грн), дарунки від авторів (А. Кулікова, 3 прим. – 840 грн); дарунки від видавництв («Залізний тато», 7 прим. – 1 870 грн; «Ар-теко», 11 прим. – 3 000 грн), а також від національно-демократичного Інституту Міжнародних Відносин, 3 прим. – 600 грн і Дніпропетровської обласної ради – 23 прим. – 5 555 грн.

Час не стоїть на місці... І знову до нас приїздять друзі-волонтери і з непорожніми руками, небайдужі мешканці несуть прочитані українські книжки, автори надсилаються свої нові українські твори, а видавництва – нову українську продукцію... Життя триває, бібліотеки оновлюються.

Олена Стовба, директорка КЗ «Нікопольська міська централізована бібліотечна система»

КНИГА – ПОТУЖНА ЗБРОЯ, АБО ПРОМОЦІЯ КНИГИ І ЧИТАННЯ У БІБЛІОТЕКАХ КЗ «ТОМАКІВСЬКА ЦБС» ПІД ЧАС ВІЙНИ

Згадався досить відомий вислів: *«Коли говорять гармати, музи мовчать»*. Але це не про Україну і не про українців. Війна стала поштовхом до написання нових книг, пісень, поезій. Немилосердний і жорстокий період війни породив нескінченну кількість нових творів про героїзм українського народу, його жагу до свободи та незалежності. Виявилося, що Книга – це потужна зброя! Недаремно відомо про безліч випадків знищення бібліотек і українських книг на окупованих загарбниками територіях. Адже в них – наша історія, наша правда, наше натхнення. Але, як відомо *«... рукописи не горять»*, тож і наші українські книги, навіть спалені окупантами, воскреснуть, відновляться, будуть перевидані та прочитані і залишаться в розумі та серці.

За останні майже три роки війни українці переосмислили своє ставлення до рідного друкованого слова. Українська книга стала затребуваною. Її популярність піднялася на значно вищий рівень. Перед багатьма бібліотеками стало нагальним питанням поповнення фондів сучасною українською книгою. Під час воєнного часу й активних бойових дій здійснити поповнення бібліотек необхідною літературою вкрай важко. Пріоритет – все для фронту. Тож, враховуючи свої можливості, бібліотеки КЗ «Томаківська ЦБС» поставили для себе першочерговим завданням промоцію читання книг, які уже є в наявності. Та передусім бібліотеки провели актуалізацію своїх книжкових фондів

Отож керуючись основними постулатами промоції книги, а це: підвищення якості та статусу читання, посилення читацької активності, розширення обізнаності громадян в літературі та культурі незалежно від віку та соціального статусу, бібліотекарі Томаківщини активно взялися до роботи – пропагувати літературу українських письменників і видавництв, а також літературу, видану українською мовою. Справа не нова, але наразі дуже необхідна.

Час карантину та дистанційної роботи навчив бібліотекарів активно використовувати соціальні мережі, зокрема сторінки бібліотек на Фейсбуці. Віртуальні публікації стали альтернативою загальноприйнятим класичним способам знайомства з книгою – в бібліотеці з вуст бібліотекаря. Як виявилось, дописи на Фейсбуці бачить велика кількість людей, а репости знову повертають до допису, що іще додає якусь кількість переглядів.

Бібліотекарі Томаківської ЦБ досить часто викладають дописи-інформації на сторінці Фейсбук про книги, ті, що недавно попо-

внили фонд, а також за певною тематикою. Сенс у цьому є. Але, звичайно, що перегляд публікації не головне, набагато важливіше, щоб рекомендована книга або інформація про неї, зацікавила користувачів і врешті-решт була прочитана.

Організація різноманітних книжкових виставок до ювілейних і пам'ятних дат як супровід масових заходів – теж обов'язкові. Останніми роками значно збагатилася палітра видів і форм виставкової діяльності у бібліотеках.

Для дітей-користувачів бібліотекарі готують виставки-сюрпризи, виставки-подарунки, виставки-кросворди (*«Прочитай, казку упіймай!»* (Кисличуватська СБФ), *«Яка іграшка під цікавою книгою?»* (Преображенська СБФ), виставка-заохочення *«Книжка + Книжечка = Цукерка!»* (Китайгородська СБФ), сезонні виставки *«Пора року для читання»* (Томаківська ДБ)). Яскраві, з іграшками, поробками – такі виставки привертають увагу дітей, і спонукають до читання.

Один із видів промоції книг і читання стала *«Бібліо-лавка»* (Томаківська ЦБ), яка щосередини запрошує і маленьких і дорослих громадян до читання. Центральний затишно облаштований парк поруч із будівлею бібліотеки – гарне місце для популяризації книг у теплу пору року.

Бібліотекарі не забувають робити огляди виставленої літератури, адже одна справа побачити книгу, інша – почути про неї анонс або відгук. Практикують фахівці і виставки-відгуки (*«Мною прочитано! Рекомендую!»* Чумаківська СБФ), виставки-пропозиції (*«Пропонуємо до читання!»* (Зеленогайська СБФ), *«Книга від друга!»* (Томаківська ДБ), *«Читачі рекомендують!»* (Томаківська ЦБС), виставка-рейтинг *«Найкращі книги року»* (Володимирівська СБФ).



Багато уваги приділяється щорічним Тижням дитячої та юнацької книги, Тижню молодіжної книги, адже саме діти юнацтво та молодь – категорія користувачів майбутнього.



Їх потрібно знайти, залучити до читання, прищепити їм любов до книги і, головне, – зберегти як постійно читаючого користувача.

Для юнацтва та молоді у Томаківській ЦБ, популяризуючи літературу, організована виставка книг «Лови момент! Новинки літератури!»; у Кисличуватській СБФ – виставка-інтрига «Прочитай. Подумай. Поділися враженнями», у Володимирівській СБФ – виставка-фреш «Все про все: читай, пізнай!». Особливість організації виставок для молоді – це лаконічність, сучасний молодіжний сленг, яскравість, використання арт-стоперів, і, головне, – читаючий бібліотекар-мотиватор, який не просто порекомендує книгу, а ще й розповість про її сильні та слабкі сторони. Для молоді дуже важливо бути почутим, а читаюча молодь – це взагалі категорія особлива.

Промоція книги та читання включає в себе й участь в обласній Регіональній програмі

«Читаємо разом». Бібліотеки Томаківщини включають у свої щорічні плани і заходи цієї кампанії. Неодноразово отримували від організаторів подяки за активну участь і нетрадиційні форми роботи. Для кожного бібліотекаря – це своєрідний професійний виклик: знайти свою родзинку під час заходів, віднайти свою історію успіху.

Спонукають до читання і різноманітні конкурси, оголошені бібліотеками. Так, Томаківська ЦБ на початку червня 2024 року оголосила конкурс «Найкращий читач літа 2024». Результати підведені 30 вересня, у Всеукраїнський день бібліотек.

Майбутнє – за українською книгою. Читання – назавжди залишиться найважливішою формою саморозвитку. Читати українську книгу – це бути самодостатнім інтелектуалом, який себе поважає, громадянином держави, що виборює свою незалежність не лише в окопах на передовій, а і в читанні своєї літератури, своїх письменників, своєю мовою. Благородна місія сучасного бібліотекаря – стати містком між українською книгою та громадою, поєднавши національну культурну спадщину, воєнне сьогодення і прагнення людей до справедливого миру, збереження національної ідентичності, свого національного колориту і неперевершеності.

Жанна Рубльова, провідна бібліотекарка Томаківської центральної бібліотеки КЗ «Томаківська ЦБС»

ЯК ТИ? КОЛИ ЩО, ТО ПРИХОДЬ ДО БІБЛІОТЕКИ!

Робота бібліотекаря давно вийшла за межі видачі книг, організації усних журналів і круглих столів. Ні, звичайно, ці форми роботи ніхто не скасовував, вони мають місце у планах роботи бібліотек, але разом з тим наразі бібліотечна робота видозмінилася, наповнилася новим форматом і змістом. Особливо це стало актуальним після початку повномасштабного вторгнення сусіда-агресора в Україну. Війна з поняття абстрактного стала конкретним лихом кожного українця. Вимушена міграція громадян, постійні обстріли цивільних об'єктів, теракти – все це стало жакливим сьогоденням, і, звичайно, не додало здоров'я українцям. Дуже багато військових і цивільних стали інвалідами через воєнні злочини агресора. І не лише фізичні вади стали нашою повсякденністю. Надлишок негативних емоцій і постійний стрес спонукають людей жити в стані над своїми можливостями. І поріг життя в стані «над» у кожного різний. У всіх страждає ментальне здоров'я. Людям необхідний емоційний відпочинок, зміна ду-

мок, навколишнього оточення, зосередження на чомусь приємному. І тут має прийти на допомогу бібліотека з різними розвантажувальними психологічними заходами.

Наші бібліотекарі з розумінням поставилися до сучасних психологічних потреб користувачів, адже вони теж насамперед – люди, і також страждають від непевності воєнного сьогодення. Щоб зміцнити ментальне здоров'я, надати психологічну підтримку комусь, спочатку треба бути впевненому у своєму власному ментальному здоров'ї. Для



цього бібліотекарі використовують різні методи для себе: групові дискусії, бесіди, аутотренінги, що зводяться до твердження – всі труднощі тимчасові, ми разом, ми все здолаємо! Розповісти про свої страхи і проблеми – це вже частина зцілення. Тож натренувавшись на собі, бібліотекарі переносять досвід на своїх користувачів. Кожен захід, де збираються більше двох людей, розпочинається з аутотренінгу «Ми тут, а значить все буде добре!». Але цього, звичайно, замало, тому бібліотекарі залучають кваліфікованих спеціалістів-психологів, щоб користувачі змогли отримати фахову консультацію. Неодноразово були організовані зустрічі з лікарем-психіатром («Допоможи собі сам!»), з дитячим психологом («Діти і війна: як поводитися з дитиною?»). Дитячий психолог працював безпосередньо з дітьми («Психологічне розвантаження дітей»). Бібліотекарі на подібних зустрічах-тренінгах теж навчаються психологічно-розвантажувальним технікам, щоб потім застосовувати у роботі з читачами.

Збентежені війною, люди все частіше звертаються до читання книг, а отже бібліотекарі повинні мати в арсеналі книжкові чудо-ліки. Під час видачі книг на абонементі, користувачі не обмежуються лише вибором літератури для читання. Більшість із них спілкується з бібліотекарем, часто бесіда триває досить довго. Бібліотекарі виступають у ролі слухачів-психотерапевтів, а правильно підібрані книги – теж інструмент психологічного зцілення. До кожного користувача бібліотекарі шукають індивідуальний підхід, щоб задовольнити потреби у виборі літератури, і під час особистого спілкування допомогти людині піднятися над проблемами, знайти спосіб їх вирішення або полегшити тривожний стан людини.

Як результат стало питання поповнення книжкового фонду новою сучасною літературою. Це питання нагальне, тож бібліотекарі намагаються брати участь в усіх можливих грантах, щоб отримати книги для своїх бібліотек. Завжди раді книгам-подарункам від громадян. Для цього постійно проводять акції «Подаруй книгу бібліотеці!». Нещодавно подали заявку на портал «Експеримент», де можуть допомогти знайти донора-мецената на закупівлю нових сучасних книг, відсутніх у фонді бібліотек.

Успішно справляються із завданням масової психологічної підтримки бібліотечні клуби за інтересами: жіночий клуб «Берегиня» (Томаківська ЦБ), «Україночка» (Кисличуватська СБФ), «Мальви» (Володимирівська СБФ). Такі зібрання допомагають жіноцтву опанувати себе в жорстокому воєнному часі, на якийсь період повернутися у повсякден-

ну реальність мирного життя, якого так не вистачає! Спілкування у неофіційних обставинах із односельцями та гостями-переселенцями допомагає налагодити зв'язки, знайти нові заняття для духовного зцілення і просто відволіктися.

Молодь теж потребує психологічного розвантаження. Життя під час воєнного стану обмежує повноцінне спілкування, якого потребують юнаки і дівчата. На допомогу теж приходять бібліотеки, запрошуючи молодих людей до бібліотеки. Для розвантаження та психологічної підтримки бібліотекарі придбали різноманітні ігри, позносили з дому, а також отримали в дарунок від небайдужих односельців цілу колекцію картин-пазлів. У бібліотеках молодь збирається для гри в шахи, шашки, лото. Нещодавно відбулася презентація гри «Краща версія себе». Так, гра не проста, але вимагає задуматися над своїм життям, пріоритетами, планами на майбутнє.

Психолог, запрошений на зустріч із молоддю, доклав зусиль, щоб зацікавити і емоційно розвантажити юнаків і дівчат під час інтерактивних вправ, роботи в групах. Застосування методу «Незакінчені речення», мозкового штурму, арт-технологій та аромотехнології теж допомогли зануритися у активний душевний відпочинок. Молоді люди отримали знання, як поводитися під час стресових ситуацій, ознайомилися з методами емоційного розвантаження та негативними наслідками стресу.



«Казка лікує!» – саме під таким гаслом бібліотекарі Томаківської ЦБ і сільських бібліотек-філій організовують різноманітні розвантажувальні заходи з користувачами-дітьми. Це – лялькові театри, голосні читання, літературні ігри – весь набір заходів від бібліотечних фахівців є актуальним і ефективним для покращення ментального здоров'я дітей. Для них, як і для дорослих, важливо відчувати тісний зв'язок між однимумцями, бачити свою затребуваність, мати місце, де можна поспілкуватися про наболіле.

Гарним прикладом того, як можна організувати психологічно розвантажувальну роботу з дітьми та молоддю під час війни,



став творчий клуб «Чарівні пальчики» (Преображенська СБФ). Місцеві мешканці вже називають його арт-студією, бо він здобув популярність у Преображенці. Бібліотекарка – людина творча й обдарована, володіє багатьма видами та техніками мистецтва: малює, займається рукоділлям, виготовленням скульптур із пап'є-маше, і взагалі будь-який вид мистецтва їй до смаку. Своїм бажанням

творити вона змогла зацікавити та залучити до бібліотеки своїх маленьких користувачів – місцевих і з числа ВПО. Діти згуртувалися, із задоволенням приходять на арт-уроки, виготовляють, творять, спілкуються, а в результаті – відпочивають і релаксують.

Отож українська бібліотека воєнного часу стала відкритим доступним майданчиком для збереження ментального здоров'я, психологічної підтримки та розвантаження. А бібліотекарі приєдналися до армії психологів-психотерапевтів, у арсеналі яких є різноманітні форми роботи, розраховані як на індивідуального користувача, так і на масовість.

<https://www.facebook.com/share/p/r1Csp3cKWEVHsR8L/>

<https://www.facebook.com/100062092506588/videos/420680657481972/>

Жанна Рубльова, провідна бібліотекарка
Томаківської центральної бібліотеки КЗ
«Томаківська ЦБС»

РОЛЬ ПУБЛІЧНОЇ БІБЛІОТЕКИ НОВОМОСКОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ У ПІДТРИМЦІ ПСИХОЛОГІЧНОГО ТА ФІЗИЧНОГО ЗДОРОВ'Я МІСТЯН В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПІДВИЩЕНОГО СТРЕСУ

У сучасних реаліях українці переживають серйозні психологічні навантаження: постійне відчуття тривоги, страху, невизначеності. Це може призвести до різноманітних психологічних розладів, включаючи пост-травматичний стресовий розлад (ПТСР), депресію, тривожні стани. У цей період важливо надавати доступ до професійної допомоги, а бібліотека може стати тим безпечним і доступним місцем, де кожен може знайти підтримку, зокрема Публічна бібліотека Новомосковської міської територіальної громади вже виходить за межі традиційних функцій і стає місцем не лише для отримання знань, але й для підтримки, соціальної взаємодії та відновлення душевної рівноваги. Організація регулярних зустрічей із лікарями та психологами у бібліотечному просторі від початку повномасштабного вторгнення росії на територію України набула особливого значення.

Фахівці Публічної бібліотеки Новомосковської міської територіальної громади вже тривалий час активно займаються організацією заходів, спрямованих на підтримку здоров'я громади.

Програма «Університет третього віку»: медичні консультації та зустрічі

У межах програми «Університет третього віку» діє постійна рубрика «В майбутнє – здоровими» – це цикл зустрічей із сімейним лікарем, лікарем-ендокринологом Оленою Різніченко, яка допомагає відвідувачам розібратися в питаннях медицини та фізичного здоров'я.

3 січня відбулася перша цього року зустріч з лікаркою під назвою «Цукровий діабет як профілактика та діагностика», під час якої пані Олена розповіла про особливості цукрового діабету 1-го та 2-го типу, зазначила фактори ризику, наголосила на важливості





профілактичних заходів, а також охоче відповіла на усі запитання присутніх, які пізніше отримали домашнє завдання.

10 січня відбулася наступна зустріч, присвячена темі щитоподібної залози та її ролі в організмі. Фахівчиня розповіла про основні функції залози та її значення для організму людини, перелічила найпоширеніші захворювання цього органу й наголосила на важливості профілактики, а також відповіла на запитання присутніх.

За тиждень, 17 січня, пані Олена підняла тему гіпертонії, причин виникнення та лікування хвороби. Лікарка пояснила, що гіпертонія – це хвороба, котра характеризується систематичним підвищенням артеріального тиску. Вона розглянула різні форми гіпертонії, симптоми та надання першої допомоги при гіпертонічному кризі. Захід проведено у формі діалогу, а присутні отримали відповіді на всі свої запитання.

У лютому також відбулося три сесії заходів, зокрема на початку місяця, 7 лютого, розмовляли про гіпотонію і розбиралися, чи є це хворобою, та що робити при низькому тиску. Пані Олена зазначила, що парадокс гіпотонії полягає в тому, що зазвичай вона не завдає шкоди здоров'ю та не має серйозних наслідків. Проте це захворювання може мати виражені прояви, які суттєво псують життя людині. Го-



стя розповіла про симптоми, на які може скаржитися людина з гіпотонією, та причини, які викликають або посилюють гіпотензію. Вона надала декілька порад, яких варто дотримуватися, якщо тиск занижений. Як і завжди, наприкінці заходу пані Олена приділила увагу особистим питанням від аудиторії.

28 лютого відбулася чергова лекція за темою «Здоровий спосіб життя та профілактика онкозахворювань». Метою зустрічі було підвищити обізнаність учасників заходу про значення здорового способу життя, фактори ризику онкологічних захворювань і способи їх запобігання. Постійна експертка – лікарка Олена Різніченко розповіла про основні поняття, пов'язані з онкологічними захворюваннями, які фактори сприяють їхньому виникненню, як вчасно виявити та лікувати рак. Також пані Олена надала декілька рекомендацій щодо профілактики захворювань. Учасники дискусії висловлювали власні думки, мали нагоду поставити питання фахівчині, отримати консультацію та корисні поради.

Березневий цикл лекцій відкрився делікатною темою, пов'язаною з ментальним здоров'ям – «Догляд за хворими». Пе-



ред людиною, яка доглядає хворого, стоїть тяжке завдання: надавати допомогу, і водночас піклуватися про власні потреби. Хвороба близької людини може впливати на різні аспекти життя, і важливо зберігати баланс між допомогою хворому та власною самоопікою. Щоб ефективно доглядати хворого та залишатися емоційно стійким, слід пам'ятати кілька важливих правил, які й розкрила сімейна лікарка. Вона зазначила, що більшість тяжко хворих людей почуваються самотніми, а це лише погіршує їхній стан. Таким чином, одним із ключових аспектів надання допомоги є виявлення співчуття та підтримки. Також важливо навчитися слухати. Інколи просто вислухати може бути найважливішим засобом допомоги. Важливо також знаходити час для відпочинку та відновлення енергії, щоб мати можливість надалі допомагати хворому.

«Запитай у лікаря про алергію» – під такою назвою 3 квітня на абонементі Публічної бібліотеки НМТГ відбувся діалог-розмова з пані Оленою, присвячений своєчасній діагностиці алергії. Лікарка розповіла про симптоми та причини алергії, а також дала

поради, як відрізнити алергію від застуди та як діяти при алергічних реакціях. Цікаво, що й гості заходу активно ділилися своїм досвідом і дієвими порадами, а експертка давала свій коментар медичного працівника.

Психологічна підтримка: стрес і само-допомога

Окрім цього активно проводилася робота з підтримки ментального здоров'я містян майже у всіх структурних підрозділах Публічної бібліотеки Новомосковської міської територіальної громади.

24 січня на абонемент Публічної бібліотеки



НМТГ завітала фасилітаторка Олена Андріївна Антоненко, викладачка соціогуманітарних дисциплін, соціальна психологиня, голова громадської організації Дніпропетровського обласного відділення УСВЖН, щоб обговорити тему стресу та самопомоги в стресових ситуаціях. Гостя розповіла, що саме відбувається в організмі під час стресу, надала декілька порад і рекомендацій щодо попередження негативного впливу наслідків стресу. Психологиня також запропонувала присутнім заходу виконати декілька цікавих технік, що допомагають знизити рівень стресу, й ознайомила їх із рецептом коктейлю стресостійкості.

13 березня у бібліотеці-філії № 2 в межах дії сімейного клубу дозвілля «Гармонія» було організовано зустріч із психологом «Як запобігти конфлікту». Для того, щоб навчити присутніх уникати конфлікту та контролювати свої емоції, на захід завітали працівники КЗ «Центр надання соціальних послуг» провідна психологиня Марина Пашенко та юрисконсульта Тетяна Шевцова. Разом із аудиторією розбирали конфліктні ситуації у побуті, під час подорожей і впродовж шкільного життя дітей. Обговорили, як знаходити компроміси з сусідами, знайомими. Запрошені спеціалісти також навели приклади з власного досвіду, порадили навчитися контролювати емоції, знаходити компроміси, щоб конфлікти не зайшли у глухий кут.

Про конфлікти також говорили в бібліотеці-філії № 3 під час зустрічі з практикуючою психологінею Ксенією Беловою, що відбулася 23 березня. Запрошена гостя на прикла-

дах повідала про конфліктні ситуації серед школярів і можливості їхнього вирішення. Вийшло жваве обговорення, і кожен учасник заходу висловив власну думку з того чи іншого приводу. За чашкою духмяного чаю у невимушеній по-родинному теплій атмосфері пані Ксенія відповідала на питання, тож обговорення було комфортним для всіх присутніх.

Ментальне здоров'я своїх відвідувачів намагаються підтримувати і фахівці бібліотеки-філії № 1, до Всесвітнього дня здоров'я запросивши читачів на калейдоскоп корисних порад «Мистецтво бути здоровим». На захід завітала психологиня КЗ «Центру надання соціальних послуг» Марина Пашенко, яка розповіла, як хронічний стрес може негативно впливати на фізичне та психічне здоров'я, а також навчила методам релаксації й управління стресом. Продемонструвала кінезіологічні вправи як спосіб «повернення в тіло» та заспокоєння на тлі стресових і травмуючих подій. Довела, що низька самооцінка може призвести до нехтування своїми потребами, включаючи здорове харчування та фізичну активність. А також поділилася методикою подолання цих негативних звичок, яка допоможе зберегти мотивацію на шляху до змін, адже зміна поведінки потребує часу та зусиль.

7 квітня на абонементі Публічної бібліотеки НМТГ в межах дії програми «Школа щасливої родини» відбулася розмова-міркування «Дитячі травми та їх віддалені наслідки». На захід завітали засновники ГО «Душа нації в тобі», кризові психологині, клінічні психологи Ірина Чернова та Тетяна Білоха. Запрошені лекторки розпочали зустріч з арт-терапевтичної техніки «Приховані травми в моїй душі», розповіли присутнім про вплив дитячих мікротравм, які формують нашу особистість. Учасники заходу взяли участь у біосугестивній терапії, що справляє позитивний і сприятливий вплив на організм людини за допомогою звуків природи, музики і спеціально розроблених фраз. Психологині продемонстрували цікаві практики, вправи та запросили гостей поділитися власним досвідом і переживаннями, тож захід дійсно став терапією для всіх присутніх.

12 квітня на психотренінг «Як подолати стрес» до бібліотеки-філії № 3 завітали психолог мобільної бригади соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства КЗ «Центр надання соціальних послуг» Інна Ампілова та фахівець із соціальної роботи Олена Влащенко. Пані Інна доступно розповіла старшокласникам гімназії № 15 про стрес, його вплив на наше життя, як навчитися розпізнавати стресові ситуації, зрозуміти причини та



наслідки. Протестувавши присутніх, психологиня запропонувала корисні вправи та методи, які допоможуть зняти стресовий стан. Також під час обговорення порушили тему конфліктних ситуацій, які призводять до насильства. Пані Олена, фахівець із соціальної роботи, проконсультувала юнаків і дівчат, де можна отримати допомогу в разі проявів домашнього насильства.

Окрім цього, колектив бібліотеки також навчався у психологів, зокрема на тренінгу «Як зрозуміти і підтримати військових?» від клінічного психолога та співзасновниці ГО «Душа нації в тобі» Ірини Чернової. Пані Ірина акцентувала увагу на травматичному характері війни та необхідності підтримки одне одного, проте наголосила, що робити це

потрібно правильно. Учасники заходу обговорили фрази та питання, які можуть знецінювати військовий досвід і почуття, а також взяли участь у практичних вправах на покращення стилю спілкування та взаєморозуміння.

На основі досвіду співпраці колективу бібліотеки з лікарями та психологами можна зробити висновок, що регулярні зустрічі з фахівцями не лише сприяють покращенню фізичного та психічного здоров'я жителів, але й зміцнюють зв'язок громади, створюють атмосферу підтримки та взаємодопомоги. Учасники таких зустрічей відзначають, що вони відчують себе більш захищеними та впевненими у своїх силах, що допомагає їм краще упоратися з викликами сьогодення. У ці складні часи Публічна бібліотека НМТГ залишається надійним партнером громади, пропонуючи не лише інтелектуальну підтримку, але й реальну допомогу у підтримці здоров'я. Ми віримо, що спільними зусиллями можемо створити міцну, здорову та стійку спільноту, здатну подолати будь-які труднощі.

Анастасія Дьякова, провідний методист Публічної бібліотеки Новомосковської міської територіальної громади

ЗАСТОСУВАННЯ АРТ-ТЕРАПЕВТИЧНИХ ПРАКТИК У ФОРМУВАННІ НАВИЧОК КОМАНДНОЇ РОБОТИ СЕРЕД ДІТЕЙ: ДОСВІД НОВОМОСКОВСЬКА

Арт-терапія як форма психологічної підтримки та розвитку набирає все більшої популярності у різних сферах життя, зокрема у бібліотечній справі. Вона ефективно сприяє розвитку творчих здібностей і уяви, поліпшенню емоційного стану, зниженню рівня стресу та тривоги. Це особливо актуально для дітей внутрішньо переміщених осіб (ВПО), які знайшли тимчасові прихистки у різних містах України і поступово інтегруються у місцеву громаду. Саме участь у командній творчій діяльності допомагає дітям навчитися висловлювати свої думки, слухати інших, знаходити компроміси та працювати разом для досягнення спільної мети. У цьому контексті бібліотеки виконують важливу соціальну функцію, забезпечуючи простір для творчого самовираження та спільної діяльності.

Протягом квітня фахівці Публічної бібліотеки Новомосковської міської територіальної громади доєдналися до цікавої і надзвичайно корисної ініціативи від ГО «Імпульсар» – «Казки до чаю» в межах проекту «Європейський Союз для сталості громадянського суспільства в Україні», що впроваджується ІСАР «Єднання» за

фінансової підтримки Європейського Союзу. Бібліотекарі кількох філій Публічної бібліотеки НМТГ не лише навчилися проводити інтерактивні арт-терапії зі складання казок, а й успішно застосували ці знання на практиці, спільно з маленькими відвідувачами зі статусом ВПО створюючи казки та допомагаючи їм знаходити виходи зі складних ситуацій завдяки командній роботі.

Варто зазначити, що автором збірки «Казки до чаю» є 15-річний підліток Михайло Попов. Його твори для дітей цікаві не лише молодій аудиторії, а й дорослим, адже казки Михайла базуються на класифікації життєвих цінностей, що додає їм особливого значення.



ня. Основою методу є необхідність визначення кожною групою пріоритетних життєвих цінностей перед початком створення казки. Якщо на початку всі учасники обирають різні цінності, то наприкінці групової творчості група вже об'єднана спільними цінностями, які відображені у казці. Це яскраво демонструє, як команда сформувалася і як учасники знайшли спільну мову.



17 квітня відбулося перше арт-терапевтичне заняття у бібліотеці-філії №3 Публічної бібліотеки НМТГ, яке розпочалося з анкетування серед дітей віком 10–11 років, щоб зібрати ідеї для майбутньої казки. Цікаво, що група складалася як з малечі – внутрішньо переміщених осіб, так і з маленьких новомосковців, а місцем подій у сюжеті було обрано пляж і море. Діти активно визначали головних героїв, обговорювали морські пригоди, обирали позитивних і негативних персонажів і головні проблеми, з якими треба впоратися протягом сюжетної арки. Спільні палкі дискусії сприяли розвитку комунікативних навичок та взаєморозуміння, а присутнім на терапії батькам здалося, що під час двогодинного творчого процесу малеча встигла стати ледь не найкращими друзями, що є дуже показовим у даній методиці. В процесі обговорення та творчої діяльності діти не тільки створили чарівну казку, а й намалювали до неї ілюстрації, відпочивши від мозкової діяльності і занурившись у візуальну творчість.

25 квітня естафету у проєкті перейняли фахівці бібліотеки-філії № 2 Публічної бібліотеки НМТГ, запросивши групу дітей до командної творчості. У заході взяли участь діти віком від 10 до 12 років, які під керівництвом бібліотекарки Лілії Жолтенко взялися створювати спільну казку. Маленькі читайлики обрали місцем подій ліс і в процесі жвавого обговорення створили казку «Лісові пригоди друзів». Під час заходу учасники активно обмінювалися ідеями, вигадували фантастичні сюжети, а також малювали ілюстрації до свого твору.

Останніми до ініціативи доєдналися фахівці бібліотеки-філії № 5 для дітей



Публічної бібліотеки НМТГ. Зібравши змішану команду з дітей внутрішньо переміщених осіб і представників місцевої громади, бібліотекарі розпочали заняття, давши дітям можливість заповнити анкети та познайомитися один із одним. Під час обговорення та творчої діяльності діти швидко згуртувалися, працювали у команді, висловлювали свої ідеї та взаємодіяли один із одним. Зрештою результатом спільної праці стала казка «Острів дружи», яка також була проілюстрована



учасниками.

Досвід показав, що подібні арт-терапевтичні практики, зокрема створення казок, є ефективним інструментом для розвитку командної роботи й емоційної підтримки дітей, особливо дітей ВПО. На прикладах занять у бібліотеках-філіях Публічної бібліотеки НМТГ ми помітили, що подібні заходи дійсно допомагають інтеграції дітей у місцеву громаду, навіть якщо це маленька локальна громада місцевих дітей. Під час спільної творчості вони відкриваються, жвавішають, хоча б на короткий проміжок часу забувають про тяжкий травмуючий досвід, який мають у собі, дають волю фантазії та знаходять нових друзів, адже дві години командної праці дійсно об'єднують і дають можливість знайти однодумців. Подальший розвиток і впровадження арт-терапевтичних практик у бібліотеках може стати важливим кроком на шляху до створення інклюзивного та підтримуючого середовища для всіх дітей.

Анастасія Дьякова, провідний методист публічної бібліотеки Новомосковської міської територіальної громади

ДРУЖБА СИЛУ МАЄ

Сьогодні діти України стикаються з цілим спектром дорослих емоцій – страх, паніка, напруження, агресія, ненависть – і всі ці емоції їм потрібно пережити. Арт-терапія допомагає зробити це безпечно й екологічно.



Справжніми друзями для дітей ВПО та місцевих із категоріями вразливості стали працівники дитячої бібліотеки-філії № 8 Комунального закладу «Кам'янські міські публічні бібліотеки» КМР і волонтери благодійного фонду «Карітас Кам'янське». Майже рік, починаючи з листопада 2022 року і по жовтень 2023, бібліотека працювала за спільним арт-терапевтичним проєктом «Затишок для душі». Головна мета – підтримати дітей, які через вторгнення росії втратили домівки, друзів, усе, що було звичним для них і рідних, допомогти їм у нормалізації психосоціального здоров'я й об'єднати у комфортному бібліотечному просторі.

Цей проєкт дозволив сприяти адаптації батьків і дітей у наш громадський простір, вони цікаво проводили своє дозвілля. За період реалізації проєкту проведено 33 заходи, залучено до бібліотеки із сімей ВПО 18 дітей і 11 батьків. Більшість із них стали користувачами нашої бібліотеки.

Проєкт «Затишок для душі» надав дітям можливість розвивати свої здібності, спілкуватися, знаходити нових друзів. Коли проєкт закінчився, зустрічі не припинилися. Діти і батьки об'єдналися в клуб сімейного дозвілля «Коло».

Цілі об'єднання: літературні читання вголос найкращих зразків дитячої літератури, розвиток мовлення і творчих здібностей.

Основні форми роботи клубу:

- читання вголос добрих повчальних веселих дитячих казок в оповідок, які навчають піклуватися про близьких, бути добрим і уважним, сприяють гармонійному розвитку дитини;
- рухливі ігри;
- творча майстерня – малювання, розфар-

бовування, поробки, аплікації тощо.

Основні завдання клубу: презентувати маленьким читачам книги кращих дитячих письменників, пробудити в дітях сталий інтерес до читання, пов'язати читання й обговорення книг із творчістю.

Членом клубу може стати читач бібліотеки 6–10 років, батьки якого погоджуються з напрямком роботи клубу.

Клуб має свій рекламний постер, візитівки, талісман (зайчик Кося Вухань), логотип і гасло – «Ось замкнулось дружнє коло, подружились всі довкола!». Кожна середа – це приємна й очікувана зустріч із нашими дітками. Ми готуємось, щоб було цікаво, корисно та весело. Щосередини намагаємось подарувати членам клубу тепло та позитивні емоції.

Пізнавально й інформативно проводяться тематичні зустрічі до календарних свят, міжнародних днів: Дня рідної мови, Дня матері, Дня батька, Дня слов'янської писемності тощо. Цікаво відбулися засідання до незвичайних свят, таких як День вітань, День зубної феї, Всесвітній день ляльки.

На засіданнях читали твори класиків української дитячої літератури Всеволода Нестайка і Богдана Чалого, познайомилися з книгами сучасних авторів: Ю. Беднарек «Неймовірні пригоди десятиох шкарпеток», К. Функе «Іграйна безстрашна», П. Беренсевича «Династія Криворучків», Т. Наконечної «Оповідки зубної феї», К. Перконос «Яся Непустуй, видатна дослідниця іграшок». На одному зі засідань обговорювали тему життя диких тварин у неволі. Читали уривки з книги американської письменниці Кетрін Епплгейт



«Айван, єдиний і неповторний», були вражені жорстоким поведінням з тваринами.

У Національний тиждень читання поезії члени клубу зустрілися з талановитою прозаїкинею, поеткою Оленою Ляшенко. Олена – авторка дитячих книг «А сьогодні на ста-



вочку», «Радіо «Лісовичок-FM» представляє», «Справжній скарб». Книжки складаються з повчальних байок. Байкарство – жанр, в якому працює Олена. Саме байки викликали такий захват і сміх у дітей.

На майстер-класах творчої майстерні вчили дітей виготовляти різні поробки: прикраси для ялинки, осінній віночок, вітальні листівки, їжачка з насіння, квіткові галявинки з паперу, великоднє яєчко з гіпсу тощо.

На нашу думку, ці заняття не лише спосіб розважити дітей, а насамперед універсальний засіб для сприяння всебічному розвитку особистості. Створення виробів власними

руками надихає дітей до самовираження, розкриває творчі й інтелектуальні здібності. Робота з дрібними деталями є невід'ємною частиною занять і дозволяє вдосконалювати дрібну моторику рук і точність рухів пальців. Майстер-класи сприяють концентрації уваги, стимулюють розвиток пам'яті, вдосконалюють трудові навички, розвивають творчу уяву, образне мислення та художній смак. Вони вчать терпачості, акуратності та посидючості.

А ще ми грали з дітками в рухливі та настільні ігри, співали та танцювали!

Гарбузове Party, новорічний квест, марафон приготування до Нового року, вечірка з м'якою іграшкою, весняні перегони...

Приємно бачити, що наш клуб росте, і все більше дітей виявляють бажання бути обізнаними та приєднуються до «Кола». Влітку дітей розділили на дві вікові групи 6–7 років і 8–10. Відповідно засідання клубу проводяться в середу та четвер.

Тетяна Гончар, завідувачка бібліотеки-філії №8

БІБЛІОТЕКА – ОСОБЛИВА ТЕРИТОРІЯ ДИТИНСТВА

ЗБЕРЕГТИ НАЙДОРОЖЧЕ: РОБОТА БІБЛІОТЕКИ З БЕЗПЕКИ ЖИТТЯ І ЗДОРОВ'Я ДІТЕЙ

Діти потребують зараз особливої турботи й уваги. Через невеликий життєвий досвід і особливості дитячої психіки їм загрожує більше фізичних і психоемоційних небезпек ніж дорослим. Той факт, що діти, на жаль, поступово вимушено звикають до нових реалій, не означає, що вони можуть обійтися без підтримки дорослих. Вони як ніколи її потребують. Їм потрібна наша впевненість у тому, що все буде добре, наша стійкість і віра в перемогу навіть у важкі часи невизначеності.

Нова реальність диктує нові правила життя. Тепер одне з найважливіших завдань – навчити дітей правил безпеки, які допоможуть зберегти життя.

Найважливішими напрямками роботи бібліотеки для дітей зараз стали:

- психологічна й емоційна підтримка дітей і батьків;
- навчання правил поведінки в умовах воєнного стану (під час повітряних тривог, поводження з вибухонебезпечними предметами, перша медична допомога тощо);
- адаптація та підтримка дітей-ВПО.

У бібліотеці в цокольному приміщенні облаштували укриття. Тепер під час повітряних тривог в укритті проводяться заплановані заходи. Дуже шкода, що дитинство забрала

війна, діти проводили багато часу у темряві під час відключень світла, не завжди можуть ходити до школи чи садочка. Але наше завдання допомогти дітям бачити більше позитиву, тому навіть у сховищах діти граються, навчаються, займаються творчістю.

Бібліотеки надають підтримку у вирішенні життєво важливих питань людям, які через війну вимушені були покинути свої домівки, запобігають їх соціальному виключенню та сприяють соціальній адаптації. Долаючи серйозні виклики та загрози, бібліотеки навіть у воєнний час залишаються осередками безпеки та психологічної допомоги дітям і батькам.

У реаліях війни Дніпропетровська обласна бібліотека для дітей показала високий рівень знань, надзвичайно високий рівень комунікацій, швидке реагування на події, професійну мобільність і спроможність до змін.

Дніпропетровська обласна бібліотека для дітей впроваджує в роботі авторські проекти «Безпечне дитинство», «Арт-терапія для різних вікових груп», онлайн-проект «Storytelling: влучна казка».

Фахівці відділу довідково-бібліографічного й інформаційного обслуговування підготувати

ряд бібліографічних посібників із безпеки дітей в умовах війни, лепбук «Супергерої безпеки».

Під час війни змінилися напрямки діяльності бібліотечного психолога:

- переформування роботи бібліотечного психолога;
- психологічна підтримка читачів-дітей;
- психологічна підтримка сімей з дітьми ВПО;
- психологічна підтримка співробітників бібліотеки.

З перших днів війни бібліотечний психолог Вікторія Панченко надавала психологічну допомогу ВПО, які приїхали до Дніпра. На постійній основі бібліотечний психолог проводить індивідуальні консультації, тренінги, використовує в своєму арсеналі методи бібліотерапії, казкотерапії, storytelling, лялькотерапії, ізотерапії, музичної терапії, кінезітерапії.

Для батьків проведені консультації: «Дитячі страхи та корекційна робота з ними», «Розлади сну вашої дитини», «Вплив стресу на організм дитини», «Бібліотерапія в допомозі дітям при знятті стресу», «Методики арт-терапії в роботі з дитячою підсвідомістю».

Для дітей проведені тренінги: «Адаптація в новому колективі, самопрезентація», «Безпечна поведінка», «Арт-терапія в роботі з підлітками». Потім тренінги трансформувалися в Клуб психологічної підтримки дітей і підлітків «Разом».

Бібліотерапія є розділом психотерапії читачів, що використовує художню літературу як одну з форм лікування словом. Бібліотерапія надзвичайно ефективна при роботі з дітьми, чия уява активно сприяє її терапевтичному ефекту. Бібліотерапія використовується при роботі з ВПО, клубами «Моє серденько», «Білий лелека», «Разом».

Казкотерапія для дітей молодшого віку – це ефективний спосіб інтегрувати особистість, розвинути творчі та розумові здібності дитини. Казкотерапія допомагає вирішити такі проблеми: позбутися дитячого страху; повернути душевну рівновагу, втішити і підтримати при втраті близької людини або домашнього вихованця. Одним із ефективних методів казкової терапії виступає авторська казка, яка розкриває проблему, що має в даний період часу місце в житті малюка. Зрозуміло, необхідно уникати в оповіданні прямих натяків. Дитина не повинна зрозуміти, що мова піде про його особисту проблему, але може відчувати подібність ситуації. Психолог бібліотеки використовує в роботі з дітьми власні терапевтичні казки. Цих авторських казок вже 12 і вони об'єднані у збірку.

Психолог впроваджує також у роботі техніку сторітеллінга. Сторітеллінг – «жива», інтерактивна розповідь. Зміст її залежить від конкретної ситуації, настрою, реакції глядачів-слухачів. Функція психолога полягає в умінні імпровізувати, чуйно реагувати на аудиторію. Історія повинна бути переконливою, правдивою, навіть якщо в ній будуть фантастичні та казкові сюжети або тварини, спілкування звірів і людей. Вона повинна зачіпати важливі для дітей теми, сприяти вирішенню значущих проблем. Сторітеллінг використовуються при роботі з ВПО, клубами «Моє серденько», «Білий лелека», «Разом».

Широко використовується в роботі бібліотеки лялькотерапія, потрібна не тільки дітям, а й нам, дорослим. Можна віднести лялькотерапію або до арт-, або до ігротерапії. Якщо використовуються вже готові ляльки, говорять про ігротерапію, якщо ж ляльки виготовляються самими учасниками терапевтичних сесій, то логічно говорити про арт-терапію.

Ізотерапія – один із найбільш поширених видів арт-терапії, при цьому лікувальний вплив, корекція досягається за допомогою образотворчої діяльності (малюнок, ліплення). Затребуваність ізотерапії пояснюється тим, що процес малювання як такої дає людині можливість розвантажитися, зняти стрес, заспокоїтися і відчувати задоволення від діяльності. Для дітей дошкільного віку малювання є звичним способом вираження себе, відображення й осмислення свого нового досвіду.

Анімалотерапія, ландшафт-терапія, саден-терапія та інші використовуються досить давно в різних країнах. Всі ці напрямки об'єднали одним терміном «екотерапія».

Анімалотерапія – вид терапії, що використовує тварин і їхні образи для надання психотерапевтичної допомоги. Наприклад, фелінотерапія – терапевтичний вплив кішок. Дана терапія сприяє зниженню артеріального тиску, нормалізації роботи серця, позбавленню головних і суглобових болів. Кішки здатні прискорити процес відновлення після травм.

Головна мета музично-терапевтичної діяльності бібліотеки полягає у такому: зняття емоційної напруги; розблокування почуттів і розкриття емоцій чи напруги; розрядка, ліквідація різних негативних емоцій і розвиток позитивних емоцій; заспокоєння, розслаблення, стан відпочинку або, навпаки, активації; допомога у позбавленні стресу. Дуже вдалий спільний проєкт бібліотеки з Дніпровською академією музики «Дніпровські діти – дітям переселенцям».

Тісно пов'язана з цим напрямом кінезітерапія – напрямок фізичної терапії, який передбачає виконання активних і пасивних рухів, певних вправ гімнастики. В нашому випадку, це – рухливі ігри для дітей.

Активний відпочинок – гарна запорука здоров'я для кожної дитини. І, також, відмінна альтернатива гаджетів.

Слід зазначити, що серед заходів, які проводить бібліотека – заходи з надання психологічної підтримки, емоційна розрядка допомагають дітям і дорослим вижити в умовах війни. Ми зорієнтували свою діяльність на психічну підтримку людей, і для більшості з них бібліотека стала «аптекою для душі», місцем позитивних емоцій і настрою, де можна сконцентруватися та самоорганізуватися, навчитися знижувати тривожність до того рівня, на якому її можна переносити та виконувати повсякденні завдання.

Дніпропетровська обласна бібліотека для дітей має великий досвід співпраці з міжнародними, громадськими, благодійними організаціями задля психологічної підтримки дітей і батьків під час війни.

Бібліотека більше року співпрацює з Міжнародною організацією з міграції (МОМ). Команда психосоціальної підтримки МОМ спільно з бібліотекою організовує для дорослих і підлітків (від 14 років) зустрічі, на яких можна здобути та закріпити вже існуючі знання та навички саморегулювання свого психічного й емоційного стану, відвідати майстер-класи, ігри, тепло поспілкуватися з іншими учасниками за філіжанкою кави чи чаю зі смаколикami. Охоплено на 1 жовтня 480 людей. Проведені майстер-класи: «Лялька з теплих долонь», з писанкарства, створення міфічного монстрика, «Оберіг. Мандала», «Серце в кольорах надії». Проводились зустрічі «Life is a Game», гралися в настільну гру Dixit.

Маємо спільний проєкт з Данською радою у справах біженців в Україні (DRC), команда якої проводить навчання з мінної безпеки для дорослих і дітей на базі Дніпропетровської обласної бібліотеки для дітей.

З благодійною організацією «Центр культури та мистецтв «Златоуст» Дніпропетровська обласна бібліотека для дітей співпрацює вже 5 років, ми спільно проводимо цикли семінарів соціального проєкту «Психологія для всіх». За цей час проведено 120 семінарів-практикумів, охоплено близько 4 500 людей. У межах спільного соціального проєкту провели семінар-практикум для батьків-вихователів із дитячих будинків сімейного типу, прийомних родин, родин-опікунів за темою: «Формування стресостійкості як важ-

ливий аспект становлення і самореалізації особистості», «Психоемоційні етапи розвитку дітей та особливості їх потреб у різному віці». «Розкриття та активізація внутрішніх ресурсів особистості, формування ефективної поведінки в стресових ситуаціях», «Самопізнання особистості, усвідомлення власних психологічних захисних механізмів», «Профілактика емоційного вигорання».

Для покращення ментального здоров'я батьків було організовано зустріч зі вчителями йоги та медитації, представниками Всесвітньої благодійної організації AMURT в Україні.

Війна не повинна відмінити дитинство. Всі українські діти мають право на щасливе дитинство, навіть попри війну. А забезпечити його – обов'язок дорослих.

Ми усі помічаємо, як швидко зараз дорослішають наші діти, як рано вони стають серйозними та відповідальними. Але у кожного з них повинно бути дитинство із усмішками, друзями та позитивом. Завдання бібліотеки – надати дітям можливість читати, гратися, танцювати, співати, дивитись мультфільми та фільми, вивчати мови, спілкуватися з однолітками, відчувати себе затишно та захищено у книгозбірні.

І наостанок поради нашого психолога:

- якщо в дитини є можливість упоратися зі стресом у безпечній формі – використайте її. Підтримуйте бажання дітей брати участь у будь-яких активностях з однолітками – від читання до розваг;

- допоможіть дітям адаптуватися. За можливості, поверніть у життя дитини речі, які їй подобаються – наприклад, ритуали (колискова, казка, спільне хобі). І речі, які допоможуть відчувати зв'язок із домом і звичним життям;

- зараз складно будувати довгострокові плани, проте планування допомагає повернути відчуття контролю. Тому складати перелік справ на день чи на вихідні – має сенс;

- чудово, якщо у ваших стосунках із дітьми багато тактильності – у складні періоди вони особливо потребують, щоб їх обнімали, гладили, брали на руки чи за руку;

- говоріть дітям про те, що ви їх любите, готові захистити, дбаєте про їхню безпеку. Що ви щасливі бути їхніми батьками. Що розумієте почуття дитини – смуток, розпач, страх. Питайте, як справи, як дитина відчувається – можна кілька разів на день. Просіть звертатися з будь-якими питаннями. Говоріть, що допоможете знайти способи, як упоратися з будь-якою проблемою. Спокійно, проте щиро, розповідайте про власні емоції – це дає дитині

зрозуміти, що і її реакції нормальні, викликає довіру та спонукає ділитися навзаєм.

Хочеться знову і знову звертатися до батьків: будь ласка, слухайте, чуйте, підтримуйте дітей. Вони цього потребують – і під час війни, і завжди. Захищайте дітей, піклуйтеся про дітей, звертайтеся до фахівців, приходьте до бібліотеки: ваша любов дуже

важлива для дітей, разом ми зможемо зберегти найдорожче – здоров'я дітей.

Ольга Прокопович-Ткаченко, в.о. директора КЗК «Дніпропетровська обласна бібліотека для дітей»

БІБЛІОТЕКА – ТЕРИТОРІЯ ІНТЕРАКТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

Сьогодні все важче стає зацікавити дитину читанням, однак роль книжки у процесі становлення підростаючої особистості залишається незамінною. Сучасний світ швидко змінюється, стає більш віртуально-мультимедійним, тому і методи популяризації читання повинні змінюватися та відповідати сучасним запитам.

Дніпропетровська обласна бібліотека для дітей широко використовує у своїй роботі інтерактивні методи взаємодії, за якими діти активно залучаються у процес читання. Вони включають в себе дискусії, групову роботу, рольові ігри, кейс-методи та інші форми активного читання.

В інтерактивних методах є чотири основні переваги:

активне залучення дітей. Користувачі стають активними учасниками, а не простими спостерігачами;

розвиток критичного мислення. Дискусії і аналіз ситуацій допомагають дітям сформулювати власну думку;

покращення комунікаційних навичок. Групові роботи та спілкування стимулюють користувачів висловлювати свої думки;

адаптація до різних стилів взаємодії. Інтерактивні методи враховують індивідуальні особливості кожної дитини.

Призначення інтерактивної взаємодії – усвідомити цінність читання. Основними формами інтерактивної роботи є взаємодія бібліотекаря і користувача, читачів між собою у парах і мікрогрупах. Оптимальний склад групи – 4-6 осіб.

Переваги інтерактивної взаємодії перед традиційними заходами: задіяні всі учасники; діти навчаються працювати в команді; формується доброзичливе ставлення до опонента; кожна дитина має можливість пропонувати свою думку; створюється «ситуація успіху»; формуються навички толерантного спілкування; вміння аргументувати свій погляд, знаходити альтернативне рішення проблеми.

Бібліотекар має запропонувати такий захід, який би був спрямований спеціально на розвиток дитини. Для цього важливо, щоб



читач був головним дієвим героєм на заході, почував себе вільно та комфортно, брав активну участь в усьому.

Діти краще сприймають і засвоюють читання, якщо воно подається в ігровій формі, інсценується. В цьому на допомогу приходять вірші, казки, невеличкі п'єси, дитячі спектаклі та свята.

За методикою ігри поділяються на: предметні; сюжетні; рольові імітаційні; драматизовані. Однією з форм інтерактивної взаємодії є метод рольової гри. В ході рольової гри розмаїття ролей розширює зміст спілкування за межі повсякденного життя дітей, дає змогу «програвати» можливі життєві ситуації. Це також відповідає їхнім потребам у пізнанні навколишнього життя, якостей і особливостей поведінки людей. Рольові ігри справляють благотворний емоційний вплив на дітей, сприяючи підвищенню інтересів до книги.

Формами реалізації інтерактивної взаємодії бібліотекаря і користувача, крім гри може бути «Таємничі об'єкти», «Містичний предмет», «Круглий стіл», «Дискусія», «Драматизація», «Побудуйте історію», «Спонтанні діалоги», «Інтерв'ю» і таке інш.

З метою впровадження в роботу інтерактивних технологій фахівці Дніпропетровської обласної бібліотеки для дітей опрацювали програми і додатки «Play Kahoot», «Flippity», «Learning Apps. org» та навчилися створювати модифіковані інтерактивні завдання для бібліотечних заходів.



Приміщення нашої бібліотеки – це територія інтерактивної взаємодії з користувачами. Крім інформаційної зони, абонементу, читальних залів маємо book - локацію, ігрову зону, коворкінг, арт-простір, рекреаційну зону.

Book - локація – це територія читання, літературні зустрічі, «небезпечно» цікаві книжки, читання-імпровізи, озвучені книжки; коворкінг (в будь-якому місці бібліотеки можна зручно влаштуватися на м'яких кріслах або пуфах не тільки з цікавою книгою, а й з гаджетами, які можна взяти тут же); арт - простір для майстер – класів, для організації фотовиставок, виставок дитячих малюнків, художніх галерей; рекреаційна зона – це місце психологічного розвантаження для читачів. Тут створені всі умови для відпочинку, розміщені акваріум, декоративні рослини, тощо.

Інтерактивні елементи є в усьому, навіть в організації книжкових виставок. Сучасна книжкова виставка повинна бути яскравою і привабливою, мати цікаву тему та форму, бути структурованою, оригінальною та стильною за художнім оформленням, доповненою атрибутикою, але чи не найголовніше, наряду із книжковим наповненням, мати інтерактивний елемент. Дуже класно, коли виставка не є статичною, а дає користувачу можливість відчувати свою причетність, «доторкнутися» до теми.

Взаємодія бібліотеки із читачем через різні форми книжкових виставок. Інтерактивні елементи - це ті самі штуки, які допомагають вам це зробити. Різноманітні форми зворотного зв'язку (оцінки, відгуки, вікторини, кросворди, рейтинги, опитування, малюнки, загадки), елементи гри, бесіди та масові заходи біля виставки.

Виставка-сюрприз «Колесо фортуни». Інтерактивний елемент - колесо, тобто елемент гри. Потрібно крутнути колесо і за номером, який випав, отримати книгу, а розкрити сюрприз можна тільки вдома. Також тут був і зворотній зв'язок - свої враження від прочитаного пропонувалось використати для написання фанфіку та прийняти участь у конкурсі.

Виставка-рекомендація «Морська мандрівка сторінками книг». Гра – у деяких книжках були чорні мітки і якщо маленькому читачеві пощастило знайти таку, то він може витягти сувій із запитаннями із піратської скриньки. Діти які дали найбільше правильних відповідей на запитання отримали невеличкі призи.

Виставка-пошана «Когорта класиків». До кожної книжечки прикріплені цікаві факти про письменників, а по середині розміщений колаж із фотографій класиків, дітям пропонується вгадати хто є хто, перевірити себе можна, знайшовши відповіді у скриньці.

Для популяризації книги та читання Дніпропетровська обласна бібліотека для дітей застосовує нові форми роботи, зокрема віртуальні виставки спеціально підібраних і систематизованих творів друку та документів на інших носіях інформації, а також загальнодоступних електронних ресурсів, котрі рекомендуються віддаленим користувачам бібліотеки для огляду, ознайомлення та використання. Це дає змогу забезпечити збереження документів при практично необмеженому терміні експонування їх в електронному форматі. Експозиції віртуальних виставок і фотогалерей представлено на сайті: «Нові книги», «Новинки періодики».

Сайт бібліотеки <http://biblio-child.dp.ua/> виступає ефективним, зручним методом доведення до користувачів інформації про можливості бібліотечних установ, її ресурсний потенціал, комунікативний та інформаційний засіб формування іміджу, рекламних послуг, здійснення маркетингової діяльності.

Бібліотечний сайт виступає рекламною планової та позапланової роботи установи, її інформаційних ресурсів, таких як: каталоги, картотеки, бази даних; всіх аспектів індивідуальної і масової діяльності бібліотеки: фондів, послуг безкоштовних і платних, правил обслуговування стаціонарних й віртуальних читачів; тут репрезентовані власні інформаційні ресурси: електронні каталоги, повнотекстові



документи, нові надходження, матеріали конференцій, семінарів, вебінарів тощо, проведених бібліотекою, інформація про бібліотеку, її послуги та проекти, науково-методична і просвітницька робота, видавнича і корпоративна діяльність, новітні технології, новини та інші позапланові події.

Завдання сайту для: користувачів (діти, вчителі, батьки) – привернути увагу до подій бібліотечного життя, інформування про бібліотечні послуги, пошук шляхів співробітництва, залучення до читання; колеги-бібліотекарів - презентація досвіду роботи, обмін інформацією.

Зміст сайту: висвітлення діяльності бібліотеки; окремі напрями діяльності: довідково-бібліографічна, індивідуальна, масова робота відділів бібліотеки; загальний фонд чи його складові частини: учбова література, художня література, періодика, бібліотечні послуги.

Своєрідною медіаплатформою для налагодження в Інтернеті діалогу з віддаленими користувачами є бібліотечні блоги. Значним бібліотечно-інформаційним ресурсом простору бібліотеки та доступною віртуальною його складовою слугує блог «Дніпропетровська обласна бібліотека для дітей» <https://detidnepra.blogspot.com/>. Це своєрідна віртуальна медіатека, де представлено власні цифрові продукти, ресурси корисних вебсайтів і порталів за певними темами. Зручна навігація сприяє швидкому пошуку необхідної інформації як у меню блогу, так і через банери на його бічних панелях.

Сьогодні при роботі з користувачем неможливо обійтися без соціальних мереж, які стрімко увійшли в бібліотечну діяльність, відкривши принципово нові можливості для її вдосконалення. Стає буденною справою робота в Фейсбуці, Істаграмі, ТікТок.

Є кілька варіантів використання QR-коду в бібліотечній діяльності:

- як «швидкої» реклами сайту, блогу, сторінки в соціальній мережі;

- як ігровий і пізнавальний елемент при проведенні масового заходу: посилення на додаткові матеріали, ігри, інтерактивні плакати, корисні ресурси, список рекомендованої літератури, заздалегідь підготовлені бібліотекарями;

- в якості матеріалу до виставки, новинкам: до книги можна прикріпити QR-код, прочитавши який, читач отримає додаткову інформацію про книгу, автора, список літератури;

- як засіб доступу до каталогу, електронної бібліотеки, повнотекстової бази даних бібліотеки;

- для проведення квесту.



Найкраща реклама книги – це проведений захід із користувачами (для наймолодших це може бути екскурсія до бібліотеки, свято, ігрова програма та ін.), у процесі підготовки до якого діти не тільки читають книжки, а й демонструють власні творчі здібності: створюють ілюстрації, презентації, виготовляють вироби за сюжетами творів, готують інсценівки тощо. Учні охоче беруть участь у конкурсах дитячих малюнків, які мотивують до виховання любові до своєї країни, міста, де вони живуть, серед них: «Ми читаємо і малюємо», «Це моя Україна – це моя Батьківщина», «Мій рідний край, тебе люблю я!», «Ми хочемо миру!» та інші. Виставки дитячих малюнків і поробок, як підсумки конкурсів, є також важливим стимулом у формуванні не лише активного читача, а й патріотичних почуттів дітей.

Мета заходів, які спрямовані на популяризацію літератури з-поміж дітей і формування читацької аудиторії, – створити гарний настрій, допомогти відчути радість читання, навчити сприймати за допомогою слова «розумне, добре і вічне», сприяти тому, щоб потреба у читанні була складовою духовного життя кожної дитини.

Ефективними формами роботи з популяризації дитячого читання, зацікавлення книжкою є ігри, вікторини, конкурсні програми тощо. Квест найбільше подобається дітям різного віку.

Не зважаючи на складні умови воєнного часу, триває пошук та відбір найцікавіших для користувачів форм популяризації книжки, представлення власних ресурсів бібліотеки, включаючи матеріали блогу, і форм мотивації читання. Наприклад, сторітайми для всієї родини. Слово «сторітайм» описує типову практику американських та британських шкіл і бібліотек. Вона трохи відрізняється від звичного «а тепер послухаємо казку» українських (читай, пострадянських) дитсадків та молодших класів. Мама або тата приводять своїх малюків до бібліотеки, починаючи з дитячого віку. У призначений час в обласній бібліотеці для дітей збирається невелика група дітей, щоб... послухати казку.



Звичайно, казку малюкові можна прочитати і вдома (ще простіше включити йому мультфільм). Але в тому, щоб зібратися в певному місці в певний час заради читання, є своя магія.

Отже, бібліотекар починає читати. З дикцією, жартами, театральними діями, а іноді навіть з гримом і костюмами! Діти слухають. Звичайно, не всі. Хтось повзає, хтось плаче, хтось вимагає сік або цукерку, а ще хтось просто спить, це нормально! Тим часом казка робить свою справу.

По-перше, діти усвідомлюють, що книжка — це щось важливе, заради чого можна гарно вдягнутися, сісти в машину та опинитися у великій веселій компанії.

По-друге, сама історія. Боротьба добра і зла, неймовірні пригоди й соціальні ролі!

По-третє, поки дитина слухає, вона несвідомо вчить нові слова, розвиває фантазію, логічне і критичне мислення, та паралельно соціалізується, розвивається когнітивно, морально й емоційно.

По-четверте, дитина може погортати книжку! Адже це не тільки дрібна моторика. Це ще й візуальна грамотність, розвиток смаку завдяки ілюстраціям.

Є багато прикладів інтерактивної взаємодії з користувачами середнього та старшого шкільного віку. Як приклад «Жива Бібліотека» — це інтерактивний захід, що надає людський вимір ідеї полікультурності, оскільки сприяє початку спілкування між людьми, які походять з різних соціально-етнічних контекстів.

«Жива Бібліотека» — це модель, в якій

«книжками бібліотеки» є люди з різних соціальних або етнічних середовищ, а «читачами» Книжок є учні середніх шкіл або студенти вищих навчальних закладів.

«Жива Бібліотека» працює так само, як звичайна бібліотека: «читачі» приходять заповнюють читацький формуляр, вибирають книгу і читають її певний час. Потім повертають книгу до бібліотеки і, якщо хочуть, беруть іншу. Різниця тільки в тому, що книги «Живої Бібліотеки» — живі люди, а читання — це розмови.

В основі «Живої бібліотеки» лежить ідея, що треба дати шанс зустрітися тим людям, які в звичайному житті не мають шансу поговорити один з одним. Це підвищує розуміння між людьми і допомагає боротися із забобами і стереотипами.

Ще одна цікава форма — «Сутінки у бібліотеці». Сутінки у бібліотеці — це форма роботи бібліотек, яка спрямована на розкриття інформаційних ресурсів та можливостей бібліотеки, як установи відкритої до співпраці з цікавими, креативними особистостями та громадськими організаціями. Особливістю цього заходу є масштабність, час проведення після закриття бібліотеки.

Мета: підтримка та популяризація читання як важливого елементу культури і формування культурних цінностей підлітків за допомогою бібліотеки; створення умов для творчого дозвілля.

Існує безліч форм взаємодії бібліотекаря і користувача. Важливо, щоб сучасний бібліотекар при цьому максимально повно розкривав бібліотечний фонд; забезпечував комфортність (зручність, швидкість і якість обслуговування); був мобільним (актуальність тематичних виставок, заходів, комплексів); оригінальним у оформленні бібліотеки; вмів спілкуватися з користувачами; запроваджував інтерактивні форми роботи.

Тетяна Дороніна, заступник директора КЗК «Дніпропетровська обласна бібліотека для дітей»

ТВОРЧІСТЬ ДОПОМАГАЄ ДІТЯМ ЗОСЕРЕДИТИСЬ НА ПОЗИТИВНИХ АСПЕКТАХ ЖИТТЯ

Дитяча творчість нероздільна з такими важливими властивостями особистості як самостійність, ініціативність, оригінальність, варіативність, зацікавленість, комунікабельність. Творча дитина прагне бути успішною, компетентною, самостійною, робити щось своїми руками, докладаючи потрібних

для цього зусиль, долаючи труднощі. Вона виявляє ініціативу в грі, в іншій активності, висловлюючи свої пропозиції, залучаючи інших дітей до співпраці, виявляючи при цьому лідерські якості. У малюнках, аплікаціях, інших виробках дитини яскраво помітна її індивідуальність, несхожість на інших, вико-

ристання незвичних форм, прийомів, технік тощо.

Через свої творчі здібності хлопчики та дівчатка можуть виявляти власні почуття, висловлювати думки й емоції щодо свого народу, його історії та культури, що сприяє формуванню глибокої поваги до цих категорій, та їхнього розуміння.

Особливо важливу роль дитяча творчість відіграє під час війни. Зараз, коли діти перебувають в екстремальних умовах і психічному напруженні, саме творчість може бути дуже важливим засобом вираження їхніх емоцій, розрадою чи відпочинком. Також вона допомагає дітям зосередитися на позитивних аспектах життя та знайти рішення у складних ситуаціях.

Щорічно проводячи різноманітні творчі конкурси, ми теж стимулюємо творчість дітей, розвиваємо її, намагаємось підтримати той вогник творчості в кожній дитині. Дуже радіємо коли наші юні таланти отримують різноманітні перемоги і на Всеукраїнському рівні.

Мали велику популярність обласні творчі конкурси «ЛІТМЕМ» в 2023 році та «Дуже я люблю читати, поруч завжди друг хвостатий»-2024.

Конкурс мемів, тобто створення лаконічної змістовної фрази, яка має гумористичний відтінок, зрозумілий і близький для певної групи людей, згуртувала юні таланти, які зуміли якусь крилату фразу чи то літературний твір, чи образ поєднати із сучасними реаліями, або поставити у інші цікаві обставини. На конкурс надійшло більше 50 робіт. Усі вони були чудові, й тому рішення журі було таким – обрати 12 найкращих робіт. Для того, щоб усі змогли їх побачити, організатори створили електронну збірку кращих робіт конкурсу, яку можна переглянути за посиланням: <https://www.youtube.com/watch?v=w-srK0oLL6w>

Серед переможців: Надія Жулай, Сніжана Конденко, Назар Кривенко, Арсеній Мартинюк (м. Новомосковськ), Ярослав Мартиненко (м. Жовті Води), Юхим Післяр (м. Тернівка), Елеонора Ціпура, Артем Глущенко та Гліб Сафонов (м. Павлоград), Карина Квач і Кристина Смольянінова (м. Кривий Ріг) та Микита Лозовський (м. Дніпро). Дякуємо всім учасникам за позитив та демонстрацію почуття гумору!

Цього ж року ми задумали обласний конкурс «Дуже я люблю читати, поруч завжди друг хвостатий», адже знаємо що маленькі читачі окрім того, що дуже полюбують читати, мають вдома або піклуються про якогось свого маленького друга – песика, котика. Дуже зраділи ми, що цей конкурс дуже сподобався нашим маленьким користувачам – адже ми от-

римали майже 400 робіт. Найпопулярнішими домашніми улюбленцями були звичайно котики, на другому місці – собачки, але були також і миші, курчата, поросята, кози, папуги, морські свинки, кролики, рибки та інші. Цього разу журі визначило 50 кращих робіт, а серед них 12 найкращих. Відеозбірку 50 кращих робіт можна переглянути за посиланням: <https://www.youtube.com/watch?v=V3IngDi0fHE>

Серед переможців конкурсу: Аліна Ждан (с. Кисличувата, Нікопольський район), Мирослава Боярчук (с. Івашинівка, Кам'янський район), Євгенія Асташенкова (м. Кривий Ріг), Микита Вовчків (смт. Широке, Криворізький район), Таїсія Давиденко (с. Райполе, Синельниківський район), Софія Деричева (с. Письменне, Синельниківський район), Артем Коростильов (м. Кривий Ріг), Іван Манукян (с. Капулівка, Нікопольський район), Поліна Михайленко (м. Апостолове), Олександр і Олексій Сухі (м. Новомосковськ), Дмитро Чмихало (с. Богданівка, Синельниківський район).

Дякуємо всім юним фотохудожникам, а також їхнім улюбленцям за прекрасні роботи та позитивне ставлення до життя!

Третій рік поспіль Національна бібліотека України для дітей в співпраці з Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України, народним депутатом України IX скликання Оленою Криворучкіною, Державною екологічною інспекцією України, Посольством Азербайджанської Республіки в Україні, Державною Нафтовою Компанією Азербайджанської Республіки SOCAR Energy в Україні, Національною спілкою художників України, Благодійною організацією «Фонд Миколи Томенка «Рідна країна» за підтримки Міністерства культури та інформаційної політики України, громадської організації «Українська асоціація працівників бібліотек для дітей» проводить Всеукраїнський екологічний конкурс дитячого малюнка «Майбутнє планети у наших руках». Кожного разу участь у конкурсі беруть юні художники Дніпропетровщини. Ось і цього року переможцями обласного туру стали: в номінації читачі – учні 1–4 класів: Іван Кривенко – I місце м. Новомосковськ; Артем Будур – II місце м. Павлоград; Аріна Аленіна – III місце м. Кривий Ріг, в номінації читачі – учні 5–8 класів: Мірра Жигadlo – I місце м. Павлоград; Емілія Шаталова – II місце м. Новомосковськ; Уляна Слаква – III місце м. Вільногірськ та в номінації читачі – учні 9–11 класів: Олександра Гарбузова – I місце м. Новомосковськ; Софія Солдатова – II місце м. Павлоград; Євгенія Кулініч – III місце м. Жовті Води.

А також робота Емілії Грек (6 років) чи-

тачки КЗК «Дніпропетровська обласна бібліотека для дітей». Ця робота отримала особливу відзнаку обласного журі. І саме вона отримала Гран-прі цього конкурсу на Всеукраїнському рівні. Емілія та ще одна переможниця від нашої області Олександра Гарбузова з м. Новомосковськ, яка отримала особливу відзнаку від Державної нафтової компанії Азербайджанської республіки SOCAR ENERGY в Україні, були запрошені на нагородження до міста Київ до Національної бібліотеки України для дітей. Для дітей були проведені і екскурсія бібліотекою, і квест, і чагування, і, звичайно, нагородження. Додому дівчата повернулися з масою позитивних емоцій і з бажанням брати участь і в інших конкурсах. Пишаємось нашими переможницями!

Також уже втретє проводиться Всеукраїнський конкурс із правового просвітництва «Конституція для всіх: і великих, і малих» до Дня Конституції України. Цьогоріч у конкурсі беруть участь 9 роликів від нашої області: читачі дитячих бібліотек м. Павлограда, Жовті Води, Обласної бібліотеки для дітей, смт. Юр'ївка, смт. Широке, м. Перещепине, а також с. Багате Перещепинської ТГ. Всі ці ролики можна переглянути за посиланнями:

о https://www.youtube.com/watch?v=jOyJ_Zld7H0&t=29s

о <https://www.youtube.com/watch?v=XN79Cckl4-Y&t=48s>

о <https://www.youtube.com/watch?v=xrYMN8I9398>

о <https://www.youtube.com/watch?v=Ky7ijQiB9f4&t=5s>

о <https://www.youtube.com/watch?v=kQ-ksljJHwE>

о <https://www.youtube.com/watch?v=GPekn6t7zVv>

о <https://www.youtube.com/watch?v=Arrf0h9Gifk>

о <https://www.youtube.com/watch?v=08riSXR89j4>

о <https://www.youtube.com/watch?v=SyeCtmd7trM&t=16s>

У минулому році у цьому конкурсі переможцями на Всеукраїнському рівні від нашої області, стали: Покровська дитяча бібліотека КЗК «Покровська бібліотека», в номінації «Без обмежень» – читачі-діти Вільногірського ліцею №2, а також в номінації «Кращий промовець» – філія Юр'ївська бібліотека для дітей Юр'ївської публічної бібліотеки.

А цього року саме в День Конституції України ми отримали приємну звістку, що Гран-прі цього конкурсу отримав відеоролик, зня-

тий фахівцями КЗК «Централізована система публічних бібліотек Перещепинської міської ТГ» і КЗПО «Центр дитячої та юнацької творчості» Перещепинської міської ради Дніпропетровської області. Пишаємось нашими колегами та бажаємо їм і їхнім колективам подальших творчих успіхів!

Посольство Угорщини в Україні, Національна бібліотека України для дітей, Національна секція Міжнародної ради з дитячої та юнацької книги UA_IBBY, Національна спілка письменників України за підтримки Міністерства культури та інформаційної політики України організували та провели ще один цікавий конкурс у 2023 році – Всеукраїнський дитячий конкурс читців поезії «Стукіт серця Петефі на берегах Дніпра» з нагоди 200-річчя від дня народження національного угорського поета Шандора Петефі. Метою конкурсу стало знайомство українських дітей з поетичною спадщиною поета, борця за свободу; плекання спільних цінностей демократії та свободи, вшанування боротьби українського й угорського народів за кращу долю, право бути вільними та незалежними; дослідження духовної спорідненості творчості двох національних геніїв — Тараса Шевченка та Шандора Петефі.

Переможцями обласного туру конкурсу стали: в номінації читачі – учні 5–8 класів – Марія Крамська м. Апостолове, а в номінації читачі – учні 9–11 класів – Даниїл Земляний м. Новомосковськ. Наші юні таланти не вибороли перемоги на Всеукраїнському рівні, але стали фіналістами і були запрошені на святкування Дня святого Миколая до Національної бібліотеки України для дітей в м. Київ. Діти були нагороджені заохочувальними подарунками, а також мали можливість побувати на екскурсії в Посольстві Угорщини в Києві.

Уперше у 2024 році Національна бібліотека України для дітей у співпраці з управлінням зв'язків із громадськістю Збройних сил України, Національною спілкою архітекторів України, Національною спілкою журналістів України, Національною спілкою художників України, Громадською організацією «Українська асоціація працівників бібліотек для дітей», Київською державною академією декоративно-ужиткового мистецтва і дизайну імені Михайла Бойчука, Громадською організацією «Міжнародний жіночий рух «За сімейні цінності» та Благодійною організацією «Фронт допомоги», під патронатом Героя України, экс-Головнокомандувача ЗСУ генерала Валерія Залужного, за підтримки Міністерства культури та інформаційної політики України провела Всеукраїнський кон-

курс дитячої творчості «Україна – мрія». Метою конкурсу стало формування у дітей високої громадянської свідомості, відчуття єдності поколінь, усвідомлення місця української нації в загальнолюдській спільноті країн світу; сприяння національно-патріотичному вихованню «Я – відповідальності» особистості, ідентифікації зі своєю країною, її історією, культурою, сприяння збереженню народних і родинних традицій, єдності та культурного розвитку нації, створення образу омріяної України, заради якої воюють ЗСУ.

Переможцями обласного туру конкурсу стали: в номінації читачі – учні 7–13 років: категорія «Малюнок» – Софія Бойко м. Вільногірськ; категорія «Декоративно-ужиткове мистецтво» – Владислава Волковинська м. Новомосковськ; категорія «Текстовий опис» – Артем Чабаненко м. Павлоград. В номінації читачі – учні 14–18 років: категорія «Малюнок» – Аріна Зудіна м. Павлоград; категорія «Декоративно-ужиткове мистецтво» – Матвій Вікторов смт. Томаківка; категорія «Текстовий опис» – Серафіма Струкова м. Павлоград.

Особлива відзнака обласного журі: категорія «Малюнок» – Микола Вертиленко м. Апостолове; категорія «Декоративно-ужиткове мистецтво» – колективна робота гуртка «Майстерня подарунків» м. Кривий Ріг.

А на Всеукраїнському рівні особливу відзнаку від Національної бібліотеки України для дітей отримала робота гуртка «Майстерня подарунків» м. Кривий Ріг. Вітаємо переможців і бажаємо нових творчих успіхів.

Зараз на дворі літо – навчальний процес закінчено, у всіх дітей літні канікули, час трошки відпочити та набратися сил. І саме в цей чудовий час відпочинку проводяться вже традиційні щорічні Всеукраїнські конкурси – «Лідер читання-2024» та «Творчі канікули – 2024». Тож чекаємо на роботи всіх охочих долучитися!

Наталія Резніченко, завідувачка відділу удосконалення методики бібліотечної роботи з дітьми КЗК «Дніпропетровська обласна бібліотека для дітей»

ПАВЛОГРАДСЬКА БІБЛІОТЕКА ДЛЯ ДІТЕЙ: ПРОСТІР ІДЕЙ І ТВОРЧОСТІ

«Організувати роботу в умовах війни складно, але можливо» – в цьому переконаний колектив Центральної дитячої бібліотеки м. Павлоград.

Війна стала для усіх нас великим викликом. Нові реалії внесли багато корективів в роботу Центральної дитячої бібліотеки. Продовжуючи розвивати традиційні напрямки роботи, на передній план вийшло впровадження нових форм проведення заходів.

Так великої значущості набули заходи, присвячені формуванню у дітей високої патріотичної свідомості, почуття вірності, любові до Батьківщини, поваги до патріотичних цінностей та культурної спадщини.

Серед патріотичних заходів окремою низкою йдуть заходи, присвячені державним символам та святкам нашої країни. Це й День Державного Гімну, Прапора, Герба, День Незалежності України, Державності, Соборності, День Конституції, День вишиванки тощо. Кожен захід на патріотичну тему супроводжується презентацією книг певної тематики, так багатьом до вподоби «Конституція для всіх: і великих, і малих», «Розмовляй українською правильно». Впродовж патріотичного заходу у бібліотеці зазвичай проходить майстер-клас: це виготовлення поробок, оберегів, які ми потім разом з листами, написаними дітьми, передаємо захисникам України. Протягом року наші маленькі



відвідувачі створили: українські хатинки, конверти з фетру, ляльки-мотанки, синьо-жовті сердечка, україночок у віночках та багато іншого.

Та не патріотизмом єдиним. Немає нічого кращого для дитини, ніж змайструвати щось своїми руками, а потім продемонструвати її друзям і близьким. В нас проходять безліч різноманітних тематичних майстер-класів, під час яких учасники розвивають свої творчі здібності, стимулюють уяву і фантазію та опановують нові знання. Наприклад, у минулому році діти мали змогу отримати елементарні навички Петриківського розпису від справжніх майстрів своєї справи – викладачів Павлоградської музичної школи. Такі майстер-класи мають неабиякий успіх у дітей та користуються справжньою популярністю.



Про ще одне ноу-хау хочеться розповісти окремо: такий захід ми не зустрічали в жодній бібліотеці. Особливо приємно, коли діти повністю поринають в процес творчого натхнення: читають, слухають, майструють, фотографуються... У червні в бібліотеці діти відзначили Міжнародний день феї. Дізналися про те, якими бувають ці міфічні створіння та в яких книжках, казках зустрічаються згадки про них, а в яких феї – головні герої. Ми ж запропонували дітям створити атрибут для фото за мотивами неймовірної дитячої книги автора Джеймса Баррі «Пітер Пен» та провели невеличку фотосесію.

Дуже яскравим та атмосферним запам'ятався майстер-клас по створенню топіаріїв. Авжеж дітям потрібно було докласти певних зусиль до виготовлення цих видовищних дерев, але ж який результат!

Кожен майстер-клас – це не лише задумка, кропітка підготовка, макет, нарізка матеріалів тощо, але й придбання цих самих матеріалів.

Не зважаючи на важкий період, бібліотекою досить активно використовується можливість втілення в свою роботу нових ідей, проєктів та отримання допомоги на їх реалізацію. А це не можливо без підтримки міської влади та співпраці з громадськими організаціями. За проєктом «Змістовно» з ГО «Центр інноваційного розвитку «Персона» робота ведеться другий рік.

Майстер-клас по створенню топіаріїв відбувся завдяки участі в реалізації громадської ініціативи «Сім див Добротворення», в межах якої у Центральній дитячій бібліотеці пройшли голосні читання за книгою Лесі Ворониної «Гра в індіанців, або ніколи не смійся з крокодила». Користувачі, що взяли участь, отримали сувеніри та книжки на згадку.

Голосні читання взагалі є традиційним видом заходу нашої бібліотеки. Впродовж року були проведені голосні читання для дітей молодшого шкільного віку по творах Т.Г. Шевченка, Марини та Сергія Дяченків, для

дошкільників за книгою «Ляказочки» Ірен Роздобудько тощо.

Голосні читання також можуть бути використані як складовий елемент іншого тематичного заходу. Так під час знайомства з книжкою сучасної авторки Зоряни Живки «Пес Патрон: Маленька історія про велику мрію», діти спочатку прослухали уривки з автобіографії найвідомішого українського джек-рассел-тер'єра, а потім мали змогу розвинути творчий потенціал, уяву, фантазію, а також навчитися спілкуватися з іншими людьми за допомогою одного з прийомів казкотерапії – конструкції майбутнього сюжету з обраним героєм. Зокрема, книга Зоряни Живки «Пес Патрон: Маленька історія про велику мрію» отримана бібліотекою в межах проєкту «Валізка з книжками», що реалізовується за підтримки МЗС Німеччини Goethe-Institut Ukraine.

Ще один варіант казкотерапії, що особливо до вподоби дітям – це написання власної казки. До роздрукованого тексту з початками речень діти повинні вигадати закінчення, обравши перед цим головного героя. Так була написана казка про пана Залужного та беззаперечну Перемогу України.

Говорячи про традиційні заходи, не можемо не згадати про квести, котрі третій рік поспіль з певним успіхом проходять у залах нашої бібліотеки.

Нашим дебютом був піратський квест «У пошуках скарбів», локації якого охопили не лише бібліотечні зали, а й простір Дитячого парку поряд з бібліотекою, де учасники викопували справжні скарби. Авжеж щоб дістатися до них, потрібно було прокласти шлях по мапі та виконати завдання. Цікавим є те, що одна з локацій мала вигляд як площа торгівлі людьми на острові з поганою славою – Тортусі. А провести завдання ми запросили юристку з Агенції «Безоплатна правова допомога», котра також розповіла дітям про протидію торгівлі людьми. Цей квест мав такий успіх у користувачів, що діти постійно запитували, чи буде ще. В рамках проєкту «Дитяча посмішка» було організовано пригодницький квест. Нова карта, нові локації, нові тематичні завдання, фотозони – і ви повертаєтесь на мільйони років назад у час велетенських істот – динозаврів. У цих квестах брали участь збірні команди з мешканців нашого міста та ВПО.

Квест за книгою Льюїса Керрола «Аліса в країні Див», котрий мав назву «Прямуємо за кроликом» відвідали багато класів навчальних закладів міста. Головною умовою потрапити на квест було: прочитати книгу або хоча б переглянути мультфільм, фільм. Завдання,



адаптовані для дітей різного віку, проходили по локаціях з книги: нора, чаювання з Капелюшником, годинникова майстерня.

До зимових свят Центральна дитяча бібліотека перетворилась на магічний світ Гаррі Поттера зі справжнім Хогвартсом, вокзалом Кінгс-Кросс та полем для квиддичу. Квест за книгами Джоан Ролінг відвідало більше 20 класів навчальних закладів нашого міста.

Атмосфера кожного квесту особлива та потребує тривалої підготовки та зусиль. Проте ми намагаємось створювати такий реквізит, щоб мати можливість використовувати його і на звичайних ознайомчих екскурсіях та ігroteках. Так лабіринт з «Аліси...» завжди подобається дітям. До кожного тематичного заходу також намагаємось використовувати наглядний матеріал на фліпчарті та різноманітний демонстраційно-роздатковий матеріал. Це спрощує сприйняття дітьми та викликає більшу зацікавленість темою у дітей.

Реквізит використовується не лише під час проведення тематичних заходів, ознайомчих екскурсій, а і є головним атрибутом у проведенні ігroteк: вуличних або у приміщенні.

Користувачі Центральної дитячої бібліотеки не лише грають чи відвідують розважальні заходи, але й беруть участь у різноманітних творчих конкурсах, марафонах, челенджах.

Будь-який конкурс – це чудова можливість проявити свої таланти. Заохочуючи наших

користувачів до участі в місцевих, обласних, всеукраїнських та міжнародних конкурсах, ми дуже пишаємось, коли вони перемагають.

Прикладом одного з таких досягнень є перемога у Всеукраїнському конкурсі дитячого малюнку «Вільнюсу – 700» юної художниці з Павлограду Кароліни Чимширової, яка зайняла перше місце та була нагороджена Дипломом від Посольства Литовської республіки в Україні і пам'ятними сувенірами.

Кароліна Чимширова займається у Павлоградській мистецькій школі, творчі колективи якої співпрацюють з Центральною дитячою бібліотекою вже багато років. До речі у цьому році ювілей співпраці – 20 років, як юні художники представляють свої роботи у Творчій галереї мистецтв.

Це спеціальне виставкове обладнання, яке дає можливість динамічно змінювати експозиції та одночасно експонувати до сорока робіт. Галерея має гарне природне освітлення. Ця її особливість подобається і авторам-експонентам, і відвідувачам виставок.

Проведення персональних виставок наших користувачів, робіт художніх колективів м. Павлограда – одна з важливих ініціатив для привернення уваги громадськості та підтримки місцевої культурної спільноти.

Діти – майбутнє нашої держави. Тож своїми знаннями, працею, здобутками збагачують її. Вони повинні знати свою історію та берегти незалежність, суверенність та соборність України, бути вихованими та освіченими, культурними та начитаними, а ми їм у цьому допоможемо.

Наталія Пупрова, заступник директора по роботі з дітьми,

Вікторія Ціпура, бібліотекар центральної дитячої бібліотеки КЗ «Павлоградська МЦБС»

ФІЛІЯ «ПОКРОВСЬКА ДИТЯЧА БІБЛІОТЕКА» КЗК «ПОКРОВСЬКА БІБЛІОТЕКА» – БАГАТОФУНКЦІОНАЛЬНИЙ, МАЙДАНЧИК ДЛЯ РОБОТИ, СПІЛКУВАННЯ, ТВОРЧОСТІ ТА ВІДПОЧИНКУ

Покровська територіальна громада розташована на кордонах трьох областей - Дніпропетровської, Запорізької та Донецької та знаходиться в прифронтовій зоні. Через свою близькість до фронту громада неодноразово ставала жертвою обстрілів зі сторони російської федерації.

Повномасштабне вторгнення вплинуло на всі сфери нашого життя. Незважаючи на всі

виклики, під час воєнного стану філія «Покровська дитяча бібліотека» КЗК «Покровська бібліотека», як і вся країна, стабільно працює в умовах збройної агресії РФ проти України.

З початку військової агресії відносно України з 24 лютого 2022 року і до сьогодні працівники дитячої бібліотеки вносять свою частку праці в наближення перемоги, виконуючи функції осередків волонтерської

діяльності: виготовляли маскувальні сітки, розпізнавальні стрічки для тероборони, готували вдома випічку для хлопців з передової, допомагали у роботі з ВПО, зборі та видачі гуманітарної допомоги тощо. Забезпечували роботу мобільного пункту обігріву, розташованого на площі селища у 2022 році. Особливо результативною була діяльність пункту під час блекауту.

З перших днів війни Покровська громада стала надійним тилом для наших захисників та жителів тих регіонів, які знайшли прихисток в нашій громаді полишивши свої домівки та все нажите роками через активні бойові дії.

Війна спричинила одне з найбільших лих сьогодення – тисячі сімей з дітьми, залишилися без дому, без звичного буденного укладу, без звичного садочка, школи. Покровська ТГ дала прихисток для 600 дітей дошкільного та шкільного віку. Діти часто не мають умов для онлайн навчання, деякі з них мають труднощі з засвоєнням уроків, спілкуванням та потребують всебічної допомоги, емоційної розрядки.

Працівники філії «Покровська дитяча бібліотека» КЗК «Покровська бібліотека» активно долучилися до роботи з ВПО, ставши багатофункціональними, доступними майданчиками для роботи, спілкування, творчості та відпочинку.



Дітей, які вимушено переміщені з окупованих територій та проживають в нашому селищі, працівники бібліотеки активно залучають до участі в різноманітних заходах, підбирають книги для читання, розповсюджують рекламні листівки, буклети в яких пропонують послуги бібліотеки.

В цей бурхливий, неспокійний час, коли надворі шумно і метушливо – у бібліотеці спокій і затишок, що допомагає дітям хоч трохи відволіктися. Бібліотекарі дитячої бібліотеки

намагаються в повному обсязі задовольняти потреби усіх своїх користувачів.

В бібліотеці діти можуть почитати, пограти, поспілкуватись, забути про власні негаразди та покращити настрій, хоч на деякий час.

Таким чином, бібліотека залишається не тільки культурно інформаційним центром, а й стає територією безпеки, психологічного комфорту.

У бібліотеці працює культурно-дозвіллевий простір «Покровська БібліюНяня» де працівники бібліотеки допомагають дітям ВПО адаптуватися, організовують психологічну підтримку, проводять з ними дозвілля. Поки дитвора розважається – батьки можуть почитати, погортати пресу.

В бібліотеці діти можуть скористатись комп'ютерами з доступом до Інтернету для навчання, відвідати додаткові заняття з учителями, поспілкуватись з однолітками. Для них є різноманітні настільні та інтерактивні ігри. Робота по залученню читачів з числа переселенців у пріоритеті.

Співпрацюємо з відділом у справах дітей виконавчого комітету Покровської ТГ, вчителями.

Наразі місцеві навчальні заклади змушені проводити навчання онлайн, бібліотека часто є єдиним доступним для дітей місцем для спілкування, відпочинку, творчості для усіх категорій, зокрема ВПО, соціально незахищених дітей. А що найважливіше, бібліотека для всіх, затишне та спокійне місце для зцілення та відновлення.

Наша бібліотека перш за все це доступ до інформації та книг. Для багатьох книги стали порятунком, надією або згадкою про мирне життя. Разом з тим в бібліотеці відсутнє обладнане сховище, зважаючи на часті повітряні тривоги, неможливо проводити соціокультурні заходи.

Незважаючи на ті умови, в які нас поставила війна, колектив бібліотеки продовжує виконувати своє основне завдання – надання всебічних послуг своїм маленьким читачам.

Організувати роботу в умовах війни складно, але можливо. Бібліотекарі згуртувалися і організовують цікаве дозвілля для усіх, хто потребує емоційної розрядки. Наші реалії важко відбиваються на дітях, навчаючись онлайн їм дуже не вистачає спілкування з однолітками.

Бібліотека пропонує багато різних заходів, які проводяться на платформі ZOOM або в безпечному місці – бомбосховищі.

Продовжуючи інформаційний спротив бібліотекарі проводять такі національно-патріотичні онлайн заходи, які в умовах війни



набули особливого значення:

- о години «Крути: і сум, і біль, і вічна слава», «Хай пам'ять про війну нас всіх єднає», «Уміє сказати насильству – ні»;

- о інформаційні-хвилини, бесіди, історичні екскурси «Голокост: невідомі віхи історії», «Соборна мати Україна одна на всіх, як оберіг», «Не згасне в серці пам'яті свіча»;

- о свято «У нас єдина планета, у нас велика сім'я»; та ін.

Традиційно проходять заходи з популяризації української мови та культури. Проведено онлайн: свято рідної мови «Єдиний скарб у тебе – рідна мова...», літературно-музичний захід «Любіть Україну і мову її солов'їну».

Виставкова діяльність – це важливий напрямок популяризації можливостей бібліотеки. Тому в бібліотеці тематика виставок різноманітна, а саме: «Соборна і свята ти, мати, Україна», «Наша мова калинова», «Кобзареве слово», «Сучасна книга, сучасним дітям», «Говорить Червона книга України», «Великдень іде – свято несе», «Скорботний 33», «Книжкові перлини – дітям України», «Українці – нація героїв», та інші.

Великий внесок і самих читачів, які беруть участь у патріотичних флешмобах, поетичних марафонах, майстер класах та інших заходах.

Провели акції «Читаємо Шевченка» до дня народження поета, до Дня Незалежності – «3 днем народження, Україно!».

В День пам'яті захисників держави було проведено майстер-клас із виготовлення соняшника – символу пам'яті загиблих захисників.

ТОМАКІВСЬКА ДИТЯЧА БІБЛІОТЕКА: ПРОСТІР ДЛЯ НОВИХ ІДЕЙ

Сучасна дитяча бібліотека – це не просто сховище книжок, а справжній культурний, освітній та розважальний центр для дітей різного віку. З розвитком цифрових технологій і зміною потреб маленьких читачів, дитячі бібліотеки змушені трансформуватися, щоб залишатися актуальними та цікавими.

Діти малюють малюнки з побажаннями для наших захисників, які потім передаємо хлопцям землякам, які зараз захищають нашу країну.

Активні юні читачі бібліотеки беруть участь у всеукраїнських та обласних заходах.

На соціальній сторінці бібліотеки у Facebook постійно розміщується багато цікавої, рекламної, пізнавальної інформації, яка підтримує кожного в цей непростий час.

У зв'язку з військовим станом, для безпеки працівників та читачів, з квітня по серпень 2022 року бібліотекарі знаходились на простоті. Але частково продовжували обслуговувати читачів, намагалися бути ближче до кожного користувача, застосовували форму нестационарного бібліотечного обслуговування – книгоношення. Працювали з фондом, вилучали книги з відкритого доступу відповідно до рекомендацій Міністерства культури та інформаційної політики України щодо актуалізації бібліотечних фондів у зв'язку зі збройною агресією російської федерації проти України.

Цього року покращилася матеріальна база бібліотеки, за кошти територіальної громади було замінено освітлення, встановлено нові двері, замінено всі вікна на металопластикові, закуплено жалюзі на вікна, зроблено ганок.

Бюджетним коштом поповнився фонд бібліотеки на 40 примірників, було придбано книги на 7000 00 грн. Отримали книги від Українського інституту книги, які передала Дніпропетровська обласна бібліотека для дітей.

Одним із джерел поповнення фонду є книги подаровані активними читачами нашої бібліотеки та волонтерами.

Отже, варто сказати, що зараз в тривожний час діти читають, а бібліотечні працівники продовжують працювати, брати участь у волонтерській допомозі, обслуговувати маленьких користувачів і цим наближають Перемогу.

Раїса Вінченко, завідувач філії «Покровська дитяча бібліотека» КЗК «Покровська бібліотека»



Заходи проводяться, як у стінах бібліотеки, так і за її межами, зокрема в парку та на площі селища. Це сприяє популяризації читання та залученню дітей до культурного життя.

Томаківська дитяча бібліотека відома своїми різноманітними формами роботи, до найпопулярніших з них відносяться:

- Майстер-класи: проводяться різноманітні заняття, де діти можуть навчитися нових навичок і розвивати свої таланти.
- Флешмоби: ці яскраві та динамічні заходи залучають читачів-дітей до активного життя бібліотеки.
- Бенефіси: святкові заходи, присвячені книгам, зустрічі з місцевими письменниками.
- Бібліо-кафе: комфортне місце для читання і спілкування.
- Вернісажі дитячої творчості: виставки, де діти можуть показати свої творчі роботи.
- Жанрові виставки: тематичні експозиції книг і матеріалів.
- Екскурсії: багато дітей та гостей громади з цікавістю відвідують такі заходи, де знайомляться з літературою та залами бібліотеки.
- ТОП-10: це традиційне нагородження читачів – краща десятка року.
- Онлайн-ребуси: розміщуємо ребус на своїй сторінці у фейсбуці, умови, відгадай правильно всі слова по черзі і одним коментарем дай відповідь, хто зробить першим і все вірно той переможець, мотивація: тебе чекає приз у бібліотеці.

Бібліотека активно бере участь та перемагає в багатьох міжнародних, всеукраїнських, обласних та районних конкурсах. Ця діяльність дає змогу розвитку культурного та освітнього середовища. Завдяки участі в таких конкурсах, бібліотека отримує можливість обмінюватися досвідом з іншими партнерами бібліотеки, впроваджувати нові методики роботи.

Однією з найпопулярніших ініціатив бібліотеки є букросинг, що дозволяє дітям обмінюватися книгами. Це сприяє не лише поширенню літератури, але й формуванню спільноти читачів.

Вже понад 40 років у бібліотеці діє ляльковий клуб «Буратіно». Тут юні лялькарі зби-

раються на репетиції вистав, які згодом презентують глядачам. Це унікальна можливість для дітей розвивати свої творчі здібності та акторські навички.

Великою популярністю користується бібліотечна безкоштовна послуга «Бібліоняня». Батьки можуть на короткий час залишити своїх дітей під наглядом бібліотекаря, де бібліотекарі малюкові почитають книжечку, пограють з ним в ігри. Це зручно і для батьків, і для дітей, які проводять час у безпечному та цікавому середовищі.



У цей нелегкий для України час бібліотекарі та активні читачі займаються волонтерською діяльністю: плетінням маскувальних сіток, виготовленням окопних свічок, збиранням макулатури (виручені кошти спрямовуються на допомогу ЗСУ). Ця праця демонструє, як бібліотекарі прагнуть прищепити своїм читачам патріотизм та любов до нашої неньки України, соціальну відповідальність і прагнення допомогти країні у важкі часи.

Працівники бібліотеки приділяють особливу увагу дітям внутрішньо переміщених осіб (ВПО), ще ми їх називаємо маленькі гості нашої громади. Для таких діток проводяться заходи з психологічного розвантаження: майстер-класи, арттерапія, квести, перегляди мультфільмів «Мультяндія» та інше. Це важлива підтримка для дітей, які пережили важкі життєві обставини.

Підтримали акцію обласної бібліотеки для дітей «Подаруй іграшку та книгу для діток ВПО». Дуже багато томаківчан відгукнулися, тому очі маленьких переселенців засяяли щастям та радістю, а це головне!

Томаківська дитяча бібліотека є не лише місцем для читання, а й центром культурного та соціального життя громади. Вона активно розвивається, використовуючи нові форми роботи і залучаючи до своєї діяльності різні категорії населення. Томаківська дитяча бібліотека може: здивувати, захопити, залучити.

Людмила ТКАЧЕНКО, завідувач
Томаківською дитячою бібліотекою

РОЗВАЖАЛЬНО-РОЗВИВАЛЬНИЙ ПРОСТІР «ТВОРЧИЙ ДОТИК»



Війна в Україні торкнулася кожного і принесла багато горя її мешканцям. Хтось змушений був покинути свою оселю та стати внутрішньо-переміщеною особою, хтось втратив близьку людину, а у когось ця людина отримала інвалідність.

З початку війни м. Тернівка прийняло під своє крило більше 6 тис. переселенців. Це люди, які пережили жах та нескінченний біль. Люди, яким потрібна допомога... допомога різна, але особливо необхідні увага, моральна підтримка, розуміння, розмова, заспокоїливі слова, ті, що лікують душу, якісь заходи, що сприяють покращенню психоемоційного стану та інтеграції в місцеву громаду.

Діти переміщених осіб, загиблих, ветеранів бойових дій, інклюзивна група дітей – вони особливі... з підвищеною емоційністю або замкнутістю, тривожністю, стресом від пережитого та рухливою психікою. Дітям складніше за всіх, тому що саме діти до кінця не можуть усвідомити те, що відбувається. «Що таке війна і чому ми повинні кинути все і бігти, все одно куди, аби не стріляли»...

Саме тут на допомогу прийшли бібліотеки міста. За сприяння Програми ООН в Україні (ПРООН) з питань громадської безпеки та соціальної згуртованості, за фінансової підтримки Євросоюзу, в бібліотеці-філії для дітей №1 КЗ «Тернівська міська публічна бібліотека» було започатковано міні-ініціативу «Розважально-розвиваючий простір «Творчий дотик», метою якої стало створення умов для розвитку дітей, їх зацікавленості книгами українських та зарубіжних авторів, просуванню читання, розвитку творчого потенціалу, інтелектуальних, комунікативних здібностей, фантазії, дрібної моторики, та, як наслідок, сприяння гарному настрою, корисному проведенню дозвілля та інтегруванню дітей у місцеву громаду шляхом проведення низки заходів.

Ця мініініціатива націлена на роботу з вразливими групами дітей, а саме на інклюзивну групу, внутрішньопереміщених осіб, дітей сімей загиблих, дітей ветеранів війни та учасників бойових дій.

Для успішної реалізації міні-ініціативи до-

нором було закуплено необхідне обладнання, а саме: дитячі столики-парти та стільці, пуфіки-кубіки, модульні полиці, струменевий принтер, ноутбук, акустичну систему, ляльковий театр, крісла-груші, дитячі світлові столи-пісочниці, кулер для води, витратні матеріали тощо.

Впровадження мініініціативи здійснювалося протягом двох місяців, впродовж яких працівники бібліотеки провели велику кількість заходів. Маленькі учасники здійснили подорож до країни Читайликів, взяли участь у голосних читаннях казок, були таємничими агентами в «Агентстві розшуку» та разом із художником шукали зниклі фарби, дізналися, як можна малювати піпетками на папері, відвідали пісочну терапію, стали учасниками постановки казки у ляльковому театрі, займалися торцюванням, виконували релаксаційні вправи разом із психологом.



Розважально-розвиваючий простір «Творчий дотик» мав неймовірний позитивний вплив на ментальне здоров'я дітей, їх психоемоційний стан, сприяв зняттю нервової напруги та покращенню настрою. Участь у заходах мала певний вплив на формування світогляду дитини, її моральних якостей, сприяла розвитку пізнавального інтересу, фантазії та уяви, дружній відкритій комунікації, уваги, асоціативного мислення.

Незважаючи на те, що реалізація мініініціативи планувалася протягом двох місяців і була офіційно завершена наприкінці лютого 2024 року, ми можемо говорити про її сталість. Розважально-розвиваючий простір «Творчий дотик» продовжив свою роботу на постійній основі. Він користується великою популярністю серед маленьких мешканців міста та їхніх батьків, сприяє адаптації в суспільстві та інтеграції у місцеву громаду.

Розважально-розвиваючий простір «Творчий дотик» – це цікаві книжки, нові друзі, веселі ігри, чарівні посмішки та прекрасний настрій! Приходьте до нас!

Наталія ШАМШУРИНА, директор КЗ «Тернівська міська публічна бібліотека»

ГУРТКИ РІЗНОМАНІТНОЇ ТЕМАТИКИ – РОДЗИНКА НАШОЇ РОБОТИ

Безперечно, читання та доступ до книг відіграють вирішальну роль у формуванні особистості та суспільства загалом. Вони не лише забезпечують доступ до знань, але й сприяють розвитку критичного мислення, уяви та культури. Підтримка читання, яку всіляко намагаються забезпечити бібліотечні заклади, допомагає створити освічену та культурно розвинену спільноту, що є фундаментом для подальшого прогресу та розвитку. Адже читання – це не просто хобі, але й ключ до розуміння себе та світу. Воно формує вміння зосереджуватися, аналізувати інформацію. Без книжок неможливо сформувати критичне мислення. Читання книг дає можливість читачеві підвищити рівень власного інтелекту, розвинути гнучкість мислення, покращувати навички володіння рідною мовою та просто поринути у вир емоцій. Читання може бути чудовим способом відпочити від повсякденних перипетій, допомагаючи нам заспокоїти розум і зняти стрес. З дитинства через книжки, літературні твори формується свідомість людини. Як стало очевидним під час війни, книга – це зброя. Мова має неабияке значення, коли йдеться про захист географічних і культурних кордонів країни, про розвиток та національну ідентичність цілої нації. Навіть у непростих сьогоденніх умовах у нашій країні спостерігається тенденція до підвищення рівня національної ідентичності українців і стрімкий розвиток книжкової сфери.



Діяльність бібліотеки-філії №5 для дітей м. Новомосковська спрямована на виховання у дітей високих духовно-моральних якостей, почуття патріотизму, правової й екологічної культури, пропаганду здорового способу життя, а також організацію дозвілля дітей та допомогу їм у навчанні, виявлення дитячих талантів, залучення користувачів до участі в міських, обласних і всеукраїнських заходах і конкурсах тощо.

З метою популяризації своєї роботи ми тісно співпрацюємо з різноманітними ЗМІ. Велика частина інформації подається на сторінці Фейсбук «Відділу культурно-масових

заходів та розвитку туризму управління культури міста». Повідомляємо про свою роботу на сторінках різних соціальних сайтів і блогів у мережі «Інтернет» (Фейсбук, Інстаграм, блог Публічної бібліотеки НМТГ. «Бібліотеки Новомосковська», блог «Бібліюша Новомосковська»), ТРК «Самарь» – новини «Пульс» (міське телебачення).

Бібліотека-філія № 5 для дітей м. Новомосковська продовжує свою активну роботу з популяризації читання, яка підтверджується багатьма масовими заходами, участю в різноманітних конкурсах, проєктах, кампаніях. Постійно поповнюється книжковий фонд. За останні роки ми отримали чудові книги для дітей із різних видавництв. З місцевого бюджету було придбано книги для малюків.

Наша бібліотека цього року бере участь у регіональній кампанії «Письменники, короновані словом», започаткованій Дніпропетровською обласною універсальною науковою бібліотекою ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія, підготувавши для читачів книжкову виставку «Прочитай – це цікаво!», створивши спільно з користувачами відгук за книгою Надії Гуменюк «Літо з амазонками» та художній етюд «Драма на три життя крізь призму часу» (за твором Марії Матіос «Солодка Даруся»). Для молодших читачів були запропоновані відео ролики «Солодка казка» за книгою Юрія Винничука «Цукровий півник» і «Незвичайне про драконів» (за книгою Ю. Винничука «Місце для драконів»). Також запропонована пізнавальна розвага «Казкова мандрівка вулицями Львова» за книгою Ю. Винничука «Казки зі Львова».

У межах проєкту «Стрічка Героїв: коли перо змінюється на стилет» створено разом із читачами відгуки на книги Юлії Ілюхи «Перша справа Сашка Сірого. Злочин на мільйон», а також «Друга справа Сашка Сірого: родина для няні». Розроблена також для наших читачів пізнавальна народознавча онлайн-вікторина «Українські обряди та звичаї» (за книгою братів Капранових «Веселих свят»).

На зимових канікулах юні читайлики, члени творчої майстерні «Кольорові намистинки», основне завдання якої полягає в розвитку творчої майстерності й організації змістовного дозвілля, зібралися на майстер-клас «Прикраси на ялинку» та вчилися виготовляти цікаві святкові сюрпризи. Малюки разом із фахівцем молодшого відділу створювали новорічних янголят, які можуть стати вишуканою прикрасою на ялинку або маленьким приємним подарунком для рідних.

Напередодні Дня святого Валентина маленькі гуртківці творчої майстерні



«Кольорові намистинки» на майстер-класі «Веселе сонечко» виготовляли листівку до свята. Маленькі червоні комахи-сонечка «злетіли» у синє безхмарне небо, на своїх тендітних крилах несучи слова любові та вдячності тим, кому вони адресовані.

На майстер-класі «Чарівна писанка» юні читачі дізналися багато цікавого про Великодні традиції та вчилися виготовляти чудові великодні сувеніри.

До Дня батька відбувся цікавий майстер-клас «Метелик із секретом», на якому діти створювали чудових, яскравих комах, які стали приємними подаруночками для татусів.

З метою популяризації читання кращих творів українських і зарубіжних письменників, а також виявлення творчих здібностей у бібліотеці працює ляльковий театр «Промінчик». Найменші читачі залюбки поринають у світ дитячого театру, з захопленням переглядаючи невеличкі вистави та казки. Лялькова вистава «Казкова хатка для звірят» – осучаснена інсценізація улюбленої казки «Рукавичка», яку із захватом переглянули найменші глядачі, а ще розгадували загадки, переглянули мультфільми та, звісно, обрали книги для читання вдома.

Книги, безперечно, вчать найкращим людським чеснотам: повазі, взаємодопомозі, дружбі. У цьому юних читачів бібліотеки-філії № 5 для дітей під час тижня дитячого читання переконували герої улюблених казок, представивши до уваги маленьким глядачам виставу «Друзі з біди визволять завжди!». Для малечі також були підготовлені загадки, питання на кмітливість і різноманітні ігри та вікторини («Хто уважний», «Доповни речення», «Скажи навпаки», «Оповідки-нісенітниця», «Весела сімейка», «Швидко казку пригадай» та інші).

У переддень святкування Міжнародного Дня захисту дітей у бібліотеці-філії №5 для дітей зібралися юні читачі для участі у Дні веселого настрою. Вони переглянули виставу «Зайчикова витівка» лялькового театру «Промінчик» (керівник Анна Свитка). Діти з задоволенням ознайомилися з казкою, яка вчить допомагати одне одному, цінувати до-

бrotу та дружбу. Всі охочі спробували себе у ролі акторів.

З метою організації змістовного й інтелектуального дозвілля, розвитку навичок спілкування та творчого потенціалу з 2018 року у центральній дитячій бібліотеці розпочав свою роботу клуб для тінейджерів «Stylish generation» («Стильне покоління»). Користувачі-учні старших класів протягом року мають можливість взяти участь у цікавих і корисних заходах, зустрічах, дискусіях на важливі теми, що проводяться в межах клубу.

Бібліонавігатор «Твори добро на радість людям» (до Всесвітнього Дня доброти) усім членам клубу «Stylish generation», що зібралися на захід у бібліотеці №5 для дітей, став справжнім дороговказом у країну добра. Керівниця клубу розповіла присутнім про історію появи свята й особливості його святкування. Користувачі заслухали притчу «Чотири свічки», дізналися цікаві факти про добро та подумали разом, чому важливо пам'ятати про цей день. Юні читачі взяли участь у ситуативній грі «Зроби цей світ кращим», а також пограли в інтелектуальну вікторину «Добро усюди». Наприкінці познайомилися з літературою з книжкової виставки «Добро починається з тебе».

На заході до Дня матері в межах клубу «Stylish generation» під назвою «Найкраще в світі слово – мама!» зібралися користувачі, щоб познайомитися з історією свята, дізнатися цікаві факти про традиції святкування та дивовижних жінок, які залишили по собі слід в історії, культурі, науці, зробили визначні відкриття для людства, змінили хід історії, надихнувши цілі покоління, й зараз в умовах повномасштабного вторгнення стоять на захисті українських кордонів поряд із чоловіками. Материнська любов не знає страху, сумнівів, розрахунків. Сповнені хоробрості, рішучості, витривалості, наразі жінки проходять найскладніші випробування, а ще займаються волонтерством, долучаються до лікування поранених, приготування їжі тощо. Одна з них – Оксана Ситник, мешканка нашого міста, військовослужбовець, інструкторка з тактичної медицини, волонтерка, мама трьох синів, двоє з яких перебувають у лавах ЗСУ. До її вражаючих розповідей про буремне сьогодення на фронті долучився Станіслав Ралдугін, ветеран війни, волонтер, амбасадор проекту «Титани UA» та Руслан Сергійчук, учасник Майдану й АТО, голова громадської організації «Прометей». Герої, що посеред нас – справжній приклад для юного покоління.

У нашій бібліотеці працює клуб літературного-краєзнавчого спрямування для 5–9 класів «Стежина», основні завдання якого – виховання патріотизму, національної гідності, розширення кругозору читачів, при-

щеплення інтересу до читання, гармонійний розвиток особистості тощо.

Щоб вшанувати пам'ять юних героїв, на патріотичний захід «Крути – наша пам'ять і праведний клич» зібралися його учасники. Разом із фахівцем читального залу вони згадали трагічні події того дня, переглянули презентацію «Пам'ятай про Крути...» та відео «Бій під Крутами-1918. Боротьба українців за Незалежність». Історія будь-якого народу містить періоди, дати, які є доленосними в його житті. Ми повинні пам'ятати та передавати наступним поколінням історію про тяжкий шлях українців до свободи та незалежності, коли проливалася кров людей, які боролися за майбутнє нашої держави...



Вшанувати пам'ять героїв Небесної Сотні на годині мужності зібрались юні читачі, члени клубу «Стежина». На захід були запрошені люди, які були борцями під час Революції Гідності та боролися на Майдані разом із загиблими пліч-о-пліч, і яким присутні мали можливість поставити питання. Під час заходу був проведений огляд книг, в яких описуються події Революції Гідності, а всі охочі приміряли елементи військової амуніції.

На молодшому відділі ЦДБ працює гурток літературної спрямованості «Книголюбчики» для дошкільників і учнів 1–2 класів. Його робота спрямована на удосконалення творчих здібностей, гармонійний розвиток особистості й організацію змістовного дозвілля. На читай-ярмарок «Казково-карусельна дзиґа» завітали маленькі «Книголюбчики», щоб разом із бібліотечними фахівцями поринути у казкову атмосферу див і пригод. Малеча залюбки переглянула лялькову виставу «Пригоди у зимовому лісі», взяла участь у іграх і вікторинах.

Бібліотечні спеціалісти переконані, що коли вчасно розповісти дитині про існування грошей, банків, кредиток і банкоматів, можна уникнути небажаних наслідків, пов'язаних із фінансами, в майбутньому. Тож маленьким «книголюбчикам» було запропоновано долучитися до участі у фінансовій грі «Цікаво про гроші». Діти заслухали історію винаходу грошей, переглянули повчальні відео та мультфільми з цієї теми та познайомилися з основними засадами фінансової грамотності.

У межах тижня дитячого читання проведено для малечі імідж-читання «Дарують

мудрість дітям книги», де вони ознайомилися з книжковими новинками-цікавинками, які були представлені на книжковій виставці «Що б такого почитати?». Діти із зацікавленістю слухали розповідь фахівця, брали активну участь у літературній вікторині «Відгадай, з якого твору». Особливу увагу юних читачів привернули книги сучасних дитячих українських і зарубіжних авторів: Галини Вдовиченко, Марини та Сергія Дяченків, Джулії Дональдсон, Галини Манів, Єви Сольської, Тані Стус, які вони із задоволенням взяли додому почитати.

Здоров'я – це найцінніший дар. Це вже добре розуміють маленькі «Книголюбчики», які завітали на книготерапію «Вчимося по книжках берегти здоров'я повсякчас». Діти залюбки переглянули відео «Азбука здоров'я», взяли участь у вікторинах та іграх: «Корисна та шкідлива їжа», «Відгадай страву», «Зварю тобі борщик». Книжки з виставки про здоровий спосіб життя «Бути здоровим – престижно!», нагадали малечі про важливість раціонального харчування, режиму дня, правил гігієни тощо.

«Калинонька» – клуб юних народознавців літературно-народознавчого спрямування, що сприяє популяризації читання кращих творів української літератури серед дітей, вивченню культури, традицій і звичаїв нашого народу.

Наймолодші члени клубу «Калинонька» взяли участь у мовознавчому міксі «Наша мова пелюсткова». Діти дізналися про красу та багатство української мови, ознайомилися з літературою, представленою на книжковій виставці «Барвінкове розмаїття – мови рідної суцвіття». Особливий інтерес викликали у малечі вікторина «З якої це казки?» та інтелектуальна гра-розвага «Рідна мова». На заході «Вишиванка – духовний оберіг українського народу» юні читачі – члени клубу «Калинонька» дізналися про виникнення цього свята, давню історію вишивки, українські традиції й обряди, пов'язані з народними вишитими символами-оберегами. Діти переглянули відео «Легенда про вишиванку» та «Вишиванка – код нації», брали участь у дотепних конкурсах і вікторинах: «Що я знаю про вишиванку?» та «Створи вишиванку».

Гурток любителів англійської мови «Happy English», метою якого є, перш за все, поглиблення знань з англійської мови, розвиток комунікативних навичок, прищеплення інтересу до вивчення світової літератури та культури зарубіжних країн. Крім вивчення англійської, гуртківці читають англомовні книги, спілкуються між собою, беруть участь у масових заходах, зокрема у виставах за відомими літературними творами, долучаються до цікавих майстер-класів.

Засніжена зима – чудова нагода для занять зимовими видами спорту. Члени гуртка

з вивчення англійської мови «Happy English» завітали на веселе party, щоб опанувати цю лексичну тему з іноземної мови. Разом із бібліотечним фахівцем, який професійно володіє англійською, юні користувачі вчили різні види спортивних дисциплін за допомогою дидактичного матеріалу, практикувалися у складанні коротких розповідей та діалогів, виконували граматичні вправи, відгадували загадки, розв'язували кросворди, а також читали й перекладали тексти відповідної тематики.



Здоровий стиль життя людини – це впевнений крок до успіху. Про це йшла мова на одному із занять гуртка англійської мови «Happy English». Юні шанувальники іноземної на fashion коктейлі «My style» визначилися із основними складовими здорового способу життя, говорили про щоденні активності й улюблені захоплення, одним із яких є читання. Комунікативні навички юні користувачі розвивали, виконуючи цікаві різноманітні завдання з цієї тематики, розгадуючи загадки, переглядаючи відео, читаючи відповідні тексти. Члени гуртка не тільки практикувалися розповідати про свій здоровий спосіб життя, але й завжди намагаються дотримуватися його самі та рекомендують робити це іншим.

Вони навчають, розвивають, захоплюють, інтригують, про все розповідають, супроводжуючи людину з самого дитинства. З ними пізнають світ, вони вчать бачити прекрасне, розповідають про добро. Їх називають найвидатнішим винаходом людства та найкращими друзями. Вони різні за жанрами та смисловим наповненням, але ними однаково захоплюються по всьому світу. Звичайно, це книжки. Мабуть, важко знайти людину, яка б не мала своєї улюбленої книги.

«Скласти» свій лінгвістичний пазл на мапі читання на занятті з англійської мови «My favourite book» зібралися шанувальники цієї мови, які мають чудове захоплення – читання. Разом із керівником гуртка присутні згадували прислів'я та приказки про це корисне дозвілля, виконували різноманітні вправи, знайомилися з популярними англійськими казками, перекладали тексти та розповідали

про свої улюблені книги англійською.

Віртуальну подорож країнами світу здійснили юні читачі, завітавши на мовний travel «Around the world», він надав можливість присутнім «відвідати» деякі відомі країни й дізнатися про них багато цікавого. Шанувальники англійської мови запам'ятовували нові слова, що можуть стати в нагоді під час подорожей, розгадували цікаві загадки, виконували вправи й завдання, переглядали корисні відео презентації, а також читали й перекладали різноманітні тексти. Наприкінці заняття діти традиційно читали англійською улюблені казки.

Людина і все живе, що нас оточує, – частини єдиного цілого, тому потрібно дослухатись до природи та берегти її. Щоб навчитися розуміти мову природи, потрібно спостерігати за усіма її проявами: рослинним і тваринним світом, погодою, природними явищами тощо. Це та інше гуртківці «Happy English» обговорювали на занятті з англійської. Інтелектуальна подорож «Nature around us» перенесла присутніх у мальовничі куточки нашої планети: гірські масиви, морські узбережжя, пустелі, водоспади, долини, озера тощо. Юні читачі знайомилися з різними назвами тварин і рослин англійською мовою, які є характерними для цих місцевостей. Цьому також сприяли різноманітні фразеологізми та загадки, цікаві завдання і вправи, пізнавальне відео «Світ навколо нас». Нові знання шанувальники іноземної закріплювали, читаючи тексти та казки про природу.

Гурток із медіаграмотності «IT-KIDS» для користувачів 1–6 класів. Сучасна людина повинна володіти навичками роботи з комп'ютером ще з дитинства. З метою грамотного та безпечного використання інтернет-ресурсів протягом року юним користувачам запропоновано ряд заходів. На одному з занять гуртківці дізналися про «гарячі клавіші» та їх використання під час роботи з документами Microsoft Word, попрактикувалися редагувати тексти згідно правил оформлення реферату та брали участь у веселих комп'ютерних змаганнях. Здобуті на занятті навички допоможуть дітям у майбутньому з легкістю досягати високих цілей у навчанні.

Професія бібліотекаря – професія творча. Чим вищою є креативність бібліотечних працівників, тим більше шансів для розвитку творчого потенціалу читачів. Але така щоденна робота є досить великим психічним навантаженням, адже увесь час перед бібліотекарями виникають нові й складні завдання. Створюючи для читачів умови емоційного комфорту, турбуючись про залучення до читання, підвищення рівня престижності бібліотеки,

фахівці часто забувають про збереження свого ментального здоров'я. Працівники бібліотеки взяли участь у психологічному тренінгу «Намалюй в душі сонце». Разом із бібліотекарем читального залу та психологом присутні розбирали способи профілактики емоційного вигорання, підвищували обізнаність із питань збереження та зміцнення психічного здоров'я, знайомилися з техніками та методами арт-терапії для подолання стресу. Бібліотечні фахівці отримали також можливість удосконалити вміння практично застосовувати деякі техніки арт-терапії для профілактики стресового стану.

Бібліотека-філія №5 для дітей співпрацює з партнерами. Це Управління освіти міста, 14 гімназій, 4 ліцеї, ДНЗ, Міський центр соціальних служб, сім'ї, дітей і молоді, Новомосковський комітет у справах сім'ї та молоді, Мистецька школа, Центр позашкільної роботи, Історико-краєзнавчий музей ім. П. Калнишевського, Рада ветеранів міста, Дитячий клуб «Alpha Generation Kids club», Група денного догляду для дітей-інвалідів Новомосковського центру реабілітації дітей з обмеженими фізичними можливостями, Клуб культури міськвиконкому, міська громадська організація «Прометей», Новомосковський міський культурно-освітній дитячо-молодіжний центр.

Миколаївський розпис – окраса Новомосковщини, давній вид мистецтва нашого краю, певний генетичний код наших предків, своєрідний автентичний сакральний літопис життя народу, останнім часом дбайливо відроджений майстрами нашого краю. Сьогодні він отримав нове життя – все більше його можна побачити на одязі, взутті, аксесуарах. Техніка цього малювання була незаслужено забута ще за радянських часів. Тепер її розглядають як одну з родзи-



нок краю, здатних привернути увагу серйозних дослідників і привабити туристів. В напрямку його відродження, розвиваючи традиції автентичного сакрального мистецтва, працює наша партнерка, Анжела Лагода, членкиня творчої спілки «Мистецька скарбничка», учасниця Всеукраїнських молодіжних форумів, викладачка спеціалізованого мистецького навчального закладу нашого міста. Пані Анжела неодноразо-

во проводила майстер-класи з нашими читачами з декоративного миколаївського розпису. У 2023 році вийшла її книга «Квіткові мрії», яка має безпосереднє відношення до історичної та культурної спадщини нашого краю.

У книзі гармонійно поєднані слово й малюнок. В її основі – картини майстрині з квітковими візерунками та легенди про традиційні українські квіти, авторка яких – бібліотечна фахівчиня Вікторія Кривенко. Нескінченне розмаїття квітів рідної землі – це символи вірності та любові, сили та хоробрості, відданості та надії, магічності та печалі, що органічно розкриваються героями творів. У книжці розміщено розмальовки чудових квітів, які ростуть в нашій місцевості – незабудки, маки, тюльпани, троянди, півонії, фіалки...



Тож кожен охочий матиме нагоду доторкнутися до прекрасного, відволіктися від буденності, заспокоїтися, покращити свій психоемоційний стан, а також спробувати розкрити в собі нові здібності. Працюючи над її виданням, ми ставили собі за мету познайомити дітей і дорослих із давнім видом мистецтва, що з'явилося на теренах нашої землі, запропонувати зануритися у побут наших пращурів і в яскравий світ кольорів флористики та історії нашого славетного краю. Доторкніться до них чарівним пензлем, щоб оживити їх, а вони натомість дістануться найпотаємніших струн душі кожного, даруючи почуття гармонії, добра, краси, любові. Книга буде перекладена пізніше англійською мовою задля ширшого загалу читачів.

Без перебільшення, українська культура наразі переживає своєрідне відродження. долучаючись до загального суспільного процесу, віримо, що обов'язково зможемо побудувати націю, яка читає та вмє мислити критично й змінює Україну на краще. Це запорука нашої перемоги та післявоєнного відновлення.

Вікторія Кривенко, провідна бібліотекарка бібліотеки-філії № 5 для дітей Публічної бібліотеки Новомосковської міської територіальної громади

БІБЛІОТЕКА ТА ІННОВАЦІЙНІ ПРОЄКТИ

Навіть у найскладніші часи, коли війна руйнує мирне життя, дитяча бібліотека-філіал №19 для дітей у Кривому Розі залишається островком знань, радості та творчості для дітей. Завдяки самовідданій праці бібліотекарів та програмі «Читаймісто», вона й далі дарує дітям можливість вчитися, творити, спілкуватися та мріяти.

Звичайно, війна внесла свої корективи у роботу бібліотеки. Деякі звичні заходи та послуги довелося призупинити з міркувань безпеки. Проте бібліотекарі не здаються і шукають нові шляхи, щоб підтримувати зв'язок із юними читачами та дарувати їм радість читання.

Особливою гордістю нашої бібліотеки є її багатомовна колекція книг. Це – єдина бібліотека в місті, де можна знайти дитячу літературу різними мовами. У нашому фонді понад 200 англомовних книжок: класичні казки, сучасні бестселери, пізнавальні енциклопедії – все, що потрібно для читання та вивчення англійської мови. Понад 100 німецьких книг: відомі казки братів Грімм, цікаві історії про пригоди та дружбу, захопливі комікси. Література французькою, польською, італійською та іншими мовами. Читання книг мовою оригіналу – це чудовий спосіб покращити свої мовні навички та розширити словниковий запас. Загальну кількість книг нам зібрали родини з міста Кембридж, Велика Британія. Ми щиро вдячні за їхню щедрість та за те, що вони подарували нашим юним читачам можливість подорожувати світом книг без кордонів.

Наша бібліотека – справжній творчий простір, де діти можуть не лише читати, але й творити, розвивати свої здібності та пізнавати світ.

Одним із яскравих прикладів такої діяльності є наші майстер-класи. Ми з радістю ділимося з вами описом двох із них, які надихнули та захопили юних учасників.

Майстер-клас «Захід, схід – одна країна, це соборна Україна», присвячений Дню Соборності України, став справжньою подорожжю до глибин української літератури. Діти мали можливість:

- о ознайомитися з сучасними українськими письменниками та їхніми творами. Ми знайомили юних читачів із творчістю авторів, які народилися в різних куточках нашої країни, адже саме їхні твори об'єднує любов до дітей та України;

- о створити макет мапи України. На ньому діти позначили міста народження письменників, чиї твори вони вивчали. Це

допомогло їм краще усвідомити єдність і різноманітність нашої країни;

- о розфарбувати та зібрати пазли. Ці цікаві завдання не лише розважали дітей, але й закріплювали знання про українських письменників та їхні твори.

Майстер-клас «Тепло льодового серця» з нагоди 180-річчя від дня народження казки «Снігова королева» Г.Х. Андерсена перетворив бібліотеку на справжнє королівство льоду та снігу. Діти, натхненні екранізацією «Льодове серце» та веселим Олафом, стали справжніми режисерами:

- о додавали нових героїв до улюбленої історії. Кожен сніговик, який вони ліпили, ставав унікальним персонажем із власним характером і виразом обличчя;

- о створювали власну казку. За допомогою великої ростової ляльки діти мали можливість «оживити» своїх снігових героїв, додаючи до майстер-класу магічну атмосферу та незабутні враження.



Одним із наших ключових напрямків є залучення дітей до оформлення бібліотечного простору. Разом із маленькими читачами ми творимо справжні чудеса. Казкові будинки: ми втілюємо казкові історії у вигляді оригінальних макетів і декорацій, які прикрашають нашу бібліотеку та створюють чарівну атмосферу. Діти з радістю беруть участь у цьому процесі, даючи волю своїй уяві та творчості.

Ми віримо, що навіть каталоги можуть бути цікавими! Вони оформлені у вигляді казкових палаців, що допомагає дітям легко знаходити потрібні книги.

Одним із яскравих прикладів нашої роботи є проєкт «Різдво на Бузиновій вулиці». Завдяки книзі Мартіна Баумбаха ми створили у бібліотеці справжню різдвяну казку, чарівні будиночки, які стали невіддільною частиною нашого святкового декору. Це було не лише весело та захопливо, але й допомогло дітям

відчути атмосферу свята та поринути у світ уяви.

Наш колектив постійно прагне до розвитку та вдосконалення. Ми беремо активну участь у Всеукраїнських проєктах, зокрема у програмі «НотаЄнота». Це серія антифейкових інтелектуальних ігор для дітей віком від 13 років. Мета гри – розвивати критичне мислення, показувати, як працюють фейки та дезінформація на основі реальних кейсів, навчати визначати ворожі впливи та протистояти маніпуляціям. За підтримки фонду «Партнерство за сильну Україну» ми провели вже 8 ігор, долучивши до них дітей з різних шкіл міста.



Ще одним важливим проєктом є «Казки до чаю». Цей проєкт реалізується в межах програми «Європейський союз для сталості громадського суспільства в Україні», що впроваджується ІСАР «Єднання» за фінансової підтримки Європейського союзу. Діти мають можливість створити власні унікальні казки з соціально-значущим висновком, які потім публікуються на сайті «Платформа мрій». Це чудовий спосіб розвивати творчі здібності та надихати дітей до письменницької діяльності.

Уже майже рік ми співпрацюємо з Валентиною Мержієвською над проєктом «MemoryCraft», щоб зробити вивчення історії України цікавим і доступним для дітей.

«MemoryCraft» – це:

- о тематичні заняття для дітей 10–13 років;
- о 21 знакова дата в історії України, адаптовані для уроків у 5–8 класах;
- о цікаві та доступні матеріали: тексти, ілюстрації, відео;
- о майстер-класи, де діти можуть створити власні поробки, пов'язані з історією України.

Завдяки «MemoryCraft» діти: краще зрозуміють історію своєї країни, розвиватимуть національну свідомість, навчатимуться працювати з інформацією, розвиватимуть творчі здібності. У 2022 році ГО «Валентність. Переосмислення» за підтримки Alight представили тематичні заняття «MemoryCraft» для дітей. Ці заняття вже використовують у школах та бібліотеках по всій Україні. Ми віримо, що «MemoryCraft» допоможе дітям полюбити історію України та стати свідомими громадянами.



Наша бібліотека робить усе можливе, щоб об'єднати людей та подарувати їм віру у краще майбутнє. Одним із яскравих прикладів нашої роботи є співпраця з місцевою Радою Ветеранів. Разом ми організували Вишиванковий благодійний ярмарок «Колекція добрих справжніх дитячих сердець» з нагоди Дня вишиванки. Цей захід став справжнім святом єднання та любові до України. Діти та дорослі разом виготовляли сердечка, які потім вишивали нитками. Кожне з цих неповторних творінь стало вираженням поваги та вдячності нашим захисникам. Вишиті сердечка будуть передані тим, хто бореться за мир та безпеку нашої країни. Це стане символом підтримки та віри у нашу перемогу. Бібліотека №19 – це місце, де кожна дитина може знайти щось цікаве та корисне для себе, відчувати підтримку та натхнення.

Ми щиро віримо, що книги та творчість можуть допомогти нам пережити найскладніші часи та збудувати краще майбутнє для України!

Тетяна Аванесова, завідувачка бібліотеки-філії №19 КЗК «Міська дитяча бібліотека» КМР, м. Кривий Ріг

«З ДОБРОМ НАЗУСТРІЧ...»

У такий непростий час для країни, та й для кожного українця зокрема, дитячі бібліотеки продовжують працювати зі своїми користувачами.

Наша бібліотека – бібліотека-філіал № 3 КЗК «Міська дитяча бібліотека» КМР у місті Кривий Ріг й надалі працює як із дітьми нашого міста, так і з дітками – ВПО, які вже стали новими криворіжцями.

Маленькі поціновувачі-ВПО дуже часто відвідують нашу бібліотеку, з ними проводимо різні масові заходи, спілкуємось, граємось – дітям не вистачає уваги дорослих, тих, хто завжди вислухає, «зануриться» у їхній неймовірно чудовий «дитячий світ».



Бібліотека в такий нелегкий час майже перетворюється в кімнату психо-емоційного розвантаження та позитивного, доброзичливого спілкування дорослих і дітей, на долю яких випало немало страждань і випробувань. Ці діти, на жаль, передчасно подорослішали. Але ми – дорослі повинні зробити все можливе і неможливе, щоб подарувати радість маленьким українцям. Саме в цьому ми й вбачаємо сенс нашої роботи на сьогодні.

Бібліотекарі проводять багато різноманітних, пізнавальних і розважальних заходів, намагаючись зробити дозвілля дітей цікавим, корисним і яскравим.

Наразі тісно співпрацюємо зі співробітниками Криворізької міської організації Червоного Хреста України, які проводять діток-ВПО на наші різноманітні заходи.

Усі наші заходи спрямовані на виховання почуття патріотизму, українських традицій, любові до найрідніших, шанобливого ставлення до навколишнього середовища, живої природи зокрема.

Так, наприклад, незабутньо яскравим був наш захід напередодні Дня вишиванки – етно-екскурс «Мій оберіг – моя вишиванка». Це свято люблять і дорослі, і діти, і з задоволенням вбираючись у яскраві сорочки.

Цей день присвячений нашому національному оберегу, українська вишиванка з'явилася багато століть тому, а кількість різних візерунків і технік порахувати немож-

ливо. Ця дата поєднує українців, прославляє нашу культуру, виховує любов до національних символів.

Яскраво та цікаво проведено наш захід, дізналися 10 цікавих фактів про наш оберіг. Як виявляється, перші вишивки на території слов'янських країн мали більш релігійний зміст і оберігали їхніх власників від зла. Саме тому сорочки оздоблювали візерунками на рукавах, комірах, по подолу та всюди, де тіло було відкритим. А діткам при народженні дарували вишиту сорочку, аби та оберігала їх від злих духів.

Діти із задоволенням, власноруч виготовили макет вишиванки, створили вишивану мапу України за регіонами. Грали у різноманітні українські народні ігри. Надзвичайно яскравою та незабутньою стала гра «Сонце – Небо», під час якої діти «відтворили» символічні кольори нашого прапора. Споконвіку український фольклор був багатий, колоритний і повчальний, на образах рослин, тварин привчали дітей до сімейних цінностей. Вірними своїм народним традиціям залишились і ми, діти з радістю взяли участь у інсценуванні «Ходить гарбуз по городу».



Неабияк підготувалися ми до заходу... Наша зала була оздоблена в українському національно-традиційному стилі (українська хата, вишиті рушники, національний одяг). Весело промайнув наш час, і діти, і ми, отримали величезне задоволення від заходу.

З незапам'ятних часів сім'я була і залишається основою основ, будучи заporукою продовження роду, виховання дітей, майбутніх свідомих громадян своєї країни. Конкурс малюнка «Моя сім'я – це Я», бібліотекарі разом із дітьми створювали родовідне дерево, малюнки про родину, сім'ю, дарували теплі слова близьким і рідним людям, одне одному, гралися в різноманітні ігри, найбільше дітворі сподобалась гра «В наших руках наша єдність!» Усі отримали величезне задоволення і весело провели час!

Також проведено цікавий захід – екологічна притча: «Підслухана розмова квітів» з метою виховання любові дітей до квітів, усьо-



го живого, що їх оточує, зокрема, до весняних первоцвітів, занесених до Червоної Книги України. Діти дізналися багато легенд про квіти – символи України, навчилися розрізняти польові, лісові та садові квіти. Було весело, гамірно, пізнавально та квітково!

До Дня сміху зібрала друзів бібліотеки – дітей ВПО весела карусель «Подаруй свою посмішку». Коло розваг, веселощів, забав, фото релаксу, змагань, ігор рухливих, і не тільки, підготували ми для дітей...

Крім того, дітлахи дізналися про науку, що вивчає сміх; про деякі факти з історії свята, найвеселіші народи Європи та світу. Про жарти, які люблять різні народи. Вікторини про відомі казки й улюблених казкарів. Загадки, шаради, ребуси, тощо. Веселощі та сміх лунали протягом заходу, добре підняли настрій нашим користувачам. Подарували їм яскраві «смайлики» з чудовими побажаннями... Сміх покращує життя – такий висновок зробили наші дітлахи сьогодні. Слова вдячності від батьків і дітей...

У сучасному суспільстві існують певні правила стосовно всіх сфер життя. Тому ми познайомили своїх читачів саме з правилами етикету. В нагоді стала Етикет-гра «Ввічливість на кожен день». Діти познайомились з видами етикету. Особливо сподобався дітям «Столовий етикет», уявили себе офіціантами престижного ресторану та сервірували столи. Дізналися про «мову» столових приборів. Діти «дарували» багато ввічливих слів один одному та бібліотекарям. Кожен учасник заходу отримав «Посвідчення ввічливої людини».

Щорічно бібліотека особливо радо зустрічає користувачів під час проведення Тижня дитячого читання. Цьогоріч Тиждень дитячого читання розпочався Казковим водограєм «Пригоди пані Казки», зібрав друзів нашої бібліотеки для розваг, ігор і веселощів. Мандрували казковими стежинами, пригадали улюблені казки та їхніх героїв. Особливо сподобалась дітям «Математична стежина» та ігрова. Відчули себе акторами відомих українських народних казок. Всі діти отримали неабияке задоволення від заходу, гарний настрій і подарунки.

Також у межах цього Тижня не менш цікаво проведено ігровий марафон «Цікавинки з книжкової сторінки або про бегемотиків» до Дня бегемота.

Захід проведено в пізнавально-ігровій формі. Цікавинки з життя бегемотів, гра-вікторина «Так чи Ні», веселі ігри та конкурси «Доведи бегемота до болота», «Смачненьке для бегемота», «Стиліст запрошує». Серед рухливих ігор найбільш сподобалася дітям руханка «Черепаша Аха». «Листівка-Подарунок» від «бегемотика» та солодкі, і не тільки, призи від представника «Червоного Хреста».

До Всесвітнього дня біженця бібліотека підготувала пізнавально-розважальний ігровий майданчик «Жабастory». На дітей чекала «Галлявина загадок», «Веселе болото ігор», цікавий мультфільм «Жабенятко шукає татка», веселі жаб'ячі перегони і не тільки, і – це все разом із неперевершеним, веселим і товариським головним героєм – жабенятком Кванею. Малюки отримали неймовірну насолоду та із задоволенням робили світлинки. Свято вдалося. Малюки залишились щасливі та задоволені і, звичайно, з чудовими фото на згадку.



Так, у цей скрутний час, коли дуже нелегко всім громадянам країни, наше покликання й обов'язок – бути корисними нашій громаді. У будь-який час у дітей має бути щасливе дитинство.

Кожен наш захід у пам'яті дитини залишився незабутньою сторінкою її життя. Щасливе дитинство, усмішка, сміх, «усміхнені очі» – ось мета нашої роботи.

Вікторія Рибалка, провідна бібліотекарка бібліотеки-філіалу № 3, КЗК «Міська дитяча бібліотека» КМР, м. Кривий Ріг

КРЕАТИВНІ МАСОВІ ЗАХОДИ ЯК МЕТОД ПСИХОЛОГІЧНОГО РОЗВАНТАЖЕННЯ ДІТЕЙ У

В умовах воєнного часу громадяни нашої країни все частіше стикаються зі значним погіршенням психоемоційного стану. Більше за всіх страждають маленькі українці, адже діти сприймають негативні події набагато ближче до серця ніж дорослі. Перед працівниками дитячих закладів постає питання про те, як допомогти своїм вихованцям пережити все це, врятувати від страшних подій їхню тендітну психіку та відволікти на щось позитивне. Працівники бібліотеки-філіалу № 5 КЗК «Міська дитяча бібліотека» КМР використовують для досягнення цієї мети креативні масові заходи. Така діяльність передбачає ретельніший підхід до підготування та проведення масової роботи.



Завідувачка бібліотеки-філіалу № 5 Леся Усатенко за роки роботи на своїй посаді збудувала дружні стосунки з керівниками всіх дитячих освітніх і культурних установ мікрорайону. Завдяки цьому ми маємо можливість проводити безліч різноманітних цікавих заходів.

Створюючи сценарій масового заходу, ми не лише популяризуємо читання книг, а й приділяємо багато уваги розвагам і творчості, адже, як уже було зазначено вище, нашою метою є психологічне розвантаження дітей, привнесення у їхнє життя чогось яскравого та креативного.

Творчі конкурси, танці та рухливі ігри неабияк допомагають відволіктися від звуків сирен і моторошних новин. Для цього навіть немає необхідності купувати дорогий реквізит, адже зробити його можна власноруч. У нагоді стануть буквально будь-які речі, навіть ті, які більшість людей вважає непотребом і поспішає віднести на смітник. Те ж саме стосується і костюмів. На створення образів наших працівників надихає косплей – популярний серед молоді напрямок сучасного мистецтва, суть якого полягає в перевтіленні у персонажів аніме, мультфільмів, відеоігор,

фільмів, коміксів тощо. У бібліотеці ми обладнали міні-ательє зі швейною машинкою, дошкою для прасування, клейовим пістолетом та іншими корисними речами. А в Інтернеті можна знайти майстер-класи на будь-який смак, навіть просто гортаючи стрічку соцмереж у вільний час. Погодьтеся, не так страшно сидіти в укритті і вивчати мінну безпеку, якщо розповідає про неї ніхто інший як Пес Патрон! Звісно ж, увесь костюм улюбленця дітей, включаючи велику плюшеву голову, яка відкриває рота, коли «песик» говорить, ми створили власноруч.

Образам фантастичних істот надають особливого шарму незвичайний деталізований макіяж і контактні лінзи нестандартних кольорів. Останні також є у нашому арсеналі, адже з ними персонажі стають просто неймовірними, ніби у професійних майстрів косплею! Навіть дорослі забувають про весь негатив, побачивши перед собою дружнього прибульця з блискучими візерунками на обличчі та неземними білими очима без зіниць. Або казкову героїню з величезними, як у ляльки, оченятами лавандового кольору. Або веселу відьмочку з бешкетливим поглядом, як у песика породи хаскі. А одна з наших працівниць не хоче розлучатися з креативним образом навіть у позаробочий час, тому вона пофарбувала своє волосся у зеленувато-блакитний колір, як у Мавки.



Дбаючи про дітей, не слід оминати увагою і тих, хто забезпечує нам мир і спокій. Наша бібліотека брала активну участь у благодійному марафоні «7 тижнів, 7 районів, 7 пікапів». Завдяки спільним зусиллям працівників закладів культури й освіти Кривого Рогу наші захисники отримали транспортні засоби, які так потрібні у їхній нелегкій справі.

Завідувачка бібліотеки-філіалу № 5 Леся Усатенко за багаторічну благородну працю, вагомий внесок у розвиток бібліотечної справи, творчу наснагу й активну культурно-



просвітницьку діяльність нагороджена нагрудним знаком «За заслуги перед містом» III ступеня.

Колись ми руйнували стереотипи про те, що всі бібліотеки нудні, а всі бібліотекарі суворі, але зараз наша головна мета – захистити дитячі душі від жахів війни, заховати малюків у фантастичні світи, прикривши від жорстокості сьогодення яскравою ковдрою казки.

Ірина Дімова, бібліотекарка I категорії бібліотеки-філіалу № 5 КЗК «Міська дитяча бібліотека» КМР м. Кривий Ріг

ДІТИ В БІБЛІОТЕЦІ: КОМФОРТНІСТЬ ОБСЛУГОВУВАННЯ ТА СТИМУЛЮВАННЯ ЧИТАННЯ

2024 рік – КЗК «Апостолівська міська бібліотека для дітей» живе і працює разом із усіма в умовах довготривалих повітряних тривог, відключень світла, але з турботою про духовну стійкість та безпеку своїх користувачів. Тому серед пріоритетних завдань були як традиційні, так і нові, викликані війною: залучення користувачів до бібліотеки, популяризація української книги і читання, соціально-психологічна підтримка читачів в умовах війни, розширення кола партнерів; створення власних інформаційних продуктів; робота з поповнення й актуалізації бібліотечного фонду; допомога ЗСУ та волонтерство.

Кожного року ми долучаємось до різних конкурсів на обласному чи всеукраїнському рівнях. Адже участь у конкурсах формує у читачів цілий спектр патріотичних почуттів – любов до рідної природи, краю, мови, розвиває естетичну свідомість особистості.

Так, в обласному творчому конкурсі фоторобіт «Дуже я люблю читати, поряд завжди друг хвостатий!» взяли участь 30 зворушливих фото. З них 4 переможців конкурсу, чий роботи визнані найкращими в області – Поліна Михайленко, Микола Вертиленко, Ліза Плевич і Михайло Альошин.

Читачі нашої бібліотеки були учасниками онлайн-флешмобу «Шевченкові березини» до 210 річниці з дня народження Т.Г. Шевченка.

Національна бібліотека для дітей оголосила Всеукраїнський конкурс дитячої творчості «Україна – Мрія!», в якому взяли участь і наші найзавзятіші користувачі.

Активний читач нашої бібліотеки Микола Вертиленко взяв участь у III Всеукраїнському екологічному конкурсі дитячого малюнка «Майбутнє планети у наших руках» у номінації

«Природа у твоїй улюбленій книжці».

Національний читацький марафон у межах Всеукраїнського тижня дитячого читання-2024 «Діти України читають захисникам» на підтримку воїнам. До нього приєдналася і наша читачка – Мілана Лебідь, з книгою Всеволода Нестайка «Пригоди в лісовій школі».

Переможниця «Лідер читання-2023» Дніпропетровщини, Поліна Михайленко, стала учасницею у VI Всеукраїнській сутінковій вечірці «Повірка чарівних істот українського фольклору» за книгами Дари Корній, яку організувала Національна бібліотека України для дітей в онлайн-форматі.

Діти Апостолівщини читають, відвідують бібліотеку, адже майже кожного дня наша бібліотечна родина поповнюється новими читачами. Нашим користувачам подобається затишна атмосфера бібліотеки та можливість поспілкуватися, погратись, позмагатися та взяти участь у різноманітних заходах.

У нас діє програма «Читай! Змагайся! Перемагай!» для читачів 1–4 класів.



Діти вперше завітали в чарівну оселю дитячої книги, яка не залишає жодної дитини байдужою. Тут їх зустріло розмаїття цікавих яскравих книг, журналів, іграшок. Новенькими палітурками книги посміхнулися до малечі та

повели їх у чарівний світ фантастичних пригод і мандрів.

Бібліотечний урок «Країна казкова – країна книжкова» проводимо з першокласниками та їхніми батьками наших трьох ліцеїв.

Маленькі читачі дізнаються, що таке бібліотека, які бувають книжки для дітей. Ознайомлюються з правилами поведінки читачів у бібліотеці та як поводитися з книгами. Першокласники відгадували казкових героїв і пограли з дидактичною книгою К. Перконос «На прогулянку!». Адже яскравий світ книги здатний не лише навчати, а й дивувати, пізнавати, творити, мріяти, дізнаватись багато нового та цікавого.



Під час бібліотечного уроку «Вибір книги в бібліотеці», другокласники ознайомилися з основними принципами вибору книги та виконали практичне завдання: вибрати ту чи іншу книгу. Дітки із захопленням переглядали книжечки.

Тиждень Дитячого Читання. Наші активні читачі 3, 4 класів ліцею №3 зібралися у бібліотеці на зустріч із книгами «В бібліотеку завітай та книжку прочитай». Учасники не тільки згадали свої улюблені книги, а й пограли в ігри – «Покажи жестом», «Я – книга», зробили вправу «Хлопчик, що читає книгу» та подружилися з книжковим черв'ячком Читайликом. Запам'ятали, що книга – джерело знань, а знання – велика сила. Вміло поспілкувалися та погрались. Читаємо-Перемагаємо!

Вивчати історію рідної країни потрібно з дитинства, а надто, якщо ця історія така цікава та героїчна як наша – українська. Тому для читачів 3-го класу бібліотекарка спільно з вчителем до Дня Соборності України провела майстер-клас «Долоньки Соборності». Діти виготовили долоньки єдності та записали на них найзаповітніші свої мрії, вказали державні символи і що для них є Україна. Юні поети декламували свої вірші, присвячені нашим захисникам, адже завдяки їм ми можемо відзначати День Соборності України.

Краєзнавча мандрівка «Рідне місто моє» зібрала активних читачів 3–4 класів. Діти прослухали легенду про Федькову криницю, згадали відомих історичних осіб, пов'язаних із нашим краєм, переглянули відеоінформацію про заснування міста та відповіли на питання вікторини.

У бібліотеці діє цільова програма «Здоров'я не все, але без нього все – нічого». Вона розрахована для користувачів 5–9 класів. За цією програмою у березні проведена годинка-цікавинка «Психічне здоров'я стосується кожного» з нашими активними користувачами 6-х класів ліцеїв №1, №3 та №4. Діти дізналися, що таке психічне здоров'я та як його зберегти. Вчилися з дівчатками розрізняти свої емоції, позитивно оцінювати себе та спілкуватися з однолітками. Пограли та виконали такі вправи – «Покажи ім'я жестом», «Ми подібні, але різні», «Чарівна коробка», «Побажання». А також читачі ознайомилися з книгами, які навчають розуміти і керувати емоціями.

Розуміючи важливість ментального здоров'я, у квітні проведено ще один захід. Якими вправами потрібно користуватися, коли страшно або сумно? Хто входить у коло підтримки? Які книги допоможуть впоратися зі страхом темряви, злістю, сумом...? Відповіді на ці питання з'ясували читачі 5-х класів під час тренінгу «Як подбати про себе? Ментальне здоров'я». А також познайомилися з книжковим черв'ячком на ім'я Читайлик, який порекомендував книгу української психологині та письменниці Світлани Ройз «Ключі сили». Кожен учасник на згадку отримав наліпки про здоров'я та гарний настрій.



У червні з активними читачами 7, 8, 9-х класів проведено хвилинку спілкування «Здоров'я – запорука успіху». Діти прослухали притчу «Все в твоїх руках» і «Секрет успіху», виконали вправу «Намалюй майбутнє», відповіли на питання вікторини, а закінчився захід вправою «Побажання». Дуже весело пізнавально провели час в бібліотеці!

Уже 5-й рік працює в бібліотеці клуб «Мое сонечко», створений для дошкільнят і молодих мам нашого міста. Працюємо як індивідуально, так і з невеликою групою дітей. У цьому році до Великодня з нашими наймолодшими читачами клубу «Мое сонечко» ми провели майстер-клас «Великодня писанка». Діти з особливим захопленням, гарним настроєм і вірою у мирне майбутнє розмальовували свою найгарнішу писанку.

Для користувачів 5–9-х класів діє клуб «У світі



прекрасного». У межах клубу до Міжнародного дня рідної мови проведена інтелектуальна гра «Відкрий, о рідна мово, свої скарбниці золоті!», в якій взяли участь читачі 7-х класів. Вони успішно впорались із завданнями: I раунд – «Ерудит», II раунд – «Фразеологічні викрутаси», III раунд – «стежинами народної мудрості». А ми, бібліотекарі, переконалися, що наші користувачі люблять і шанують рідну мову.

У формі бібліотечних посиденьок «Золоті зерна української літератури» до Всесвітнього дня поезії відбулося друге засідання клубу. Участь взяли читачі 5, 6, 7-х класів ліцеїв №1, №3 та №4. Діти згадали українських поетів і декламували вірші (Т. Шевченка, Л. Українки, В. Симоненка, П. Тичини, І. Жиленко) та поетів рідного краю (О. Василенко, Ю. Шовкун), пограли в гру «Я поет», де вчилися добирати рими до поданих слів. Микола Вертиленко читав власні вірші «Бережіть нашу мову!» та «Тривожний рюкзачок». Найактивніші учасники – Крістіна Рублевська, Катерина Мудра та Микола Вертиленко отримали невеличкі призи.

А третє засідання клубу «У світі прекрасного» – «Літні народні свята» відбулось у формі гри-вікторини. Діти прослухали історію свята Івана Купала, з книги Зірки Мензатюк «Зелені чари» дізналися про ритуал зривання розквітлої папороті, залюбки відповідали на питання вікторини та пограли в гру «Так чи ні». Наприкінці свята хлопчики та дівчатка із задоволенням взяли участь у купальському дійстві – стрибання через магічне «вогнище». Читачі цікаво та весело провели час, гарний настрій і доброзичлива атмосфера зробили його незабутнім і яскравим.

З нагоди Міжнародного дня захисту дітей у нашій бібліотеці ми провели літературний мікс «Дитинства світ чарівний». Учасниками були найактивніші читачі 2, 3 та 4-х класів. Читачі відповідали на запитання вікторини, виконали руханку «Літо, сонце» та пограли в гру «Меми». Швидко та радісно сплинув час, діти були в захваті. А наостанок усі отримали солодкі подарунки.

Велику роль в інформаційній роботі відіграє тісна співпраця з активом користувачів, батьків і керівників дитячого читання. Не можна уявити своєї роботи без активу, адже він допомагає в організації популяризації читання, книги та цікавих заходів. Детально про заходи, що проводяться в бібліотеці, можна подивитися на сторінці КЗК «Апостолівська міська бібліотека для дітей» у Facebook та Інстаграм.

Для нас було надзвичайно приємно, коли читачі нашої бібліотеки отримали книжкові подарунки від організації Український ПЕН, 26 примірників українських і світових авторів, цікаву та корисну дитячу літературу, яка була видана у 2023 році.



У 2023 році ми були серед 4 500 бібліотек, які долучилися до проекту «Валізка з книжками» та одними з 250 щасливчиків, які отримали валізку для КЗК «Апостолівська міська бібліотека для дітей».

Неймовірна валізка містить 22 дитячі книжки українських і зарубіжних авторів, ігри, розмальовки та посібник, як розмовляти з дітьми про війну. Окрім книжок увагу привернув «Книжковий Черв'ячок». Обійнявши його, можна читати книги та обговорювати їх у колі з друзями.

Отже, ми робимо все можливе, щоб наша бібліотека була сучасною, доступною і комфортною. Для цього потрібно бажання, творчий підхід і любов до читачів та професії.

Тож, незважаючи на обставини, і надалі працюватимемо так, щоб бути для читачів бібліотекою розвитку та гармонії, для колег – бібліотекою підтримки та креативності, для партнерів – бібліотекою взаєморозуміння та допомоги.

Світлана Плотнікова, директорка КЗК «Апостолівська міська бібліотека для дітей»

СОЦІОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ДИТЯЧОГО ЧИТАННЯ ЯК ЗАСІБ МОДЕРНІЗАЦІЇ РОБОТИ БІБЛІОТЕК ДЛЯ ДІТЕЙ

Читання має велике значення для розвитку дитини. Воно сприяє розвитку мовлення, уяви, креативного й аналітичного мислення, розширює світогляд і стимулює соціальну адаптацію дітей. Із загальносвітовим розвитком інформаційних технологій змінюються всі характеристики читання в цілому: тривалість, характер і мотиви читання дітей. Тому важливо своєчасно проводити соціологічні дослідження в бібліотеках з метою виявлення і розуміння актуальних потреб дітей і їхніх батьків, врахування уподобань та інтересів, покращення роботи бібліотек для дітей в цілому.

Дніпропетровська обласна бібліотека для дітей є важливою складовою в системі інформаційного забезпечення населення. Тому вдосконалення її діяльності стає все більш актуальним. Сприяє цьому науково-дослідна робота, яку проводить соціолог закладу. Мета цієї роботи – підвищити роль бібліотеки в інформаційному і культурному середовищі. Під час досліджень виникають нові навички та вміння, що дозволяють вносити зміни у роботу бібліотеки, вдосконалюватись, розвиватись, орієнтуючись на сучасні тенденції та настрої читачів.

Протягом 2023 року в Дніпропетровській обласній бібліотеці для дітей були проведені такі соціологічні дослідження: «Найулюбленіша книга батьків і дітей: візуальне опитування», «Феномен патріотизму у системі сучасних суспільних цінностей» і «Сучасний портрет бібліотекаря». Метою цих досліджень було виявити актуальні проблеми та напрямки дитячого читання, роботи бібліотек, визначити основні методи покращення роботи у відділах обслуговування читачів і бібліотеки для дітей.

У відділі обслуговування дітей дошкільного та молодшого шкільного віку було проведено соціологічне дослідження «Найулюбленіша книга дитинства батьків і дітей: візуальне опитування». Метою цього дослідження було виявити найпопулярніші книжки серед уподобань

читачів і їхніх батьків. Відвідувачам бібліотеки запропонували обрати серед 50 книжок ті, які їм подобаються найбільше. В дослідженні взяли участь 149 батьків і дітей. Протягом тижня всі бажаючі мали можливість обрати найулюбленішу книжку дитинства.

Найбільшу кількість своїх голосів батьки віддали таким книжкам: Клайв Стейлз Льюїс «Хроніки Нарнії», Ред'ярд Кіплінг «Рікі-Тікі-Таві», Астрід Ліндгрен «Пеппі Довгапанчоха», Памела Треверс «Мері Поппінс» і Всеволод Нестайко «Тореодори з Васюківки».



Наші маленькі відвідувачі віддали свої голоси за такі книжки: Наталя Вовк «Літачок-рятівничок», Джулія Дональдсон «Місце на мітлі», Джулія Дональдсон «Суперчерв'як», Олена Ягубець «Сміттевоз ГАРБІ» та Іван Малкович «Велике місто, маленький зайчик, або Мед для мам».

У результаті цього дослідження будуть враховані виявлені вподобання, запити та побажання користувачів для подальшого якісного формування фонду, правильності розстановки, вивчення пасивної й активної його частин.

З відділом обслуговування дітей середнього та старшого шкільного віку проведено дослідження: «Феномен патріотизму у системі сучасних суспільних цінностей». Респондентами виступали учні-читачі старшого шкільного віку. Всього опитано 64 респонденти. Метою цього дослідження – вивчити думку читачів щодо феномену патріотизму.

Більшість опитаних – 68,5% вважають себе патріотами. Так, 55,6% читачів вважають, що рівень їхнього патріотизму за останній рік підвищився. До основних проявів патріотизму учні віднесли: любов до своєї країни (83,2%), знання історії своєї країни (74%), готовність захищати свою країну (64,8%), спілкування державною мовою (31,5%) та дотримання усіх законів країни (27,8%).



Найбільше читачі пишуться українськими військовими і волонтерами (68,5%), українською мовою й історією України (59,3%), традиціями та культурою (57,4%), природними багатствами та краєвидами (53,7%).

На думку опитаних, сьогодні справжніми патріотами своєї країни є: військові, волонтери, В.О. Зеленський, В.Ф. Залужний, Сергій Притула та інші.

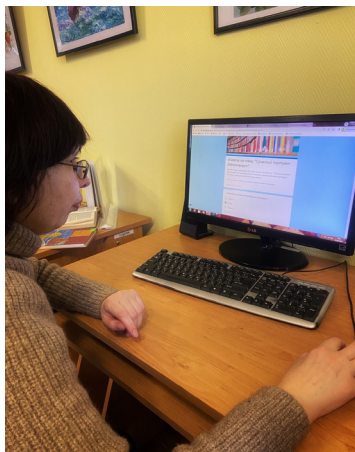
59,3% опитаних пишуться тим, що вони громадяни України, серед них 77% цікавляться майбутнім України, а 19% планують жити за кордоном.

Майже 52% читачів вважають, що бібліотека має вплив на формування патріотичних поглядів.

Більшість учнів не беруть участі у заходах патріотичного спрямування, але хотіли б (40,6%). На думку опитаних, у бібліотеках необхідно проводити патріотичні заходи, розповідати про культуру України, проводити зустрічі з захисниками України, запроваджувати патріотичні креативні проекти, програми, конкурси, акції, ігри, презентації та тематичні книжкові виставки, щоб впливати на розвиток патріотизму серед дітей.

Під час цього дослідження ми отримали дані, які варто враховувати при плануванні роботи бібліотек з метою розширення бібліотечних послуг для покращення проведення масових заходів, задоволення інформаційних потреб, конкретних запитів, очікувань, мотивації звернень до бібліотеки.

Також Дніпропетровська обласна бібліотека для дітей провела соціологічне дослідження серед бібліотечних фахівців Дніпропетровської області «Сучасний портрет бібліотекаря». В дослідженні взяло участь 36 фахівців області, які поділились із нами своїми думками та спостереженнями. Мета цього дослідження – визначити основні риси та якості, професійні навички, притаманні сучасному бібліотекарю, та виявлення проблем, з якими вони стикаються в своїй професійній діяльності.



Серед опитаних працівники у віці до 30 років (2,9%), від 31 до 45 років (47,6%), від 46 до 55 років (30,5%), від 56 років і більше (19%). Вони мають вищу або середню спеціальну освіту та стаж роботи до 5 років (18,8%), від 5 до 10 років (8,7%), 11–20

років (39%), від 20 до 30 років (12,5%), понад 30 років (21%).

Так, 82% опитаних бібліотекарів задоволені своєю роботою. Серед них 41% обрали цю професію, бо їм подобається бібліотечна справа, а 32,7% обрали професію випадково.

На думку опитаних, відповідальність, творчі здібності, любов до своєї професії, професійні знання, працелюбність, організованість і комунікабельність характеризують їх як фахівців бібліотечної справи.

У свій вільний час респонденти найчастіше займаються домашніми справами (62%), проводять час із родиною та друзями (56,4%), читають літературу (46,9%), переглядають кіно/серіали вдома (28%), відвідують кіно, театри, музеї (17,4%). Також більшість фахівців мають власні захоплення, такі як садівництво, вишивання, кулінарія, музика, вокал, подорожі, фотографування, писанкарство, вивчення іноземних мов, написання віршів і творів.

Більшість опитаних (59,4%) мають потребу у поглибленні професійних знань. Найбільше їх цікавить запровадження інноваційних форм роботи з користувачами (44,8%), застосування новітніх технологій у своїй роботі (39,5%), досвід роботи інших бібліотек (37,8%), взаємовідносини між бібліотекарем і читачами (31,7%), виховання інформаційної культури читача (21,5%).

Найефективнішими формами підвищення кваліфікації фахівці вважають тренінги, курси (43,8%), семінари, наради (37,5%), майстер-класи (33,4%), самоосвіту (27%) та вебінари (25,3%). Але на заваді процесу освіти, на думку бібліотекарів, стоять такі перешкоди як брак коштів на участь в освітніх процесах, низька мотивація до навчання та брак вільного часу.

Бажання розвивати себе, відчуття важливості своєї роботи та матеріальна винагорода – це основні мотиви для підвищення професійної компетентності бібліотекаря.

Такі дослідження дають можливість задовольнити інформаційні потреби, конкретні запити бібліотекарів, удосконалити форми і методи роботи, організувати якісне обслуговування, зробити комфортний клімат у колективі, створювати цікаве та змістовне дозвілля для бібліотекарів як у межах бібліотеки, так і за її межами.

Висновки соціологічних досліджень дають можливість бібліотеці сформулювати завдання своєї діяльності з урахуванням потреб наявних чи потенційних користувачів, організовувати програми та заходи, щоб спонукати дітей до активного читання, створити комфортні умови для дитячого читання та для роботи бібліотечних фахівців.

Олена Федорцова, соціолог КЗК «Дніпропетровська обласна бібліотека для дітей»

ЛЯЛЬКОВИЙ ТЕАТР У БІБЛІОТЕЦІ

Дружний і веселий гурт казкових персонажів і ляльок поселився поруч із новенькими книжками в бібліотеці-філії №1 для дітей КЗК «Жовтоводська ЦБС» з того часу, як в листопаді 2023 року при бібліотеці був створений ляльковий театр «Веселка». Театр ляльок – веселий захопливий вид мистецтва. Як ігрова форма бібліотечної роботи, він об'єднав театр-ляльку та книгу. Лялькові вистави звертають увагу маленьких читачів на книгу і читання, викликають у них позитивні емоції.



Ляльковий театр «Веселка» бібліотеки-філії №1 для дітей користується великою популярністю серед маленьких читачів нашого міста. Його діяльність допомагає дітям виявити свої здібності, вчить їх творчо мислити, реалізовувати свою фантазію, збагачуватися новими знаннями, долучитись до культурних і літературних цінностей

Наш театр ляльок — це театральне видовище, в якому діють ляльки, що рухаються за допомогою бібліотекарів. Організують вистави бібліотечні працівники. Театр «Веселка» відкриває дітям двері у захопливий світ мрій, фантазій і цікавих історій, а ще – допомагає привернути увагу маленьких читачів до книжки, «оживити» її, спонукає дітей після цікавого перегляду зануритися в її зміст. Бібліотечний театр розширює читацьку аудиторію, допомагає створити атмосферу свята, створює гарний настрій, збагачує дітей враженнями, викликає у них різноманітні емоції, сприяє їхньому загальному розвитку й естетичному вихованню. На сцені театру можна побачити різноманітні лялькові вистави, де панує позитивна енергетика.

Процес створення вистав, починаючи із написання сценаріїв, виготовлення ляльок, реквізиту, декорацій, постановки та музичного оформлення, здійснюють бібліотечні працівники.

Репертуар лялькових вистав – найрізноманітніший. Основні – це інсценізація

літературних творів українських і зарубіжних авторів. Веселі й сумні, повчальні та розважальні історії об'єднані сюжетною канвою, яка базується на інформації про улюблені дитячі книжки, їхніх мудрих і добрих порадників. Діти мали можливість переглянути лялькові вистави «Лисичка йде до бібліотеки», «Колосок», «Сірко», «Різдвяна рукавичка», «Святий Миколай», «Поросятко Чок». Усі ці вистави без винятку сприймаються з великим захопленням, тому що вони яскраві, видовищні, мають гарне музичне оформлення, написані з добрим гумором, спонукають глядачів до активного сприйняття, відгадування загадок, розв'язання кросвордів, участі в конкурсах тощо.

Чимало вистав було зіграно у бібліотечних залах і на майданчиках у школах. Здавалось, зараз це не на часі, але саме сьогодні діти хочуть поринути у світ казки, ляльки і гри.

Щасливі посмішки, очі, що світяться, і радісні обличчя малюків після вистави лялькового театру переконливо свідчать, як діти люблять цей театр.

За допомогою лялькових вистав «Поросятко Чок – безпечний Інтернет», «Поросятко Чок» дітлахи отримали багато корисної інформації про правила безпечного Інтернету та безпеку дітей вдома.



Різноманітні лялькові вистави організовуються для дітей ВПО та їхніх батьків. Глядачі одразу забувають про сьогодення і поринають у казку, відволікаються від сумних подій, і це для них неоціненно, адже мистецтво під час війни виконує величезну роль, дарує позитивні емоції, додає сил.

Читачі бібліотеки взяли участь у Всеукраїнському конкурсі «Конституція для всіх: і великих і малих», перевтілюючись у героїв лялькової вистави, інсценували життєві ситуації, в яких демонстрували правові відносини згідно статей Конституції.

Вистави лялькового театру «Веселка» відбуваються щомісяця. Завжди з радістю



чекаємо маленьких читайликів у бібліотеці, де завжди цікаво і весело, адже бібліотечний ляльковий театр відкриє дітям двері у захопливий світ мрій, фантазій і цікавих історій. Юні глядачі лялькового театру поринають у світ дивовижних пригод, куди їх запрошує цікава казка, яка навчає дітей цінувати знання, шанувати книгу, поважати працю інших людей.

Ляльковий театр – один із найяскравіших і найемоційніших засобів, який формує

соціальні навички дитини, адже кожна казка або літературний твір для дітей завжди мають моральну спрямованість. І що найголовніше, у лялькових виставах обов'язково все закінчується добре, добро перемагає зло. Під час вистав діти бачили приклади дружби, доброти, взаємоповаги, працьовитості, вчилися розуміти і переживати зміст літературного твору.

Отож, ідей безліч. Не забуваємо доповнювати такі заходи елементами із популяризації книги та читання. Проявляємо фантазію, творчий підхід до своєї роботи і успіх – гарантовано! В майбутньому плануємо залучати дітей та їхніх батьків до участі в театральних постановках. Започаткувавши нову форму роботи, бібліотекарі впевнені, що театр стане для дітей тією країною, де відбуваються дива і здійснюються найзаповітніші бажання.

Наталя Гавеля, завідувачка бібліотеки-філії №1 для дітей КЗК «Жовтоводська ЦБС»

МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ

СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ – НЕЗАМІННИЙ ІНСТРУМЕНТ КОМУНІКАЦІЇ



У наш час соціальні медіа є невід'ємною складовою у діяльності будь-яких установ і закладів, особливо тих, що спрямовані на роботу з людьми. Їх можна розглядати як глобальне інформаційне середовище, універсальний інформаційний ресурс, ефективний засіб обміну інформацією, потужний інструмент навчання. Серед позитивних функціональних характеристик, які посилюють популярність медіасервісів, виділимо: доступність, відкритість, практична спрямованість; масовість аудиторії та багаторівнева взаємодія; оперативність та інтерактивність, можливість діалогу і зворот-

ного зв'язку; зручність і різноманітність форм комунікації та інструментів для контенту; мобільність та інтегрованість із іншими ресурсами.

Українська бібліотечна спільнота доволі широко представлена на просторах онлайн-осередків. Активізація медійної діяльності уможливорює просування бібліотеки та формування її іміджу, а також створює сприятливі умови для розвитку бібліотечного фахівця як особистості та професіонала. Серед основних векторів розвивального ефекту соціальних медіа можна зазначити:

- обмін інформацією й узагальнення професійного досвіду. Завдяки інтерактивності цифрового простору з'являються почуття єдності з професійною спільнотою. Долучаючись до спільноти, ми долучаємося до спільної діяльності, стаючи співавторами, тобто і споживачами, і виробниками інформації одночасно. Щоб зробити професійні контакти ефективними й інформативними, ми маємо усвідомлювати свою відповідальність, і, готуючи дописи, не забувати про поєднання кількості з якістю;

- набуття нових компетентностей та підвищення фахового рівня. Регулярна по-

дача авторських дописів сприяє навичкам журналістської діяльності, підвищує майстерність писемного мовлення і культуру роботи з текстом, вміння правильно подавати інформацію. При цьому бібліотекар може виступати також у ролі фоторепортера, представляючи світлини чи відеосюжети, що теж вимагає певного професіоналізму;

- професійна самореалізація та розкриття творчого потенціалу. Соціальні медіа є, по суті, творчою лабораторією для самовираження. Підготовка якісного контенту – це просування успішного досвіду, відображення результатів проведених досліджень, знайомство з історією бібліотеки, корисними ресурсами, цікавими заходами, ініціативами, цікавими виданнями, – є результатом професійної самореалізації, що згодом може перетворитися на нові ідеї чи проекти;

- наставництво та зміцнення професійних зв'язків. Віртуальна реальність розширює коло професійних контактів і створює новий тип соціальних взаємовідносин. Серед базових принципів співпраці – професійний підхід, корпоративність, довірчі стосунки, налагоджений діалог.

Соціальна мережа для бібліотеки – це додатковий сервісний ресурс і платформа для реалізації бібліотечних проєктів. Завдяки соціальним мережам є можливість заявити про свою діяльність та безпосередньо спілкуватися з колегами, читачами, дізнатися їхню думку, побажання, зауваження. Аналізуючи інформаційні пости, коментарі, перепости та вподобання, проводяться різноманітні маркетингові дослідження. Основні функції бібліотечних сторінок в соціальних мережах:

- представницька, являє собою презентацію успішного функціонування бібліотеки;

- інформаційна – полягає в забезпеченні користувача інформацією щодо нових надходжень, презентації змістовних інформаційно-аналітичних матеріалів;

- комунікативна та навігаційна полягає в забезпеченні можливості з'єднання між документом і користувачем, передбачає надання потрібної інформації за допомогою електронних технологій;

- вивчення соціальної структури користувачів, що спрямована на дослідження інформаційних запитів із метою оптимізації процесу відбору інформації;

- коригувальна, полягає в аналізі функціонування соціальної сторінки та розробці пропозицій щодо внесення змін, спрямованих на підвищення її ефективності.

Робота в соціальних мережах полягає не тільки в оперативному розміщенні новин, а й у постійній підтримці зв'язку з користувачами. Оперативні відповіді формують привабливий образ співробітників бібліотеки як професіоналів своєї справи. Розміщуючи контент, потрібно аналізувати статистику. Так, за останні роки значно зросла кількість користувачів, які заходять на сторінки з мобільних пристроїв. Існує суттєва різниця між ними та тими, хто заходить із ПК: з комп'ютера заходять один раз і на триваліший час (проглянути стрічку новин, роздивитися фото, профілі друзів, написати пост), мобільний користувач – до 30 разів на день на декілька хвилин (перевірити повідомлення, поставити like, прочитати заголовки). Все це слід враховувати і знати, на яку аудиторію орієнтована конкретна бібліотека.

Фахівці вивели «Золоту формулу контенту», де пропонують розділяти матеріали на 1/3 рівні частини (бібліотечні, наукові та суспільні події). По-перше, соціальна сторінка закладу повинна мати брендовий контент, який складається з фото бібліотеки, її контактів, годин роботи, інформації про напрямки діяльності. По-друге, сторінка містить тематичний контент. Це може бути календар бібліотечних подій, інформація про нові надходження літератури, розкриття книжкових фондів, популяризація електронних ресурсів і баз даних. По-третє, на бібліотечній соціальній сторінці бажано розмістити емоційний розважальний контент, який включає звітування щодо культурно-просвітницької діяльності бібліотеки та інші цікаві повідомлення розважального характеру.

Також фахівці радять використовувати правило 70/20/10.

70% – ціннісний унікальний контент;

20% – контент, який ви поширили: поширення чужих публікацій;

10% – рекламний контент: просування ваших подій, послуг тощо.

Щодо подачі публікацій бібліотекою в соціальні медіа виділяють два підходи:

- системний, при якому бібліотека може представляти публікації календарно (за планом) чи надавати перевагу маркетинговій структурі інформувань – висвітлення подій в системі анонс-реліз-постреліз.

- спорадичний. Це представлення публікацій бібліотекою час від часу, нерегулярно та випадково.

Управління інформаційним контентом – складне завдання. Робота динамічна і базується на унікальних кейсах, для яких необхідно застосовувати певні правила.

Модератор – це спеціаліст, який підтримує порядок на вебресурсах, оперативно реагує на запити відвідувачів, контролює коректність інформації, яку надають користувачі сайту, форуму та соціальних мереж. Модеруванню практично ніде не вчать, більшість фахівців, самостійно освоюють необхідні навички та стають модераторами. До обов'язків модератора входить видаляти або коригувати повідомлення інших користувачів, а не лише свої. Це робиться, якщо в повідомленнях міститься таке, що порушує правила сторінки, або якщо була технічна помилка. Також модератор може застосовувати санкції стосовно порушників правил, тобто тимчасово або постійно блокувати акаунт доступ до майданчика. Адміністратор соціальної сторінки розміщує пости та займається оформленням сторінки, видаляє спам у постах і відповідає на повідомлення, стежить за обговореннями у коментарях.

Головна відмінність соціальних мереж полягає в тому, що вони пропонують двонаправлену взаємодію з потенційним користувачем. Тож вибудувати якісний віртуальний діалог дуже важливо. Пропонуємо декілька порад:

- активніше популяризувати події у бібліотеці (новини, акції, проекти, заходи);
- висвітлювати освітній та науковий контент (нові підручники, електронні навчально-методичні ресурси, матеріали для підготовки до іспитів);
- сприяти організації інтелектуального дозвілля та розвитку особистості (анонси видань сучасної та класичної художньої літератури, рекомендації до читання творів);
- забезпечити постійний і оперативний зворотний зв'язок із користувачами (консультації щодо бібліотечних сервісів, обмін думками тощо);
- організувати щоденну публікацію постів на сторінці бібліотеки, а значить щодня з'являться у стрічці новин користувачів, тим самим залучати їх до віртуального та фізичного бібліотечного простору.

Як правильно написати актуальний пост у соціальній мережі:

- мета поста. Перед написанням важливо розуміти, що саме ви хочете донести своїм постом, якої реакції очікуєте, і чітко знати інтереси аудиторії, якій адресовано інформацію. У цьому випадку завдання посту стає очевидним, а це – половина успіху (проінформувати, розпалити дискусію, змусити поділитися контентом);
- приваблива картинка – 50% успіху. Яскрава картинка для посту змусить зупинити на ній погляд і перейти за посиланням. Такий візуальний контент у разі ефективніший за тисячі слів і прийомів. Однак дібрати картинку для публікації не так просто, як може здатися;
- коротко – значить талановито. Пости мають бути лаконічні. Оптимальна довжина успішного по-

сту рекомендована 40–70 символів, максимальна – до двохсот. Рекомендується використовувати легкий стиль, сухі інформаційні тексти не використовувати. Пам'ятайте, спілкування відбувається із людьми, близькими за інтересами. Тож чим простіше і легше буде написаний пост – тим більше шансів привабити аудиторію;

- бажано пост закінчувати хештегом. Це ключове слово або фраза, для структурування текстових повідомлень за темою або типом;
- аналіз результативності публікації. Не варто думати, що після розміщення посту робота з публікацією закінчилась. Для перевірки ефективності викладеного матеріалу необхідно регулярно відстежувати коментарі, репости, лайки, охоплення аудиторії тощо. На підставі цього можна формувати теми майбутніх постів і розробляти маркетингову стратегію у цілому.

З кожним днем присутність бібліотек у соцмережах лише зростає, тому співробітникам книгозбірень важливо не лише вміти працювати з новітніми технологічними інструментами, а й бути креативними, мати критичне мислення та певний набір навичок, пов'язаних із пошуком, опрацюванням і поширенням інформаційного продукту.

Рекомендована література:

1. Бібліотека в інтерактивному медіасередовищі: стан та перспективи: монографія / В. Струнгар; відп. ред. Ю.М. Половинчак; Нац. акад. наук України, Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського. – Київ: НБУВ, 2021. – 252 с.
2. Бібліотеки у формуванні інформаційного ресурсу стратегічних комунікацій українського суспільства: монографія / В.М. Горовий, С.В. Горова, М.Б. Закіров та ін.; наук. ред. В.М. Горовий; Нац. акад. наук України, Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського. – Київ, 2021. – 252 с.
3. Бібліотечні портали знань: монографія / Т. Власова, О. Вощенко, С. Галицька [та ін.]; відп. ред. К.В. Лобузін; Нац. акад. наук України, Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського. – Київ: НБУВ, 2022. – 320 с.
4. Роулз Д. Цифровий брендинг: Повне покрокове керівництво зі стратегії, тактики, інструментів та вимірювань / Д. Роулз. – 2-ге вид. – Харків, 2020. – 256 с.
5. Сінгер П. Війна лайків. Зброя в руках соціальних мереж / П.В. Сінгер, Е.Т. Брукінг. – Харків, 2019. – 319 с.
6. Соціальні комунікації та медіатехнології у контексті міждисциплінарних досліджень: колективна монографія / В.М. Дрешпак, Н.О. Кодацька, Г.А. Сенкевич [та ін.]; Ун-т мит. справи та фінансів. – Дніпро: УМСФ, 2023. – 229 с.
7. Соціальні мережі як інструмент взаємовпливу влади та громадянського суспільства / Нац. акад. наук України, Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадсько-

го. – Київ: Нац. б-ка України, 2014. – 258 с.

8. Олтрейд Д. Нове мислення. Від Айнштейна до штучного інтелекту: наука і технології, що змінили наш світ / Д. Олтрейд. – Харків, 2022. – 368 с.

9. Підвищення ефективності діяльності бібліотечно-інформаційного комплексу в умовах цифровізації: наук.-метод. зб. / Нац. акад. наук України, Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського, Ін-т бібліотекознавства; відп. ред. О.М. Василенко. – Київ: НБУВ, 2022. – 191 с.

10. Цифрові бібліотечно-інформаційні ресурси у розбудові наукового сегмента

національного інформаційного простору: монографія / С.С. Гарагуля, Н.О. Гриценко, Л.А. Дубровіна та ін.; відп. ред. К.В. Лобузін; Нац. акад. наук України, Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського. – Київ: [б. в.], 2021. – 416 с

Оксана Шевченко, заступниця директора з внутрішньобібліотечної роботи Дніпропетровської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія

ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ: ПОШУК НОВИХ ФОРМ

Показником зрілості суспільства є ставлення до пам'яток історії та культури. Збереження їх та популяризація мають бути одним із важливих напрямків державної політики, адже багата культурна спадщина України є частиною всесвітнього культурного надбання. Мільйони пам'яток історії та культури перебувають на державному обліку в регіонах України. Петриківський розпис став регіональним культурним елементом, включеним до списку нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО як такий, що потребує термінового захисту.

Популяризація культурної спадщини регіону є актуальним напрямком роботи Дніпропетровської обласної універсальної наукової бібліотеки імені Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія (ДООУНБ). З метою осмислення, збереження та популяризації народних традицій регіону в бібліотеці реалізується проєкт «Душа скарби прадавні стереже...». Фахівці спеціалізованих відділів проводять цикли заходів, урізноманітнюючи роботу цікавими формами подачі інформації та креативними підходами.

Наприклад, у відділі документів із питань мистецтва ДООУНБ організовано низку культурно-просвітницьких заходів. Тематичний вечір «Петриківка в музиці та поезії» став чудовим прикладом міждисциплінарного підходу до популяризації культурної спадщини. На захід були запрошені шанувальники декоративного розпису, відомі місцеві митці, музиканти та поети. Бібліотекарі підготували інформаційну локацію з тематичними виданнями та презентували виставку робіт місцевих художників, які спеціалізуються на петриківському розписі. Поети декламували вірші, присвячені українському народному мистецтву, природі та традиціям. Справжнім подарунком для присутніх став виступ музичного колективу «Гармонія душі», який



виконав українські народні пісні. Художники-волонтери провели практичне заняття, де, надихнувшись музикою та поезією, учасники створили власні невеликі малюнки. На згадку про захід гості отримали малювничі листівки з петриківським розписом і висловами про мистецтво та культуру.

До 100-річчя від дня народження заслуженого майстра народної творчості Федора Панка у відділі документів з питань мистецтва відбулась мистецька година «Новатор та експериментатор народного мистецтва». Під час заходу відвідувачів знайомили з основними етапами творчості митця, розповіли про його художню шевченкіану, яка посіла чільне місце у творчості майстра. На захід були запрошені син Федора Савича – Віталій Панко, а також мистецтвознавці та художники, які охоче ділилися з присутніми спогадами про великого новатора петриківського розпису. Особливо присутнім сподобалась віртуальна подорож етнографічним музеєм Федора Панка.

Майстер-класи у бібліотеці стали майданчиком для спілкування з одnodумцями, обміну досвідом та знайомства з новими людьми. Учасники практичних уроків малювання навчаються азів петриківського розпису, розвивають художні здібності та загальні



знання про українську культуру і мистецтво. Цьому сприяє відносна простота техніки виконання малюнку, що не потребує особливої підготовки, тобто будь-хто, спробувавши розпис уперше, може відразу побачити відносно позитивний результат своїх зусиль, що, знову ж таки, викликає задоволення як від результату, так і процесу. Кожне заняття має заспокійливий і терапевтичний ефект, допомагає відвідувачам знизити рівень стресу та покращити загальний емоційний стан. Виводячи символи сонця та козацької мужності, малюючи квіти та птахів, вони заряджалися позитивними емоціями. Завдяки співпраці з асоціацією «Тріангль Женерасьон Юманітер» у Регіональному тренінговому центрі ДОУНБ було організовано цикл майстер-класів «Барви Петриківки», де користувачі мали можливість розвивати свою креативність і відкривати для себе нові хобі. Отже, майстер-клас дуже вдала і результативна форма презентації, адже допомагає залучити майже всі центри отримання інформації, сприяє розвитку творчих здібностей і задоволенню естетичних потреб.

Для слухачів Університету третього віку була організована просвітницька лекція «Петриківський розпис: традиції та сучасність», на якій бібліотекарі розповіли не тільки про основні історичні етапи розвитку петриківського орнаменту, а ще й про використання традицій петриківського розпису в сучасних видах мистецтва. Бібліотекарі ознайомили з особливостями брендування, історією створення логотипа «Петриківка» та творчістю молодих майстрів, які популяризують цей декоративний розпис по всьому світові.

Бібліотечний мистецький салон «Експромт» уже багато років є платформою для презентації творчих робіт місцевих художників і музикантів. У співпраці з Дніпропетровською академією музики ім. М. Глінки проводяться виступи музикантів-аматорів і професіоналів. Організація літературно-музичних заходів сприяє збереженню та розвитку культурної спадщини і робить бібліотеку центром активного громадського життя. Наприклад, концертна програма «Петриківський розпис – кольори життя» зібрала у бібліотеці аншлаг. Багато людей прийшли послухати пісні у виконанні відомого дніпровського барда, де на них чекав приємний сюрприз. Бібліотекарі разом із молодіжною театральною студією створили ціле театралізоване дійство, присвячене історії селища Петриківка, де народилося це декоративно-ужиткове народне малярство. А кіноперегляд документального фільму «Історії війни. Петриківка. Кольори перемоги» розкрив захопливу, заспокійливу та надихаючу роль мистецтва в умовах воєнних дій.

Найефективнішим способом популяризації культурної спадщини серед молоді є етнографічні квести й інтерактивні тести, за допомогою яких кожен може перевірити обізнаність у знаннях про автентичну українську культуру. Наприклад, у відділі читальних залів відбувся пізнавальний захід «Петриківські візерунки» для учнівської молоді Дніпровського ліцею № 1. Граючись, діти навчалися складати сенкани про петриківський розпис, відгадували тематичні ребуси та самі складали їх за допомогою генератора. Такі вправи допомагають малечі не тільки збільшити словниковий запас із певної теми, а ще й в ігровій формі тренувати пам'ять, мислення та інтуїцію, розвивають кмітливість, логічне мислення. Наприкінці заходу діти переглянули український мультимедіа «Це наше і це твоє. Унікальний петриківський розпис – наш!», де улюблені герої розповідають про дивовижні цікавинки нашої країни. У результаті вийшла весела і легка гра. Учасники квесту були і задумливими, і уважними, і натхненними, і усміхненими. Кожен отримав незабутні враження й захохотувальні призи.

Петриківський розпис – це чудовий тренажер для інтелектуальних і творчих здібностей дитини через те, що чудово розробляє дрібну моторику рук, яка, своєю чергою, ефективно запускає розумові процеси. У співпраці з благодійним Фондом «Карітас Донецьк» для дітей внутрішньо переміщених осіб був організований квест «Казкова квітка Петриківки», де учасники ознайомилися з легендою про петриківський розпис, навчилися основам петриківського розпису та створили свої перші роботи. Бібліотекарі разом із дітьми малювали петриківську жоржину, співали українських народних пісень і гралися в петриківське лото. Діти залюбки читали вголос вірші з книги Тамари Артем'євої «Веселкові квіти». Позитивні емоції,

радісні усмішки та яскраві фото на згадку залишаться в пам'яті учасників заходу надовго.

Створення цифрового контенту, присвяченого петриківському розпису, потенційно сприяє підвищенню туристичної привабливості нашого регіону. Віртуальні тури, туристичні карти, путівники та інші цифрові ресурси можуть зацікавити потенційних туристів і стимулювати їх відвідати ці місця. На порталі «ДніпроКультура» опубліковано низку статей про майстрів петриківського розпису: журналістів, краєзнавців і активних партнерів бібліотеки. Аналіз статистики переглядів статей з цієї тематики доводить, що матеріал на цифровій платформі дозволяє охопити значно ширшу аудиторію користувачів. Завдяки цьому інструменту петриківський розпис може бути представлений не тільки в Україні, а й за її межами, знайомлячи людей із унікальним українським мистецтвом по всьому світові.

Популяризація цієї тематики у соціальних бібліотечних мережах та блозі теж допомагає просувати петриківський розпис, привертаючи увагу до самобутнього виду мистецтва та залучаючи нових шанувальників. Так, на бібліотечних сторінках в Instagram та Facebook були створені інформаційні пости про найвідоміших майстрів петриківського розпису, презентувалися навчально-методичні посібники з основ композиції та техніки декоративного малювання, альбоми з колекціями та путівники історичними місцями. На бібліотечному сайті розміщена віртуальна виставка «Сонячні барви декоративного розпису», де представлено літературу з теорії та практики розпису, підручники, які допоможуть у розвитку творчих здібностей та фантазії, навчать правильно добирати кольори та komponувати елементи декору. Ця виставка є незамінним джерелом інформації при плануванні уроків для вчителів і педагогів. Матеріали, на ній презентовані, можуть допомогти створити ефективну програму навчання та підготувати учнів до участі в конкурсах і виставках.

З нагоди 70-річчя членства України в ЮНЕСКО та популяризації нематеріальної культурної спадщини нашого краю, за ініціативи управління з питань культури та спорту Дніпропетровської обласної ради, за підтримки Дніпропетровської обласної універсальної наукової бібліотеки імені Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія був оголошений обласний конкурс серед публічних бібліотек області на кращий сценарій комплексного заходу з популяризації, вивчення та поширення об'єктів нематеріальної

культурної спадщини Дніпропетровської області «Скарби Дніпропетровщини: вивчаємо, цінуємо, популяризуємо». Учасникам конкурсу запропоновано розробити сценарій комплексного заходу за темами: «Петриківський розпис – українське декоративно-орнаментальне малярство XIX–XXI ст.» та «Козацькі пісні Дніпропетровщини – неповторна співоча спадщина». Змістовна сторона сценарію повинна залежати від рівня підготовленості та досвіду організаторів заходу, наявних технічних засобів, можливостей залучення до нього партнерів і читачів бібліотеки. У розробленому положенні про організацію та проведення обласного конкурсу детально прописані основні вимоги до написання й оформлення сценарію, критерії оцінки матеріалів.

Такий регіональний конкурс сприятиме підвищенню ролі й суспільної важливості бібліотек як центрів бібліотечного краєзнавства, заохотить застосування в бібліотеках нових інноваційних форм популяризації нематеріальної культурної спадщини та налагодить взаємодію бібліотек із усіма організаціями, зацікавленими у вивченні та збереженні історії, традицій і культури Дніпропетровщини. Найкращі сценарії та розробки будуть опубліковані в тематичному збірнику для подальшої роботи у цьому актуальному напрямку, а переможці отримують цінні подарунки.

Продовжуючи популяризувати народне мистецтво, бібліотека не тільки допомагає зберігати народні традиції, а й залучає нових шанувальників регіональної культурної спадщини. Реалізація соціокультурних заходів вчить усвідомлювати та відчувати не лише нематеріальну цінність простих ремісничих речей, естетику художнього та технічного виконання, а й розуміти глибини закладеної в них символіки, теплоти живої духовної енергії у зразках народного мистецтва, створених кращими майстрами своєї галузі.

Оксана Шевченко, заступниця директора з внутрішньобібліотечної роботи Дніпропетровської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія

БІБЛІОТЕКИ – ГАРАНТОВАНИЙ ПРОСТІР БЕЗБАР'ЄРНОСТІ

Бібліотеки завжди були доступні та максимально наближені до своїх громад, але суспільство розвивається, ставляться нові задачі, створюються нові програми, де має бути ще більше відкритості та входження бібліотечного середовища в суспільне життя. Бібліотека має створити простір необмежених можливостей, де немає місця дискримінації, а людина – найвища цінність. Одним із етапів наближення до загальної безбар'єрності є виконання Національної стратегії зі створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року (розпорядження КМУ від 14 квітня 2021 р. № 366-р).



Метою Стратегії є створення безперешкодного середовища для всіх груп населення, забезпечення рівних можливостей кожній людині реалізовувати свої права, отримувати послуги на рівні з іншими шляхом інтегрування фізичної, інформаційної, цифрової, соціальної та громадянської, економічної й освітньої безбар'єрності до всіх сфер державної політики. А очікувані результати:

- о отримати безперешкодний доступ до об'єктів фізичного оточення;
- о отримувати інформацію у найзручніший спосіб;
- о отримати спрощений доступ до цифровізованих і аналогових державних і соціальних послуг;
- о отримати рівні умови участі у всіх сферах життя суспільства;
- о отримати умови та рівні можливості

для занять фізичною культурою та спортом;

- о отримати рівні умови та можливості для культурного (мистецького) та/або креативного вираження, провадження культурної діяльності; доступу до культурних послуг, культурних цінностей, культурної спадщини та інформації про них;

- о брати участь у політичних процесах і громадській діяльності;

- о отримати рівні можливості та вільний доступ до освіти;

- о отримати рівні умови та можливості у сфері зайнятості, а також заняття підприємництвом.

Бібліотеки відіграють важливу роль у створенні безбар'єрного середовища, що забезпечує доступ до інформації та ресурсів для всіх членів суспільства, включаючи осіб із інвалідністю, літніх людей, малозабезпечених, іноземців та інших уразливих груп. Ось декілька ключових аспектів, як бібліотеки сприяють цьому процесу:

- о фізичний доступ: інфраструктурна адаптація – бібліотеки облаштовують пандуси, ліфти, спеціальні туалетні кімнати та широкі проходи, щоб забезпечити доступ для людей з обмеженими можливостями пересування; просторі розміщення – зонування простору так, щоб відвідувачі з різними потребами могли легко орієнтуватися та використовувати всі ресурси бібліотеки.

- о доступність інформації: матеріали у різних форматах – аудіокниги, книги з великим шрифтом, книги шрифтом Брайля, електронні книги, а також ресурси, доступні через Інтернет, які забезпечують доступ до інформації для людей з вадами зору та слуху; технологічні рішення – використання спеціального програмного забезпечення, такого як екранні читачі, текстові збільшувачі та інші адаптивні технології, які допомагають користувачам з інвалідністю отримувати доступ до цифрових ресурсів.

- о програми та послуги: інклюзивні заходи – організація подій, майстер-класів та інших заходів, які враховують потреби різних груп населення; освітні програми – курси з навчання користуванню комп'ютером та Інтернетом для літніх людей або тих, хто не має відповідних навичок.

- о підтримка й обслуговування: підготовлений персонал – бібліотекарі мають отримувати спеціальне навчання для роботи з людьми з інвалідністю, щоб надавати їм ефективну підтримку та допомогу; персоналізоване обслуговування – надання

індивідуальної допомоги та консультацій для відвідувачів із особливими потребами.

о соціальна інтеграція: комунікаційні платформи – бібліотеки створюють середовище, де люди можуть спілкуватися, обмінюватися знаннями та досвідом, який сприяє соціальній інтеграції та зменшенню ізоляції; співпраця з іншими організаціями, з місцевими громадськими організаціями та благодійними фондами задля розширення доступу до ресурсів і послуг для різних груп населення.

о цифровий доступ: онлайн-ресурси – розвиток цифрових бібліотек, електронних послуг, що особливо важливо для тих, хто не може відвідати бібліотеку фізично (віртуальні консультації, вебінари та інші онлайн-послуги, які дозволяють користувачам отримувати підтримку та доступ до інформації віддалено).

Створення безбар'єрного середовища в бібліотеках сприяє рівному доступу до знань та інформації для всіх членів суспільства, що є важливим кроком на шляху до інклюзивного суспільства.

Крім вищезгаданої Стратегії в своїй роботі бібліотекам варто спиратися також на Методичні рекомендації щодо організаційної діяльності з питань безбар'єрності, гендерної рівності та ментального здоров'я на підприємствах, в установах і організаціях, що належать до сфери управління Міністерства культури та інформаційної політики України. Також варто ознайомитися з низкою документів: Національною стратегією подолання гендерного розриву в оплаті праці на період до 2030 року (розпорядження КМУ від 15 вересня 2023 р. № 815), Державною стратегією забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року (розпорядження КМУ від 12.08.2022 № 752), а також Всеукраїнською програмою ментального здоров'я «Ти як?».

Серед корисних ресурсів у своїй роботі варто, в першу чергу, застосовувати «Довідник безбар'єрності» (<https://bf.in.ua>). Завдяки цьому ресурсу бібліотекарі можуть інформувати про безбар'єрність, розкрива-

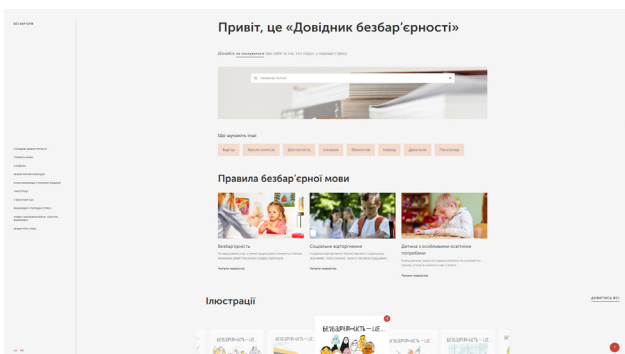


ючи основні поняття інклюзії, толерантності, гендерної рівності, фемінізму, дискримінації, розповідати про універсальний дизайн, маломобільні групи населення та підхід, заснований на правах людини. Крім цього, посібник містить рекомендації у сфері доступності, інклюзивного планування, універсального планування, комплексного гендерного підходу та боротьби з соціальним відторгненням. Також він сприятиме навичкам безбар'єрності у комунікації, допоможе правильному формулюванню і вживанню коректних термінів.

Бібліотеки можуть посылатись на довідник безбар'єрності в своїй адвокаційній діяльності, адже довідник показує ключові орієнтири для становлення безбар'єрності в Україні, тому його можна використовувати як ресурс, що задає напрямок розвитку інфраструктури.

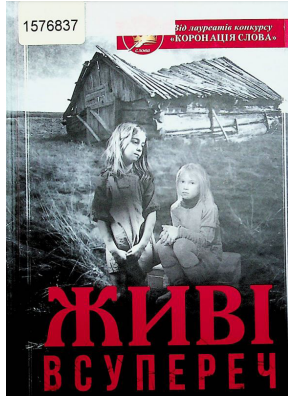
Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека тримає під контролем і постійно наповнює інформаційно сторінку «Безбар'єрність» (<https://www.libr.dp.ua/bezbarernist.html>) на нашому офіційному сайті. На сторінці збираються корисні ресурси та посилання, що допоможуть якісно і дієво організувати роботу в напрямку безбар'єрності, гендерної рівності та ментального здоров'я. Також бібліотекарі публічних бібліотек територіальних громад області завжди можуть розраховувати на методичну допомогу та долучатися до вебінарів із даної тематики.

Юлія Зюлева, учений секретар, відповідальна особа з питань безбар'єрності, гендерної рівності та ментального здоров'я КЗК «Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія»



Надія Литвиненко, провідна бібліотекарка відділу наукового опрацювання документів та організації каталогів пропонує читачеві згадати трагедію розкуркулення та колективізації українського народу.

Мельниченко, Ірина. Живі. Всупереч: роман / І. Мельниченко, В. Геращенко. – Харків : КСД, 2022. – 475 с. : фот. – (Від лауреатів конкурсу «Коронація слова»).



Хочу звернути вашу увагу на роман «Живі. Всупереч». Це не лише про трагедію однієї української родини, але й маленький епізод історії всього народу України. Майже не залишилося свідків тих страшних подій. Вони пішли від нас, забравши з собою стільки незвіданого болю, пригод і волі до життя. І тільки завдяки людям, які наслідилися розповісти про пережите, ми маємо можливість знати правду. Роман написаний на реальних подіях, описаних у щоденнику бабусі одного з авторів роману. Це трагічна та правдива історія родини Деревських, яка пережила розкуркулення, висилку до Сибіру. Головні герої роману – Макар Деревський та його дружина Віра, старший син Петро, сестри Люба і Тоня звикли працювати, не покладаючи рук. Для того, щоб родина жила в достатку, Макар їздив ще й на заробітки до Німеччини і все, чого там на-

вчався та що заробляв, він вкладав у розвиток свого господарства. А ще він дуже хотів, щоб діти вчилися, були грамотними. Він привозив із Німеччини книжки, в тому числі й німецькою мовою, за якими навчалася старша донька Люба, а потім навчала своїх односельців. Жила сім'я в любові та достатку. А потім – колективізація. І все приватне майно, зароблене тяжкою працею, стало колгоспним. Не хотів, не розумів Макар, як це можна віддати своє, за те й поплатився – дали п'ять років каторги за антирадянщину. Віру ж із дітьми та іншими земляками вивезли на Урал і кинули посеред лісу з десятками сокир та декількома пачками сірників. Наглядачі пізніше повернулися по тих, хто вижив, і забрали чоловіків на лісопавал за маленьку пайку харчів. Завдяки тому, що старший син Петро їздив на роботу, сім'я виживала. Але Петро помирає від тяжкої праці та постійного недоїдання, а потім помирають і двоє молодших синів і сама Віра. Залишаються дві сестри, які пройшли тяжке випробування голодом, холодом, але їх тримала віра в те, що батько живий, і він скоро забере їх. Їм пощастило, якщо назвати це щастям. Люба й Антоніна повернулися додому, вийшли заміж, дали життя великій кількості дітей і внуків.

У цієї сім'ї відібрали все: дім, родину, право розпоряджатися своєю власною долею. Але в них лишалося одне бажання – жити. Жити всупереч.

Читати цей роман потрібно, щоб знали і пам'ятали, щоб ніколи знову не повторювалося таке страшне лихо, яке пережили наші співвітчизники.

Завідувачка сектору відділу абонементу **Світлана Сухіна** своїм відгуком привертає увагу до теми виживання й еміграції українського мирного населення на тлі війни росії проти України

Ткаченко, Світлана. Ніч була : роман / С. Ткаченко. – Чернівці: Книги-XXI, 2022. – 222 с.



Цей соціально-психологічний роман я воліла б перечитала ще років через п'ять-сім, щоб згадалося оте відчуття 24 лютого 2022 року...

Це – роман виживання, роман еміграції, роман про мирних людей, про те, що переживає всередині людина на тлі війни в Україні. Разом із головною героїнею ми проходимо дорогу виживання: внутрішніх втрат, отого стрижня, опори в собі заради своєї дитини, сім'ї, віднайденьня сили та повернення надії.

Про назву твору авторка говорить: «..ніч як образ сумних і темних часів для нас як

нації, країни використовується як метафора тієї ночі, що почалася 24 лютого, і все ще триває».

Сюжет розпочинається з ранку 24 лютого, коли лунають вибухи, один із героїв потрапляє у бій на околиці Києва, далі – шлях на захід України, а потім і за кордон. Який вибір зроблять герої? Що таке відчуття дому? Які вони, емігрантські будні?

Авторка в інтерв'ю говорить: «Люди запам'ятовують хороше, а пам'ять влаштована так, що погане вона відкидає, відсуває на задвірки, ми не хочемо згадувати сумне. Це наш механізм виживання».

Мене вразили слова чоловіка героїні – Андрія, який вчасно сказав такі необхідні, заспокійливі слова: «Да забий на роботу, нічого взагалі не роби, роби тільки те, що в тебе найкраще виходить: створи для сина дім, щоб ви не почувалися самотньо»...

У цьому, можливо, теж сила жінки. Досить відверта розмова героїні з сином Костиком, чоловіком, детальний опис всіх сторін життя в Нідерландах, побут, фінансова система, освіта, кухня, стосунки тощо. Відчувається,

що під час війни людина відкривається, як ніколи. Вразила сила цієї жінки.

Водночас роман про волонтерство, і про українство, і про ставлення до статусу біженства, і про мовне питання, є тут любовна історія перевтілення стосунків у щось нове. Одна з книг про війну і виживання, яка варта вашої уваги! Читайте!

«Уявити, що я живу десь не там, де народилася, – це як уявити, що мене називають чужим ім'ям, як уявити себе поруч із чужим чоловіком, як уявити себе в чужому домі й у чужих лахах, не йняти своєї мови й не відчувати гостроти думок... я ніколи не хотіла лишитися десь назавжди. Тут усе дихає чужою любов'ю і чужими смаками».

«За что я вас, хохлов ненавижу – за то, что у вас все есть!» – подорожній москаль із купе українського потяга, чверть століття тому (С. Ткаченко)».

«Війна – це час чорного і білого, час, коли кожен у світі відкриває своє нутро, силу і слабкості».

Галина Коротоножкіна, головна бібліотекарка відділу періодики пропонує прочитати автобіографічний роман-сповідь Володимира Сосюра, в якому поет «без купюр» описує свій життєвий шлях

Сосюра, Володимир Миколайович. Третя Рота: роман / В. М. Сосюра ; упоряд. С. Гальченко ; післям. Н. Бернадська; худож. В. Яцура. – Київ: Знання, 2012. – 351 с.: іл.



Роман Володимира Сосюра «Третя Рота» я читала колись давно, десь років п'ятнадцять тому. Твір автобіографічний – це роман-сповідь, в якому поет осмислює шляхи свого життя – від злиденного дитинства, буремної юності у вирі національно-визвольних змагань до становлення як поета в умовах ідеологічного цькування. Тоді було цікаво дізнатись факти біографії поета.

І вже під час повномасштабної війни я перечитала роман. До цього мене спонукала книга Ірини Рєви «По той бік себе» (до речі, дуже рекомендую до прочитання, але це вже інша історія).

Це були зовсім інші враження. Особливо у частині, присвяченій Громадянській війні. Сосюра так зобразив свій життєвий шлях у цей час: «козак армії УНР», «восени 1919 р. потрапив у полон до денікінців», після розгрому їхньої армії, перенісши захворювання на тиф, опинився на території, зайнятій червоними.

Володимир Сосюра пише, що відчув на собі дію репресивної машини тоталітарного суспільства. Зокрема, був на примусовому лікуванні у психіатричній лікарні. Йому пощастило: він не був знищений. Зате радянська влада зробила все можливе, щоб поставити поета на коліна та примусити його служити собі.

Я розумію, багатьох читачів ця частина біографії може розчарувати. Особливо, коли почалися загравання автора перед комуністичною партією, описи страждань Сосюра через виключення з партії (якраз у книзі І. Рєви пояснюються причини такої поведінки).

Але у цій частині розповіді прикметними є дві обставини. По-перше, В. Сосюра йде добровільно служити до петлюрівського війська. Це робить звичайний юнак робітничого Донбасу, який традиційно зображався в радянській історіографії як «оплот Радянської влади й Червоної армії». З цього випливає висновок про те, що дорадянський Донбас, незважаючи на русифікаторську політику царизму, усе ж залишався українським регіоном, що, зрештою, і засвідчено появою в ньому такого видатного українського поета, як В. Сосюра. По-друге, народження українського поета під пером В. Сосюри є поверненням зросійщеної особистості до своєї української сутності.

Книгу, яка змушує замислитися над долею матерів, які втратили своїх єдиних синів ще до повномасштабного вторгнення в Україну, проаналізувати, як війна впливає на особистість, підіймає тему психологічної реабілітації бійців, які брали участь у війнах і збройних конфліктах радить **Тетяна Сподинець**, головна бібліотекарка відділу комплектування

Матіос, Марія. Мами: драма на шість дій / М. Матіос. – Київ: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2023. – 282 с.



«Скорбота матері безмежна... Вона поза часом і осудом...» Марія Матіос.

Найновіший роман «Мами» відома українська письменниця Марія Матіос присвячує пам'яті свого сина, який загинув на війні.

Ця розповідь про декількох матерів, які втратили своїх єдиних синів ще на початку війни – коли вона називалась АТО/ООС, з 2014 по 2021 рр. Кожна з них переживає цей біль по своєму, і «час не лікує», а тільки притупляє скорботу. Мама Марія постійно ходить на могилу до сина, де з гранітного пам'ятника дивиться на неї його безмовний образ. Жде якихось знаків: ось прилетів голуб, може це синова душа, в небі пропливають хмарини, створюючи різні образи, може це мій син дивиться на мене. Побуде на кладовищі та й повертається додому.

Поет розповів багато цікавого про своїх сучасників, висловив оригінальні оцінки та спостереження. Імена з'являються й зникають, поет подає іноді декілька рядків, влучних характеристик, але вони мають істотне значення для історії літератури. Мені, зокрема, цікаво було дізнатись про ніжну закоханість та стосунки Сосюри з дитячою письменницею Наталією Забілою. Цікава також його характеристика Миколи Хвильового.

Та й узагалі, на тлі сьогоденних подій навіть назви населених пунктів Донбасу, де розгортаються події, звучать дуже актуально.

Мама Веронця ось уже рік як тужить за своїм загиблим сином, навіть коли, ніби заспокоюється, сльози вже течуть самі по собі. З другого кінця села прийшла її заспокоїти, умовити мама Михайлина «Ти думаєш, Веронцю, людина живе від народження до смерті? Ага! Від війни до війни живе людина, я тобі скажу, і лиш тому до смерті». Віком вонадесь під дев'яносто років, ніхто уже нічого і не пам'ятає про її життя. Втім, наступна історія про неї. Вона теж втратила свого сина тільки на іншій війні, в 50-х роках минулого століття, він був воїном УПА. Після пережитого горя серце Михайлини неначе закам'яніло, стало глухим і до свого, і до чужого болю.

Ці три історії – ніби преамбула до основної частини роману – розповіді про маму Сидонію. Вона працює медсестрою в сільській амбулаторії, і її син пішов добровольцем на війну в 2014 році. Через деякий час зв'язок із ним припиняється, і знайти будь-яку інформацію про нього майже неможливо. Зрештою, пройшовши «сім кіл пекла» вона знаходить безіменну, з номером, могилу свого сина у місті Дніпрі на Краснопільському кладовищі. Вишиває рушники, час-від-часу приїздить на Дніпропетровщину, щоб повісити їх на хрести на синовій могилі та інших загиблих воїнів. Та полегшення це не приносить. Суспільство живе своїм життям, на екранах телевізорів з'являється все більше розважального контенту, війна відходить на другий план. І, зрештою, Сидонія вирішує йти працювати до реабілітаційного центру, щоб допомагати живим бійцям із посттравматичним синдромом (ПТСРом).

Тут письменниця порушує тему психологічної реабілітації бійців, які брали участь у війнах і збройних конфліктах. Вони повертаються іншими, травмованими не тільки фізично, а й морально. Якщо за кордоном ця проблема вирішена вже давно, то в Україні тільки починають відкривати реабілітаційні центри.

Долучитися до журналістського розслідування загадкових та дивних смертей, розплутати клубок сімейних таємниць і небезпечних пристрастей запрошує завідувачка патентно технічного відділу **Тетяна Мищенко**.

Гуменюк Надія. І дощ не змиє всі сліди / Н. Гуменюк. – Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2023. – 240 с.



«Безкарність – найбільше заохочення злочину» Марк Тулій Цицерон

Надія Гуменюк – відома українська сучасна письменниця та журналістка. У її творчому доробку понад п'ять десятків книжок поезії, прози та творів для дітей, відзначених низкою престижних премій: ім. Лесі Українки, ім. Олександра Олеса, «Благовіст», «Звук павутинки», ім. родини Косачів, ім. Агатангела Кримського та інших. Переможниця багатьох конкурсів, володарка гран-прі Міжнародного літературного конкурсу «Коронація слова» (за роман «Вересові меди») та 2-ї премії конкурсу «Гранд-Коронація» (за роман «Та, що ламає вітер»)

Нова книга «І дощ не змиє всі сліди» Надії Гуменюк яскраво вирізняється на тлі минулих творів авторки, адже центральною лінією сюжету тут є детективна історія, яка переплітається з трагічними долями головних героїв.

Надія Гуменюк вважає, що наприкінці життя людина зазвичай шкодує про дві речі: що мало любила і мало подорожувала.

Головну героїню Лізу Яремко в селі знали всі, гарна медичка та хороша мати, вона ніколи не була центром уваги Всесвіту, тому ще більше не зрозуміло, чому трагедія трапилась саме в її родині. Доля жорстоко обійшлася

Треба віддати належне таланту Марії Матіос. П'ята історія «Мама Мамая» про стару жінку Їленку, яка ніколи не мала ні чоловіка, ні дітей, а втрачала тільки своїх котів.

Ця остання історія трішки розбавляє весь драматизм вище сказаного і навіть викликає посмішку і надію на краще.

з жінкою. Лізіна донька вмирає, а незабаром на цвинтарі, біля могили дівчинки, знаходять тіло самої Лізи. Поліція переконана: це самогубство, але амбітна журналістка Рута Ружин вважає інакше. Люди багато шепотілися про дивні події, але розкрити всі таємниці випало саме Руті, перспективній журналістці, яка незабаром і сама стане частиною цієї гри на виживання.

Розслідувати цю загадкову історію її запрошує молодий і харизматичний чоловік Святослав. Він упевнений: хтось гальмує справу та заплутує сліди. Кому ж заважала проста сільська фельдшерка, вихована в дитбудинку? Згодом стає відомо, що Ліза не була сиротою. Справжнє ім'я жінки – Ізабель, а батько її – кубинець. Рута починає розмотувати клубок сімейних таємниць і небезпечних пристрастей. Усе це, наче сюжети із захопливого кіно. І Рута ще не знає, яка роль у цій картині відведена їй та Святославі, який старанно приховує власну таємницю... Ніби герої славетних скандинавських детективів, Рута і Святослав не могли собі уявити, які пристрасті та родинні таємниці приховувала померла, та в які перипетії вони будуть втягнуті через це журналістське розслідування.

Мені книга дуже сподобалась. Мова письменниці досить незвична, але в цьому є свій колорит. Читається дуже швидко, захоплює.

Раджу прочитати.

Зануритись у таємничий світ розслідування кримінальних справ, де справедливість та істинні наміри переплітаються з відчуттям небезпеки і ризику пропонує **Олена Коваленко**, бібліотекарка відділу комплектування

Гуменюк Надія. Тінь Командора / Н. Гуменюк. – Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2023. – 236 с.



«Минуле відкриває довгі тіні. Ніколас Спаркс»

«Деякі тіні такі довгі, що з'являються раніше, ніж світло. Террі Пратчетт»

Мене зацікавила нова книга моєї улюбленої української авторки Надії Гуменюк «Тінь Командора». Вона виявилась продовженням роману «І дощ не змиє всі сліди». Це історія про нове журналістське розслідування волинської «міс Марпл».

Головна героїня, Рута Ружин, насолоджується сімейною гармонією, де вона віддана, турботлива мати для сироти Соломійки та кохана для Свята. Рута та близькі знову потрапляють під вплив розслідувань кримінальних справ, виявляються в самому центрі інтриги викрадення. Всерозпочинається, на перший погляд, із дрібних злочинів – загадкового зникнення старого комп'ютера Рути з

редакції та викрадення бронзової скульптури із місцевого музею. Обидві ці події не важливі й, можливо, не пов'язані. Однак для місцевих правоохоронців справа набуває не таких загадкових обставин, і їхня версія про звичайне викрадення цінностей не відповідає дійсності. Але Рута відчуває, що ці події можуть бути пов'язані і відмовляється приймати офіційну версію поліції. Вона переконана, що поліція рухається неправильним шляхом, і рішуче береться за власне розслідування. Розуміючи, що справи не такі прості, як здається, вона віддається розслідуванню, вставши на шлях розкриття складних злочинних інтриг.

Кожен крок Рути відкриває нові темні справи, в які вона втягується все глибше. Її професійне чуття та наполегливість допомагають виявити першу жертву, але справа набуває далеко неочікуваного оберту. Рута зіштовхується з підозрілими обставинами, але нічого не зупинить її в пошуку правди.

Оперативники поспішають знайти підозрюваного, проте Рута наполягає, що справжній злочинець досі на волі. Вона ризикує, намагаючись розкрити істину, проте цього разу небезпека чатує не тільки на її саму, а й на її найближчих.

Видання «Тінь Командора», глибоко занурює у таємничий світ, де справедливість та істинні наміри переплітаються з відчуттям небезпеки і ризику. Книга розповідає не лише про розслідування кримінальних справ, а й про внутрішній світ героїні, її сили та волю стійкість у непростих обставинах.

Дуже захоплива та цікава історія. Рекомендую всім для прочитання.

Сьогодні потреба перемикає увагу зростає в десятки разів, і саме книжка може в цьому допомогти. Такі книги нам потрібні, щоб нагадати українцям, хто ми є. Досвід тих, хто пережив складні часи, дає розуміння, що все закінчиться і ми зможемо все переосмислити й передати цей досвід далі. Читати потрібно, щоб пам'ятати, щоб ніколи знову не повторювалося таке страшне лихо, яке пережили наші співвітчизники. Читаючи такі книжки, ти усвідомлюєш, що люди вже проходили через подібне, відчуваєш подвійну емпатію до персонажа й асоціюєш себе з ним. Читання допоможе знайти в собі сили жити далі, не здаватися і вірити в перемогу!

Оксана Ясько, завідувачка сектору рідкісних і цінних документів
КЗК «Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека
ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія»

ВИДАВНИЧІ НОВИНКИ ДОУНБ – 2024

9. Публічні бібліотеки територіальних громад Дніпропетровщини в цифрах. Рік 2023 : аналітично-статистичний огляд / Управління культури, туризму, націонал. і релігій Дніпропетр. облдержадміністрації, Дніпропетров. обл. універс. наук. б-ка ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія; упоряд. І. Луньова.– Дніпро : ДОУНБ, 2024.– 40 с.



Черговий випуск аналітичного щорічника висвітлює головні підсумки роботи публічних

бібліотек територіальних громад області за 2023 рік. У виданні наведений аналіз головних контрольних показників діяльності бібліотек області та змін, які відбулись у бібліотечній мережі територіальних громад області у зв'язку із завершенням адміністративно-територіальної реформи в області та функціонуванні бібліотек в умовах воєнного стану. Наводиться загальна характеристика мережі бібліотечних закладів області, характеристика приміщень публічних бібліотек та їхньої матеріально-технічної бази, обслуговування користувачів, електронних ресурсів, фінансових надходжень та їх використання зі статтями видатків і джерелами надходжень, кадрового персоналу бібліотек області. Висвітлюється стан формування та використання бібліотечних фондів тощо.

Збірник адресований керівникам бібліотечних закладів територіальних громад області, фахівцям в галузі культурної та бібліотечної справи, також він може бути корисним працівникам органів місцевого самоврядування.

Краєзнавча робота бібліотек в контексті консолідованого партнерства з архівами, музеями та краєзнавцями області: Мат. міжвідомчої наук.-практ. конференції, 14 грудня 2023 р. / Управління культури, туризму, націонал. і релігій Дніпропетр. облдержадміністрації, КЗК «Дніпропетр. обл. універс. наук. б-ка, ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія», Дніпропетровська бібліотечна асоціація; упоряд. Т.О. Абраїмова, ред. І.С. Голуб. – Дніпро : ДОУНБ, 2023. – 98 с.



У виданні зібрані матеріали Міжвідомчої науково-практичної конференції «Краєзнавча робота бібліотек в контексті консолідованого партнерства з архівами, музеями та краєзнавцями області», яка відбулась у форматі онлайн 14 грудня 2023 р. Учасники конференції обговорювали питання краєзнавчого бібліотечно-інформаційного обслуговування користувачів в умовах воєнної агресії, створення та просування цифрових краєзнавчих продуктів в Інтернеті. Особливу увагу приділили питанням партнерських взаємовідносин бібліотек із науковими й освітніми установами та краєзнавцями, реалізації спільних краєзнавчих проєктів у краєзнавстві та його популяризації.

Академік Кирило Стародубов – видатний вчений-терміст : До 120-ліття від дня народження Кирила Федоровича Стародубова : Рекоменд. біобібліограф. покажчик / Дніпропетр. Управління культури, націонал. і релігій облдержадміністрації, Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія, упоряд.: М. А. МIRONENKO, Т. М. Мищенко, С. Ю. Жилінська; ред. І. С. Голуб. – Дніпро: ДОУНБ, 2024. – 98 с. (Вчені Дніпропетровщини. Вип. 8).



Рекомендаційний біобібліографічний покажчик «Академік Кирило Стародубов – видатний вчений-терміст» присвячений 120-річчю від дня народження видатного вченого-металурга, доктора технічних наук, професора, академіка, засновника української школи вчених-металургів «четвертого переділу» – термічної обробки металу, лауреата Державної премії Кирила Федоровича Стародубова.

Видання містить нарис і спогади про життя та діяльність вченого, а також бібліографію його праць і публікацій про нього у місцевих виданнях. Бібліографія структурована, джерела частково анотовані. Доповнена іменним покажчиком.

Це видання доповнює покажчик наукових праць «Кирилл Фёдорович Стародубов», який вийшов друком до 100-річчя академіка і в якому не було акцентовано увагу на популяризаторських статтях автора. Тож заповнюємо цей пробіл.

Покажчик розрахований на дослідників історії науки на Придніпров'ї та загалом в Україні, краєзнавців і всіх, кого цікавить діяльність видатних людей нашого краю.

Культурна спадщина : друкований каталог Електронної бібліотеки «Колекції» / Дніпропетр. управління культури, націонал. і релігій облдержадміністрації, Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія,; уклад.: Н.Е. Кондратьєва, О.Г. Ясько; В.А. Піскун; ред. І.С. Голуб. – Дніпро: ДОУНБ, 2024. – 104 с. – (Друковані каталоги ДОУНБ. Вип. 2).



повнотекстової бібліотеки «Колекції». Бібліотека постійно поповнюється, розширюється, створюються нові колекції. З огляду на це було прийнято рішення створити друкований каталог, який є повним аналогом цифрового каталогу. Видання охоплює літературу, оцифровану з 2016 по травень 2023 р.

Каталог згрупований за тематичним розділами, які відтворюють назви колекцій. Інформаційна одиниця видання – бібліографічний опис й анотація, розміщені всередині кожного розділу за алфавітом.

Каталог адресовано науковцям, викладачам, бібліотечним працівникам, студентам і всім, хто цікавиться культурною спадщиною України та світу.

Одним із пріоритетних напрямків роботи сектору рідкісних і цінних документів Дніпропетровської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія є наповнення та популяризація електронної

Тітова Н. М. 3 любов'ю про бібліотеку : Спогади : (1975–2024) / Дніпропетр. управління культури, націонал. і релігій облдержадміністрації, Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія; Н. М. Тітова, ред. І. С. Голуб. – Дніпро : ДОУНБ, 2024. – 38 с. (Ветерани бібліотеки).



Спогади Надії Миколаївни Тітової, яка протягом 30 років обіймає посаду директора ДОУНБ, присвячені 190-річчю від часу створення бібліотеки. Це – не звіт про роботу, а роздуми про шлях бібліотеки під її керівництвом. Це – про пам'ятні події колектива, про окремих людей, які стали невід'ємною частиною її професійного життя і які допомагали долати труднощі в особливо складні моменти. Разом із тим це – також історичний експурс в минуле бібліотеки.

Спогади написані з теплотою і повагою до всіх, кого згадує авторка. Безсумнівно, Надія Тітова зробила цінний подарунок для колектива бібліотеки.

Видання ілюстроване численними фотографіями співробітників і подій, які відбулися в стінах книгозбірні.

Ці спогади можуть бути цікавими не тільки працівникам ДОУНБ, але й колегам-бібліотекарям інших регіонів, а також усім, хто цікавиться історією бібліотечної справи Дніпропетровщини й України загалом.

Та, що дарує добро: Надія Тітова – людина, директор, особистість: біобібліограф. покажчик / Дніпропетр. управління культури, націонал. і релігій облдержадміністрації, Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія, упорядн.: Ю. М. Зюлева; ред. І. С. Голуб. – Дніпро : ДОУНБ, 2024. – 84 с. (Серія «Ветерани бібліотеки»; вип. 16)



Видання серії «Ветерани бібліотеки» присвячене ювілею директорки КЗК «Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія» Надії Миколаївни Тітової, яка 30 років очолює одну з найбільших і найстаріших бібліотек України, проявивши себе не тільки як талановитий керівник, але і як видатна особистість.

У виданні представлено статтю про основні етапи творчого шляху Надії Миколаївни. Міститься бібліографія публікацій директорки та відгуків про її діяльність, а також перелік доповідей, виступів і консультацій, підготовлених директоркою, які ілюструють різні аспекти роботи бібліотеки та діяльності її керівниці за останні десять років (із середини 2014 р. до середини 2024 р). Додається хроніка важливих подій її професійної діяльності.

Покажчик ілюстрований особистими фотографіями Н. М. Тітової та з фонду ДОУНБ.

Витоки. Вип. 6 : Альманах Дніпровського генеалогічного товариства / упоряд.: І. О. Кочергін (гол. ред.), О. Г. Іродова.– Дніпро : ДОУНБ, 2024.– 109 с.: іл.

Дніпровське генеалогічне товариство представляє шостий випуск альманаху «Витоки», який видано за сприяння Дніпропетровської обласної універсальної наукової бібліотеки, покликаний широко популяризувати генеалогічні дослідження, вводити до обігу невідомі або маловідомі до-

кументи та матеріали, пов'язані з життям та діяльністю окремих осіб і цілих родин.

До альманаху увійшли статті членів та симпатиків Дніпровського генеалогічного товариства, які протягом багатьох років вивчають історію власних родів, котрі тією чи іншою мірою причетні до історії Придніпров'я. Крім того, в альманасі надані іменний та географічний покажчики, тематика засідань за три роки та коротка біографічна інформація про авторів публікацій.



Збірник стане у нагоді історикам, генеалогам, краєзнавцям, журналістам, бібліотекарям, а також усім тим, хто цікавиться історією своїх предків, власним корінням та має намір займатися генеалогічними пошуками.

Моє Придніпров'я. Календар-альманах пам'ятних дат Дніпропетровської області на 2025 рік : краєзнавче видання / Управління культури, націонал. і релігій Дніпропетр. облдержадміністрації, Дніпропетров. обл. універсал. наук. б-ка ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія ; упоряд. С. Ю. Жилінська, ред. І. С. Голуб. – Дніпро : ДОУНБ, 2024. – 168 с.



Календар-альманах видається щорічно, починаючи з 1972 року.

Мета видання – допомогти бібліотекарям, учителям, викладачам середніх спеціальних і вищих навчальних закладів, журналістам, краєзнавцям у поширенні знань з історії рідного краю, популяризації імен діячів науки, культури, мистецтва, пов'язаних із Дніпропетровщиною. Користуючись матеріалами календаря-альманаха, можна відзначити пам'ятні дати, оформити книжкову виставку, провести культурницькі заходи, перегляди літератури. Він також зорієнтує при плануванні роботи з популяризації краєзнавчої літератури, виконанні краєзнавчих бібліографічних довідок, в індивідуальній роботі з читачами.

Бібліотечним працівникам рекомендуємо широко інформувати читачів, зокрема вчителів, краєзнавців про надходження нового випуску календаря-альманаху «Моє Придніпров'я».

Календар знаменних і пам'ятних дат на 2025: довідкове видання / Управління культури, націонал. і релігій Дніпропетр. облдержадміністрації, Дніпропетров. обл. універсал. наук. б-ка ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія; упоряд. В.А. Піскун, ред. І.С. Голуб. – Дніпро : ДОУНБ, 2024. – 177 с.

Видання «Календар знаменних і пам'ятних дат на 2025 рік» має на меті подати інформацію про походження та зміст державних, народних, професійних, міжнародних свят і пам'ятних дат.

Матеріали сгруповано за місяцями року. В середині кожного місяця матеріали розташовані в прямій хронології. Видання охоплює весь 2025 рік і має допоміжний алфавітно-предметний покажчик.

Надані матеріали стануть у нагоді широкому загалу, дадуть можливість отримати уявлення про історичні та сучасні звичаї, традиції й обрядодії, які у поєднанні надають сучасну картину річного кола свят.





Вісник Дніпропетровської бібліотечної асоціації:
Інформаційний бюлетень
Випуск 10. – 2024
Дніпро : ДОУНБ, ДБА. – 2024. – 83 с.

Головний редактор:
Надія Тітова

Випуск підготувала:
Ірина Луньова

Розробка оригінал-макету:
Аліна Залевська

Редактор, коректор: Ірина
Голуб

Наклад 30 прим.

Адреса: 49006
м. Дніпро
бульвар Бат. Дніпро, 10
КЗК «Дніпропетровська
обласна універсальна
наукова бібліотека
ім. Первоучителів
слов'янських
Кирила і Мефодія»

тел. (068) 123 01 13
e-mail: metod@libr.dp.ua
www.libr.dp.ua
Дніпро: ДБА, 2024

КОЛОНКА РЕДАКТОРА

Тітова Н.М.1

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ТА ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ ДОУНБ

В КІНЦІ ХХ- ПЕРШІЙ ЧВЕРТІ ХХІ СТОЛІТТЯ.....2

БІБЛІОТЕКИ ДНІПРОПЕТРОВЩИНИ В ЦИФРАХ.....5

БІБЛІОТЕКИ ДНІПРОПЕТРОВЩИНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

БІБЛІОТЕЧНІ ПРОЄКТИ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Борисенко Т. Бібліотеки Павлограда, рік 2024: зберігаємо ментальне здоров'я, наближаємо Перемогу!.....6

Гаращенко Г. «Музична WEB-платформа ДОБМ» – онлайн-проєкт Дніпропетровської обласної бібліотеки для молоді.....8

Стовба О. Бібліотеки Нікополя і виклики війни: соціальна підтримка громади, або Ті, хто тримають місто живим.....9

Мозолева І. Ефективні інструменти роботи бібліотеки з молоддю.....11

Неделяєва І. Місія професіоналів – бути завжди на крок попереду.....13

Чуйкова К. Instagram як ефективний простір промоції бібліотеки.....18

Чуфещук Н. BOOK TIME – промоція книги за допомогою TV в умовах війни14

Бохан Н. Клуб документального кіно у місті Прометія.....19

ІДЕЇ. ПРАКТИКА. ДОСВІД

Стовба О. Джерела книжкових поповнень, або Як оновити фонди в період повномасштабної війни.....21

Рубльова Ж. Книга – потужна зброя, або Промоція книги і читання у бібліотеках КЗ «Томаківська ЦБС» під час війни.....23

Дьякова А. Роль Публічної бібліотеки Новомосковської міської територіальної громади у підтримці психологічного та фізичного здоров'я містян в умовах війни та підвищеного стресу... ..26

Дьякова А. Застосування арт-терапевтичних практик у формуванні навичок командної роботи серед дітей: досвід Новомосковська.....29

Гончар Т. Дружба силу має.....31

БІБЛІОТЕКА – ТЕРИТОРІЯ ДИТИНСТВА

Прокопович-Ткаченко О. Зберегти найдорожче: робота бібліотеки з безпеки життя і здоров'я дітей.....32

Дороніна Т. Бібліотека – територія інтерактивної взаємодії.....35

Резніченко Н. Творчість допомагає дітям зосередитись на позитивних аспектах життя38

Путрова Н., Ціпура В. Павлоградська бібліотека для дітей: простір ідей і творчості.....41

Вініченко Р. Філія «Покровська дитяча бібліотека» КЗК «Покровська бібліотека» – багатофункціональний майданчик для роботи, спілкування, творчості та відпочинку.....43

У ВИПУСКУ

Ткаченко Л. Томаківська дитяча бібліотека: простір для нових ідей.....	45
Шашмуріна Н. Розважально-розвивальний простір «Творчий дотик»...	47
Кривенко В. Гуртки різноманітної тематики – родзинка нашої роботи...	48
Аванесова Т. Бібліотека та інноваційні проекти.....	53
Рибалка В. «З Добром назустріч...».....	55
Дімова І. Креативні масові заходи як метод психологічного розвантаження дітей у воєнний час.....	57
Плотнікова С. Діти в бібліотеці: комфортність обслуговування та стимулювання читання.....	58
Федорцова О. Соціологічні дослідження дитячого читання як засіб модернізації роботи бібліотек для дітей.....	61
Гавеля Н. Ляльковий театр у бібліотеці.....	63

МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ

Шевченко О. Соціальні мережі – незамінний інструмент комунікації.....	64
Шевченко О. Популяризації культурної спадщини: пошук нових форм.....	67
Зюлева Ю. Бібліотеки – гарантований простір безбар'єрності.....	70

БІБЛІОТЕЧНА УНІВЕРСАЛКА

Ясько О. Що читають бібліотекарі ДОУНБ.....	72
--	-----------

ВИДАВНИЧІ НОВИНКИ ДОУНБ – 2024.....	78
--	-----------

A large, empty, light yellow rectangular area with rounded corners and a blue border, intended for notes.